

BOSNA I HERCEGOVINA
Konkurencijsko vijeće

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
Конкуренцијски савјет

RJEŠENJE

po Zahtjevu privrednog subjekta Telemach BH d.o.o. Sarajevo protiv privrednih subjekata Mtel a.d. Banja Luka, Logosoft d.o.o. Sarajevo, Blicnet d.o.o. Banja Luka, Telrad Net d.o.o. Bijeljina i Elta Kabel d.o.o. Doboj

Sarajevo
april, 2022. godine

Broj: UP-04-26-2-014-84/21
Sarajevo, 04.04.2022. godine

Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine, na osnovu člana 25. stav (1) tačka e) i člana 41. stav (1) tačka c) i stav (2) Zakona o konkurenciji („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj 48/05, 76/07 i 80/09), člana 105. i člana 13. Zakona o upravnom postupku („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09, 41/13 i 53/16) u postupku pokrenutom po Zahtjevu za pokretanje postupka privrednog subjekta Telemach BH d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića br. 216, 71000 Sarajevo, kojeg zastupa advokat Nihad Sijerčić, Fra Anđela Zvizdovića 1, BC UNITIC, Tower B/II, 71 000 Sarajevo, protiv privrednih subjekata Mtel a.d. Banja Luka, Vuka Karadžića 2, 78000 Banja Luka, Logosoft d.o.o. Sarajevo, Igmanska 9, 71000 Sarajevo, Blicnet d.o.o. Banja Luka, Majke Jugovića 25, 78000 Banja Luka, Telrad Net d.o.o. Bijeljina, Hase 1, 76300 Bijeljina i Elta Kabel d.o.o. Doboj, Dobojske brigade bb, 74000 Doboj, radi utvrđivanja postojanja zloupotrebe vladajućeg položaja u smislu člana 10. stav (2) tačke a), b) i c) Zakona o konkurenciji, na 102. (stotinudrugoj) sjednici održanoj dana 04.04.2022. godine, donijelo je

RJEŠENJE

1. Odbija se zahtjev privrednog subjekta Telemach BH d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića br. 216, 71000 Sarajevo, podnesen protiv privrednih subjekata Mtel a.d. Banja Luka, Vuka Karadžića 2, 78000 Banja Luka, Logosoft d.o.o. Sarajevo, Igmanska 9, 71000 Sarajevo, Blicnet d.o.o. Banja Luka, Majke Jugovića 25, 78000 Banja Luka, Telrad Net d.o.o. Bijeljina, Hase 1, 76300 Bijeljina i Elta Kabel d.o.o. Doboj, Dobojske brigade bb, 74000 Doboj radi utvrđivanja postojanja zloupotrebe dominantnog položaja u smislu člana 10. stav (2) tačka a) Zakona o konkurenciji na tržištu paketiranih multiple-play telekomunikacijskih usluga (maloprodajni nivo) u Bosni i Hercegovini, kao neosnovan.
2. Odbija se zahtjev privrednog subjekta Telemach BH d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića br. 216, 71000 Sarajevo, podnesen protiv privrednih subjekata Mtel a.d. Banja Luka, Vuka Karadžića 2, 78000 Banja Luka, Logosoft d.o.o. Sarajevo, Igmanska 9, 71000 Sarajevo, Blicnet d.o.o. Banja Luka, Majke Jugovića 25, 78000 Banja Luka, Telrad Net d.o.o. Bijeljina, Hase 1, 76300 Bijeljina i Elta Kabel d.o.o. Doboj, Dobojske brigade bb, 74000 Doboj, radi utvrđivanja postojanja zloupotrebe dominantnog položaja u smislu člana 10. stav (2) tačka b) Zakona o konkurenciji na tržištu paketiranih multiple-play telekomunikacijskih usluga (maloprodajni nivo) u Bosni i Hercegovini, kao neosnovan.
3. Odbija se zahtjev privrednog subjekta Telemach BH d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića br. 216, 71000 Sarajevo, podnesen protiv privrednih subjekata Mtel a.d. Banja Luka, Vuka Karadžića 2, 78000 Banja Luka, Logosoft d.o.o. Sarajevo, Igmanska 9, 71000 Sarajevo, Blicnet d.o.o. Banja Luka, Majke Jugovića 25, 78000 Banja Luka, Telrad Net d.o.o. Bijeljina, Hase 1, 76300 Bijeljina i Elta Kabel d.o.o. Doboj, Dobojske brigade bb, 74000 Doboj, radi utvrđivanja postojanja zloupotrebe dominantnog položaja u smislu člana 10. stav (2) tačka c) Zakona o konkurenciji i člana 9. stav (1) tačka a) Odluke o definisanju kategorija dominantnog položaja na tržištu paketiranih multiple-play telekomunikacijskih usluga (maloprodajni nivo) u Bosni i Hercegovini, kao neosnovan.

4. Odbija se zahtjev privrednog subjekta Telemach BH d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića br. 216, 71000 Sarajevo, podnesen protiv privrednih subjekata Mtel a.d. Banja Luka, Vuka Karadžića 2, 78000 Banja Luka, Logosoft d.o.o. Sarajevo, Igmanska 9, 71000 Sarajevo, Blicnet d.o.o. Banja Luka, Majke Jugovića 25, 78000 Banja Luka, Telrad Net d.o.o. Bijeljina, Hase 1, 76300 Bijeljina i Elta Kabel d.o.o. Doboj, Dobojske brigade bb, 74000 Doboj radi utvrđivanja postojanja zloupotrebe dominantnog položaja u smislu člana 10. stav (2) tačka a) Zakona o konkurenciji na tržištu pružanja usluga interneta poslovnim korisnicima u Bosni i Hercegovini, kao neosnovan.
5. Odbija se zahtjev privrednog subjekta Telemach BH d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića br. 216, 71000 Sarajevo, podnesen protiv privrednih subjekata Mtel a.d. Banja Luka, Vuka Karadžića 2, 78000 Banja Luka, Logosoft d.o.o. Sarajevo, Igmanska 9, 71000 Sarajevo, Blicnet d.o.o. Banja Luka, Majke Jugovića 25, 78000 Banja Luka, Telrad Net d.o.o. Bijeljina, Hase 1, 76300 Bijeljina i Elta Kabel d.o.o. Doboj, Dobojske brigade bb, 74000 Doboj, radi utvrđivanja postojanja zloupotrebe dominantnog položaja u smislu člana 10. stav (2) tačka c) Zakona o konkurenciji na tržištu pružanja usluga interneta poslovnim korisnicima u Bosni i Hercegovini, kao neosnovan.
6. Obavezuje se Telemach BH d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića br. 216, 71000 Sarajevo da, privrednim subjektima Mtel a.d. Banja Luka, Vuka Karadžića 2, 78000 Banja Luka, Logosoft d.o.o. Sarajevo, Igmanska 9, 71000 Sarajevo, Blicnet d.o.o. Banja Luka, Majke Jugovića 25, 78000 Banja Luka, Telrad Net d.o.o. Bijeljina, Hase 1, 76300 Bijeljina i Elta Kabel d.o.o. Doboj, Dobojske brigade bb, 74000 Doboj isplati iznos od 351,00 KM (tristopedestjedna konvertibilna marka) KM na ime troškova postupka u roku od 8 (osam) dana od prijema ovog Rješenja
7. Obavezuje se privredni subjekt Telemach BH d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića br. 216, 71000 Sarajevo da plati administrativnu taksu na Rješenje, u iznosu od 1.500,00 KM, u korist Budžeta institucija Bosne i Hercegovine.
8. Ovo Rješenje je konačno i bit će objavljeno u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine“, službenim glasilima entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

Obrazloženje

Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Konkurencijsko vijeće) je dana 06.04.2021. godine, zaprimilo Zahtjev za pokretanje postupka (u daljem tekstu: Zahtjev) od strane privrednog subjekta Telemach BH d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića br. 216, 71000 Sarajevo (u daljem tekstu: Telemach ili Podnosilac zahtjeva), kojeg zastupa advokat Nihad Sijerčić, Fra Anđela Zvizdovića 1, BC UNITIC, Tower B/II, 71000 Sarajevo, protiv privrednih subjekata Mtel a.d. Banja Luka, Vuka Karadžića 2, 78000 Banja Luka (u daljem tekstu: Mtel ili Protivna strana), Logosoft d.o.o. Sarajevo, Igmanska 9, 71000 Sarajevo (u daljem tekstu: Logosoft ili Protivna strana), Blicnet d.o.o. Banja Luka, Majke Jugovića 25, 78000 Banja Luka (u daljem tekstu: Blicnet ili Protivna strana) Telrad Net d.o.o. Bijeljina, Hase 1, 76300 Bijeljina (u daljem tekstu: Telrad Net ili Protivna strana) i Elta Kabel d.o.o. Doboj, Dobojske brigade bb, 74000 Doboj (u daljem tekstu: Elta Kabel ili Protivna strana). Privredni subjekti Mtel, Logosoft, Blicnet, Telrad i Elta Kabel su u Zahtjevu označeni kao „Telekom Srbija grupa“ koja zloupotrebljava dominantan položaja u smislu člana 10. stavak (2) tačke a), b) i c) („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 48/05, 76/07 i 80/09) (u daljem tekstu: Zakon).

Konkurencijsko vijeće je dana 06.05.2021. godine uputilo Podnosiocu zahtjeva akt broj: UP-04-26-2-014-2/21 kojim je tražilo preciziranje i dopunu Zahtjeva.

Dana 18.05.2021. godine, Konkurencijsko vijeće je pod brojem: UP-04-26-2-014-3/21 zaprimilo dopunu Zahtjeva (u daljem tekstu: Dopuna zahtjeva) od privrednog subjekta Telemach.

Kompletiranjem predmetnog Zahtjeva, Konkurencijsko vijeće je na osnovu člana 28. stav (3) Zakona dana 15.09.2021. godine izdalo Potvrdu o prijemu kompletnog i urednog Zahtjeva, broj: UP-04-26-2-014-4/21.

Na osnovu dokumentacije dostavljene uz Zahtjev, Konkurencijsko vijeće je ocijenilo da nije moguće bez provedenog postupka utvrditi postojanje povrede Zakona na koje Podnosilac zahtjeva ukazuje, te je donijelo Zaključak o pokretanju postupka dana 15.09.2021. godine, pod brojem: UP-04-26-2-014-6/21.

U skladu sa relevantnim odredbama Zakona, Konkurencijsko vijeće je dostavilo Zaključak o pokretanju postupka punomoćniku Podnosioca zahtjeva, aktom broj: UP-04-26-2-014-6/21. Konkurencijsko vijeće je u skladu sa članom 33. stav (1) Zakona, dostavilo Zaključak o pokretanju postupka i Zahtjev operatorima Mtel, Logosoft, Blicnet, Telrad i Elta Kabel.

Usmena rasprava održana je dana 02.12.2021. godine u prostorijama Konkurencijskog vijeća uz prisustvo punomoćnika Podnosioca zahtjeva, advokata Nihada Sijerčića iz Sarajeva, te punomoćnika Protivnih strana, advokata Ezmane Turković i Emina Olovčića iz Sarajeva.

Konkurencijsko vijeće je na 98. (devedestosmoj) sjednici održanoj dana 05.01.2022. godine usvojilo Zaključak o produženju roka za donošenje konačnog rješenja broj: UP-04-26-2-014-42/21 kojim se produžava rok za donošenje konačnog rješenja za dodatna 3 (tri) mjeseca, u postupku koji se vodi pred Konkurencijskim vijećem.

Na usmenoj raspravi punomoćnik Podnosioca zahtjeva je predložio izvođenje dokaza putem vještačenja. Konkurencijsko vijeće je naknadno uputilo punomoćniku Podnosioca zahtjeva akt broj: UP-04-26-2-014-51/21 da se izjasni o okolnostima vještačenja, imenima vještaka, te o troškovima vještačenja. Podneskom broj: UP-04-26-2-014-53/21, Podnosilac zahtjeva se očitovao na traženo i dostavio imena vještaka, koji su kontaktirani od strane Konkurencijskog vijeća. Vještak ekonomske struke dr. Aida Soko je prihvalila da obavi vještačenje, dok je vještaka informacijsko-komunikacijskih nauka Zoran Memić odbio vještačenje, zbog izbjivanja iz zemlje. Punomoćnik Podnosioca zahtjeva je u podnesku broj: UP-04-26-2-014-55/21 predložio novog vještaka informacijsko-komunikacijskih nauka Enesa Čengića. Na 99. sjednici Konkurencijskog vijeća održanoj 17.02.2022.godine usvojen je Zaključak o finansijskom vještačenju broj: UP-04-26-2-014-57/21 kojim je za vještaka u predmetnom postupku imenovana dr. Aida Soko, dok nije usvojen Zaključak o vještačenju po vještaku informacijsko-komunikacijskih nauka Enesu Čengiću.

1. Stranke u postupku

Stranke u postupku su privredni subjekti Telemach BH d.o.o. Sarajevo, Džemala Bijedića br. 216, 71000 Sarajevo, Mtel a.d. Banja Luka, Vuka Karadžića 2, 78000 Banja Luka, Logosoft d.o.o. Sarajevo, Igmanska 9, 71000 Sarajevo, Blicnet d.o.o. Banja Luka, Majke Jugovića 25, 78000 Banja Luka, Telrad Net d.o.o. Bijeljina, Hase 1, 76300 Bijeljina i Elta Kabel d.o.o. Doboj, Dobojske brigade bb, 74000 Doboj.

1.1. Privredni subjekat Telemach BH d.o.o. Sarajevo-Podnosilac zahtjeva

Privredni subjekat Telemach BH d.o.o. Sarajevo je registrovan u Općinskom sudu u Sarajevu pod matičnim brojem upisa: 65-01-0620-08 (stari broj upisa: 1-18109) sa osnovnim kapitalom od 35.417.011,31 KM. Privredni subjekat Telemach se nalazi u 100% vlasništvu privrednog subjekta BOSNIA BROADBAND S.a.r.l., Luxembourg, 2, Rue Edward Steichen, 2540 Luxembourg. Privredni subjekat Telemach je telekomunikacijska kompanija koja djeluje kao operator digitalne i analogne kablovske televizije, pružalac usluge širokopojsnog interneta i operator fiksne telefonije.

1.2. Privredni subjekat Mtel a.d. Banja Luka -Protivna strana

Privredni subjekat Mtel a.d. Banja Luka je registrovan u Okružnom privrednom sudu u Banja Luci pod matičnim brojem upisa: 1-9217-00 sa osnovnim kapitalom od 491.383.755,00 KM. Osnovne registrovane djelatnosti privrednog subjekta Mtel su: emitovanje televizijskog i radijskog programa, djelatnosti žičane, bežične, setelitske telekomunikacije i ostale telekomunikacione djelatnosti.

1.3. Privredni subjekat Logosoft d.o.o. Sarajevo-Protivna strana

Privredni subjekat Logosoft d.o.o. Sarajevo registrovan je u Općinskom sudu u Sarajevu, pod brojem: 65-01-0594-11 (stari broj upisa: 1-15529), sa osnovnim kapitalom od 12.000,00 KM. Privredni subjekat Logosoft se nalazi u 100% vlasništvu privrednog subjekta Mtel. Pretežna registrovana djelatnost privrednog subjekta Logosoft je žičana telekomunikacija.

1.4. Privredni subjekat Blicnet d.o.o. Banja Luka-Protivna strana

Privredni subjekat Blicnet d.o.o. Banja Luka osnovan je 1992. godine i registrovan u Okružnom privrednom sudu u Banja Luci, pod matičnim brojem upisa: 1-3645-00 (JIB: 4400999050002), sa osnovnim kapitalom od 20.914.186,70 KM. Privredni subjekat Blicnet se nalazi u 100% vlasništvu privrednog subjekta Mtel. Pretežne registrovane djelatnosti privrednog subjekta Blicnet su pružanje telekomunikacijskih usluga, internet usluga i usluge distribucije RTV programa, planiranja i razvoja računarskih mreža, prodaja opreme potrebne za povezivanje računarskih LAN (Local Area Network) i WAN (Wide Area Network) mreža, te implementacija IP telefonije.

1.5. Privredni subjekat Telrad Net d.o.o. Bijeljina-Protivna strana

Privredni subjekat Telrad Net d.o.o. Bijeljina upisan je u registar Okružnog privrednog suda u Bijeljini, pod matičnim brojem upisa: 59-01-0101-10 (JIB: 4403228500005), sa osnovnim kapitalom od 19.857.744,85 KM. Privredni subjekat Telrad Net se nalazi u 100% vlasništvu privrednog subjekta Mtel. Pretežne registrovane djelatnosti privrednog subjekta Telrad Net su pružanje usluga žičane i bežične telefonije, kablovskog interneta, te usluge kablovske televizije.

1.6. Privredni subjekat Elta Kabel d.o.o. Doboj-Protivna strana

Privredni subjekat Elta Kabel d.o.o. Doboj upisan je u registar Okružnog privrednog suda u Doboju, pod matičnim brojem upisa: 60-01-0117-11 (stari broj upisa: 1-4592-00), sa osnovnim kapitalom od 5.000,00 KM. Privredni subjekat Elta Kabel se nalazi u 100% vlasništvu privrednog subjekta Mtel. Pretežna registrovana djelatnost privrednog subjekta Elta Kabel je prenos slike, zvuka ili ostalih informacija i isti pruža usluge kablovske televizije u Republici Srpskoj, a također pruža i usluge kablovskog interneta, te vrši uvoz profesionalne opreme za kablovsku televiziju.

2. Pravni okvir predmetnog postupka

Konkurencijsko vijeće je u toku postupka primijenilo odredbe Zakona, Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 18/06 i 34/10) (u daljem tekstu: Odluka o utvrđivanju relevantnog tržišta), Odluke o definisanju kategorija dominantnog položaja („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj 18/06 i 34/10) (u daljem tekstu: Odluka o definisanju kategorija dominantnog položaja) i odredbe Zakona o upravnom postupku („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj 29/02, 12/04, 88/07, 93/09 i 41/13 i 53/16) (u daljnjem tekstu: Zakon o upravnom postupku).

Konkurencijsko vijeće je, u skladu sa članom 43. stav (7) Zakona, pri utvrđivanju radnje zloupotrebe dominantnog položaja Protivne strane na relevantnom tržištu, koristilo presudu Evropskog suda pravde u predmetu United Brands Company and United Brands Continentaal BV v. Commission of the European Communities, br. 27/76, [1978] ECR (u daljem tekstu: United Brands).

3. Postupak po zahtjevu za pokretanje postupka

U Zahtjevu Podnosilac zahtjeva u bitnom navodi sljedeće:

- Podnosilac zahtjeva smatra da Protivna strana zloupotrebljava dominantni položaj na sljedeće načine:
  - a) Primjenom prekomjernih cijena operatora Mtel kod pružanja usluge 2-play, 3-play i 4-play (u daljem tekstu: multiple-play), a što je protivno odredbama člana 10. stav (2) tačke a) i b) Zakona.
  - b) Primjenom različitih cijena za pružanje istovrsnih usluga članica Telekom Srbija grupe korisnicima, čime su cjenovno diskriminirani korisnici Telekom Srbija grupe koji za istu uslugu plaćaju različite naknade, što je protivno odredbama člana 10. stav (2) tačke b) i c) Zakona i člana 9. stav (1) Odluke o definisanju kategorija dominantnog položaja.
  - c) Unakrsnim subvencioniranjem od strane Mtela prema Logosoftu u pružanju usluga fizičkim licima i usluge pristupa internetu korisnicima pravnim osobama, što je protivno odredbama člana 10. stav (2) tačke a) i b) Zakona.
- Protivna strana je u postupku Telekom Srbija grupa, koja obuhvata veći broj telekomunikacijskih operatora koji su pod kontrolom privrednog subjekta Telekom Srbija (odnosno Mtel-a kao vladajućeg društva ove grupacije na teritoriji Bosne i Hercegovine).
- Svi operatori iz Telekom Srbija grupe koji su pod kontrolom Telekom Srbija, a u Bosni i Hercegovini su u neposrednom vlasništvu Mtela, te predstavljaju jedinstveni ekonomski subjekat (engl. *single economic entity*), odnosno jednog učesnika na tržištu. Irelevantna je njihova odvojenost u formalnopravnom smislu (više privrednih subjekata), obzirom da njihovo postupanje i nastup na tržištu ovisi o odlukama Mtela, odnosno Telekom Srbija grupe (o ovome više vidjeti u presudi ESP od 14.07.1972, Case C-48/69, Imperial Chemical Industries v Commission, ECLI:EU:C:1972:70, para. 133. Navedeno je potvrđeno u praksi Suda EU odlukama: CFI judgment of 30.09.2003, Case T-203/01 Michelin v Commission, ECLI:EU:T:2003:250, para. 290; CJ judgment of 10.09.2009, Case C-97/08 P Akzo Nobel NV v Commission, ECLI:EU:C:2009:536, para. 58, te u odlukama: CFI judgment of 11 December 2003, Case T-66/99 Minoan Lines SA v Commission, ECLI:EU:T:2003:337, para. 123; 24.10.1996, CJ judgment, Case C-73/95 P Viho Europe BV v Commission, ECLI:EU:C:1996:405).
- Podnosilac zahtjeva navodi da je Telekom Srbija grupa dominantna na relevantnom tržištu. Naime, na relevantnom tržištu pružanja paketiranih telekomunikacijskih usluge krajnjim korisnicima Telekom Srbija grupa ima značajan tržišni udio, a Mtel je od strane Regulatorne agencije za komunikacije (u daljem tekstu: RAK) određen kao operator sa značajnom tržišnom snagom na tržištu pružanja usluge fiksne i mobilne telefonije, što se u smislu pravila prava konkurencije ima smatrati dominantnim položajem Mtela, odnosno Telekom Srbija grupe. Također, nacrti analiza RAK-a su Mtel definirali kao subjekt sa značajnom tržišnom snagom na praktično svim veleprodajnim tržištima koja je RAK analizirao tokom 2020. godine.
- Telekom Srbija grupa vrši zloupotrebu dominantnog položaja i to u različitim oblicima:
  - a) Cijene koje naplaćuju operatori u okviru Telekom Srbija grupe nisu ujednačene, pri čemu postoji osnovana sumnja da cijene Telekom Srbija grupe za usluge multiple-play-a, koje se nude korisnicima Telekom Srbija grupe (a posebno korisnicima Mtel-a) na tržištu entiteta Republike Srpske predstavljaju prekomjerne cijene (engl. *excessive pricing*) u smislu člana 10. stav (2) tačke a) i b) Zakona.
  - b) Postoje iste sumnje za cijene usluge pristupa internetu korporativnim korisnicima - privrednim društvima (što je za pravna lica najbitnija usluga, jer isti nisu u posebnoj mjeri zainteresirani za

pakete usluge koje uključuju distribuciju medijskih sadržaja, kao što su to fizička lica, koja skoro isključivo kupuju pakete usluga) na području Republike Srpske, što također predstavlja prekomjerne cijene (engl. excessive pricing) u smislu člana 10. stav (2) tačke a) i b) Zakona.

- c) Operatori koji posluju u okviru Telekom Srbija grupe primjenjuju različite cijene za pružanje istovrsnih multiple-play usluga, čime diskriminiraju vlastite korisnike koji za istu uslugu plaćaju različite naknade, što je protivno odredbama člana 10. stav (2) tačke b) i c) Zakona i člana 9. stav (1), tačka a) Odluke o definiranju kategorija dominantnog položaja.
  - d) Ovakvom strategijom različite cjenovne politike za istovrsne usluge i prekomjernim cijenama koje se naplaćuju korisnicima u Republici Srpskoj, operatori iz Telekom Srbija grupe unakrsno subvencioniraju pružanje usluga po izuzetno niskim cijenama na tržištima gdje nemaju takvu tržišnu snagu, što je protivno odredbama člana 10. stav (2) tačke a) i b) Zakona.
- Podnosilac zahtjeva ističe period od 2019. i 2020. godine (kada Telekom Srbija grupa stiče monopol na području Republike Srpske) u kojima je izrazito naglašena praksa zloupotreba dominantnog položaja od strane Telekom Srbija grupe, što je moguće vidjeti i iz javno dostupnih podataka, jer su se krajnji korisnici obraćali sektorskom regulatoru za ove prakse, koji se smatrao nenadležnim i uputio korisnike na Konkurencijsko vijeće.
  - Podnosilac zahtjeva smatra kako operatori Telekom Srbija grupe imaju dominantan položaj na tržištu pružanja usluga pristupa internetu korporativnim korisnicima na području svih općina i gradova u Republici Srpskoj.
  - Podnosilac zahtjeva smatra da se unutar Telekom Srbija grupe primjenjuju cjenovne politike u vidu unakrsnog subvencioniranja, a koje se imaju na način da korisnici operatora u sastavu ove grupacije u Republici Srpskoj plaćanjem prekomjernih visokih cijena snose trošak izrazito niskih cijena operatora (Logosoft) koji posluje u sastavu istog poslovnog subjekta, a što se ima smatrati zloupotrebom dominantnog položaja u smislu člana 10. stav (2) tačke a) i b) Zakona.
  - Evropska komisija je u predmetu De Post-La Poste (Commission Decision of 5 December 2001 relating to a proceeding under Article 82 of the EC Treaty (COMP/37.859-De Post-La Poste) navela da resursi koji su stečeni u monopolu ne bi trebali biti korišteni s ciljem ostvarivanja nefer konkurentske prednosti u sektorima koja su otvoreni za konkurenciju (tj. u kojima ne postoji monopol).
  - Evropska komisija je eksplicitno navela, pozivajući se na predmet Atlas (Commission Decision of 17 July 1996 relating to a proceeding under Article 85 of the EC Treaty and Article 53 of the EEA Agreement Case No IV/35.337- Atlas, para. 60.) da bi takve kompanije mogle eliminirati konkurenciju korištenjem popusta u uslugama u kojima imaju monopolski položaj, a koji bi privukli klijente da koriste njihove druge usluge u kojima nemaju takav položaj.
  - Smjernice Evropske komisije o prioritetima prilikom provođenja propisa u oblasti zloupotrebe dominantnog položaja u relevantnom dijelu navode: „Evropska komisija također može pokrenuti postupak u vezi sa predatorskim praksama dominantnih privrednih subjekata na sekundarnim tržištima na kojima navedeni privredni subjekti još uvijek nisu dominantni. Naročito, veća je vjerovatnoća da Komisija ustanovi postojanje zloupotrebe dominantnog položaja u pogledu djelatnosti koje su zaštićene zakonskim monopolom. Iako dominantni privredni subjekt možda ne mora da se upušta u predatorsko ponašanje kako bi zaštitio svoj dominantni položaj na tržištu koje je zaštićeno zakonskim monopolom, on može da koristi dobit ostvarenu na monopolisanom tržištu kako bi unakrsno subvencionirao svoje djelatnosti na drugom tržištu i time pokuša da spriječi efektivnu konkurenciju na tom drugom tržištu“ (Communication from the Commission: Guidance on its enforcement priorities in applying Article 82 of the EC Treaty to abusive exclusionary conduct by dominant undertakings, OJ [2009] C 45/7, para. 63, FN 2.).

- Stavovi Evropske komisije su direktno primjenjivi na praksu Telekom Srbija grupe, u kojoj se dobit ostvarena na tržištima gdje Telekom Srbija grupa praktično nastupa kao monopolista, koristi kako bi se unakrsno subvencionirale cijene usluga Telekom Srbija grupe koje se primjenjuju na lokalnim tržištima sa visokim stepenom konkurencije.
- Praksa Telekoma Srbija grupe je moguća na osnovu činjenice većeg broja operatora okupljenih u Telekom Srbija grupi, koji zapravo dominantno djeluju na određenim lokalnim tržištima u Bosni i Hercegovini, koja se međusobno značajno razlikuju u stepenu prisustva tržišne konkurencije.
- O nezakonnosti unakrsnog subvencioniranja dominantnih privrednih subjekata odlučivala je Evropska komisija i u predmetu Deutsche Post u kojem je utvrđeno da je njemački poštanski operator izvršio zloupotrebu dominantnog položaja koristeći dobit ostvarenu na tržištu na kojem je dominantan (tržištu rezerviranih poštanskih pošiljki) kako bi subvencionirao svoju djelatnost na drugom tržištu na kojem je bio prisutan (tržištu isporuke paketa) i na kojima je bio suočen sa snažnom konkurencijom. Komisija je ustanovila da, bez unakrsnog subvencioniranja sa tržišta rezerviranih poštanskih pošiljki, Deutsche Post ne bi bio u mogućnosti finansirati prodaju ispod troška na tržištu isporuke paketa, gdje je imao značajnu konkurenciju (Case COMP/35.141-Deutsche Post AG, Odluka Komisije od 20.03.2001. godine).
- Kako bi se u gore navedenom predmetu Evropske komisije utvrdilo postojanje unakrsnog subvencioniranja, primijenjen je test putem kojeg „unakrsno subvencioniranje postoji kada prihodi od jedne usluge nisu dovoljni da pokriju inkrementalne troškove pružanja te usluge i gdje postoji još jedna usluga ili paket usluga kod kojih prihodi premašuju njihove pojedinačne troškove. Usluga za koju prihodi premašuju pojedinačni trošak predstavlja izvor unakrsnog subvencioniranja, a usluga kod koje pojedinačni prihod nije dovoljan za pokrivanje inkrementalnog troška predstavlja destinaciju subvencioniranja (Case COMP/35.141-Deutsche Post AG, para. 6.).
- Utvrđivanje unakrsnog subvencioniranja je potrebno prije svega utvrditi troškove pružanja određene usluge, a potom i detektovati izvor odnosno destinaciju unakrsnog subvencioniranja. U kontekstu predmetnog Zahtjeva, kao izvor može se odrediti Mtel, dok je destinacija subvencioniranja drugi operatori u Telekom Srbija grupi, od čega se posebno ističe operator Logosoft.
- Podnosilac zahtjeva smatra da se kao relevantno tržište proizvoda treba odrediti tržište pružanja paketiranih (multiple-play) telekomunikacijskih usluga krajnjim korisnicima (maloprodajni nivo). U odnosu na korporativne korisnike, kao relevantno se može uzeti tržište pružanja usluga pristupa internetu.
- RAK u Prijedlogu Analize tržišta pristupa javnoj telefonskoj mreži na fiksnoj lokaciji za fizička i pravna lica-maloprodajni nivo od 01.09.2020. godine (u daljem tekstu: Analiza) primjećuje kako se odvojene telekomunikacijske usluge, poput recimo usluge pristupa javnoj telefonskoj mreži na fiksnoj lokaciji, sve češće pružaju u vidu paketiranih usluga krajnjim korisnicima (multiple-play usluge sa nekoliko komponenti).
- Podnosilac zahtjeva navodi da Protivna strana u gradu Banja Luci ima najviše korisnika. Prema podacima RAK-a u gradu Banja Luci ima najviše korisnika od kojih 2/3 ukupnog broja korisnika u ovom gradu telekomunikacijske usluge koristi u paketima. Od ukupno 87.649 korisnika u Banja Luci, njih 58.011 koristi telekomunikacijske usluge u paketima i to konkretno po strukturi sljedećim paketima.

Tabela 1.

Double-play	Internet i fiksna	Internet i televizija	Internet i mobilna telefonija
Broj pretplatnika	7.378	16.980	4
Triple-play	Internet, TV i fiksna telefonija	Internet, fiksna telefonija i mobilna telefonija	Internet, televizija i mobilna telefonija
Broj pretplatnika	28.535	7	6
Qauadruple-play	Internet, televizija, fiksna telefonija i mobilna telefonija		
Broj pretplatnika	5.101		

- Operatori Telekom Srbija grupe pružaju više različitih telekomunikacijskih usluga (fiksna telefonija, pristup Internetu, IPTV, mobilna telefonija), a u skladu sa zaključkom RAK-a, takve usluge najvećem broju korisnika pružaju kroz paketirane telekomunikacijske usluge, Podnosilac zahtjeva smatra opravdanim određivanje relevantnog tržišta proizvoda kao tržište pružanja paketiranih (multiple-play) usluga krajnjim korisnicima – fizičkim licima.
- Podnosilac zahtjeva navodi da ovako definirano relevantno tržište proizvoda omogućava evaluaciju tržišnih efekata multiple-play usluga koje se pružaju najvećem broju korisnika, a koje karakterizira visok stepen povezanosti koji može rezultirati različitim oblicima zloupotrebe dominantnog položaja.
- U slučaju kada su u pitanju korisnici-pravna lica, relevantno tržište se može definisati kao tržište pristupa internetu, jer ovi korisnici nisu zainteresirani za druge telekomunikacione usluge.
- Da bi se odredilo relevantno geografsko tržište potrebno je uzeti u obzir specifičnosti cjelokupnog telekomunikacijskog tržišta u Bosni i Hercegovini. To podrazumijeva postojanje tri *incumbent* operatora (SMP operatori – engl. *significant market power*) koji imaju zasebnu infrastrukturu koja se u geografskom smislu ne preklapa, što im omogućava uživanje dominantnog (ili čak monopolskog) položaja na segmentima mreže na kojima su aktivni.
- Kod određivanja relevantnog geografskog tržišta, relevantne smjernice o analizi tržišta i procjeni značajne tržišne snage (Engl. Guidelines on market analysis and the assessment of significant market power under the EU regulatory framework for electronic communications networks and services 2018/C 159/01- u daljem tekstu: Smjernice), kao i Preporuke o relevantnim tržištima iz 2014. godine (Engl. Commission Recommendation of 9 October 2014 on relevant product and service markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communications networks and services 2014/710/EU-u daljem tekstu: Preporuke), predviđaju da relevantno geografsko tržište obuhvata sva područja u kojima operatori pružaju usluge pod istim uvjetima, odnosno u kojima su uvjeti konkurencije dovoljno homogeni i razlikuju se od susjednih geografskih područja na kojima su uvjeti konkurencije značajno drugačiji (Vidjeti praksu Evropske komisije: United Brands, para. 44; Michelin, para. 26; Case 247/86 Alsatel v Novasam, para. 15; Tiercé Ladbroke v Commission, para. 102.).
- Smjernice dalje jasno upućuju kako se relevantno geografsko tržište u sektoru elektronskih komunikacija (dakle uključujući telekomunikacijske usluge u paketu) određuje na osnovu kriterija područja pokrivenog mrežom, te postojanja pravnih i drugih regulatornih instrumenata.
- Relevantno geografsko tržište u konkretnom slučaju predstavlja teritorija koju pokriva infrastruktura *incumbent* operatora, obzirom da *incumbent* operatori praktično međusobno ne konkurišu i prisutni su gotovo isključivo na onim područjima na kojima imaju razvijenu fiksnu infrastrukturu. Posljedično, u predmetnom zahtjevu kao relevantno geografsko tržište Podnosilac zahtjeva određuje općine koje pokriva mrežna/fiksna infrastruktura operatora iz Telekom Srbija grupe (općine u RS i grad Sarajevo).

- Navedeni način određivanja relevantnog geografskog tržišta je u skladu je i sa članom 6. Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta kojim se utvrđuju kriteriji za utvrđivanje relevantnog tržišta, redom zamjenjivost potražnje za proizvodom, zamjenjivost ponude za proizvodom, postojanje potencijalne tržišne konkurencije, te zapreke pristupa relevantnom tržištu.
- Ispunjenje kriterija iz Smjernica i Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta najjasnije je uzme li se primjer korisnika paketiranih (multiple-play) usluga pruženih od strane Telekom Srbija. RAK-ova Analiza jasno ukazuje kako za navedene pretplatnike ne postoji zamjenjivost ponude, obzirom da preostala dva *incumbent* operatora nemaju razvijenu infrastrukturu na područjima općina pokrivenih mrežom Telekom Srbija grupe, pa time ni mogućnost pružanja navedenih usluga.
- Uslijed zapreka pristupa relevantnom tržištu općina pokrivenih mrežnom infrastrukturom Telekom Srbija grupe izostaje efikasna tržišna konkurencija. Izuzetak u tom slučaju jeste Grad Sarajevo, gdje djeluje operator Logosoft (svi drugi operatori Telekom Srbija grupe djeluju u općinama u Republike Srpske), a koji se na tom ograničenom području suočava sa drugim operatorima kao konkurentima. Iz navedenog razloga, Podnosilac zahtjeva je prilikom određivanja relevantnog geografskog tržišta posebno istakao općine u Republici Srpskoj u odnosu na Grad Sarajevo. Zbog navedenih okolnosti izostanka konkurencije na relevantnom geografskom tržištu, korisnici su primorani prihvatati usluge Telekom Srbija grupe, čak i kada iste sadrže elemente prekomjernih cijena ili diskriminacije, bez mogućnosti opredjeljenja za alternativne operatore.
- Jedini operator iz Telekom Srbija grupe koji pruža paketirane (multiple-play) usluge van teritorije općina u Republike Srpske jeste Logosoft. Navedeno je potvrđeno u prethodnoj praksi Konkurencijskog vijeća gdje se ističe kako Logosoft djeluje na područjima gradova Sarajeva, Tuzle i Zenice. Ipak, tržišni udio operatora Logosoft u Tuzli i Zenici je minimalan, te se usluge Logosofta pružaju vrlo ograničenom broju korisnika. Činjenica da je mreža Logosofta izgrađena na vrlo ograničenom geografskom području, te da se usluge pružaju korisnicima na tim područjima, prepoznata je i naglašena i od strane RAK-a (Odluka Konkurencijskog vijeća broj: 06-26-1-02-19-II/14 od 10.06.2014. godine).
- Prema zaključcima RAK-a istaknutim u Analizi, RAK je došla do zaključka da postoje tri geografska područja koja imaju karakteristike definirane Smjernicama, Preporukom o relevantnim tržištima i pratećeg dokumenta (eng. explanatory note), te smatra da su svi osnovni kriteriji ispunjeni da navedena područja predstavljaju posebna geografska relevantna tržišta.
- Dodatni dokaz u ispravno formuliranom relevantnom geografskom tržištu kao općinama koje pokriva mrežna infrastruktura Telekom Srbija grupe, predstavlja praksa Evropske komisije koja ukazuje na to da područje izvan mreže operatora ne ulazi u geografski obim relevantnog tržišta (Vidjeti npr.: Case COMP/39.525- Telekomunikacija Poljska, Odluka Komisije od 22. juna 2011. godine, para. 628; Case COMP/38.784 – Wanadoo Španija vs. Telefónica, Odluka Komisije od 4. jula 2007. godine, fusnota 192 (para. 211); Case COMP/JV.23–Telefónica Portugal Telecom/Médi Telecom, Odluka Komisije od 17. decembra 1999. godine, para. 18; Case No IV/M.1025 – Mannesmann/Olivetti/Infostrada, Odluka Komisije od 15. januara 1998. godine, para. 17.).
- Dominantni položaj Telekom Srbija grupe je rezultat stanja na relevantnom tržištu, gdje Telekom Srbija grupa u najvećem dijelu relevantnog tržišta praktično nastupa kao monopolista obzirom na pristup mrežnoj infrastrukturi koja pripada Telekom Srbija grupi.
- Tržišni udio Telekom Srbija grupa na predmetnom relevantnom tržištu daleko iznad predviđenih 40% u članu 9. Zakona potrebnih za pretpostavku dominantnog položaja.

- Telekom Srbija grupa ima tržišni udio vrlo blizu 100% na svim područjima djelovanja u entitetu Republika Srpska.
- Prema podacima RAK iz 2012. godine tri incumbent operatora, uključujući Mtel, imaju značajnu tržišnu snagu na tržištu usluga fiksne i mobilne telefonije na teritoriji Bosne i Hercegovine.
- Podnosilac zahtjeva posebno ističe da usluge fiksne i mobilne telefonije predstavljaju sastavne dijelove multiple-play paketa koji se pružaju korisnicima.
- Određivanje Mtela kao SMP operatora od strane RAK-a vrlo je značajno i relevantno za ovaj Zahtjev, odnosno pravila konkurencije i ex post regulaciju.
- Dominantni položaj Telekom Srbija grupa se zasniva na dvije činjenice. Prva jeste faktičko stanje na relevantnom tržištu, gdje Mtel ima tržišno učešće koje prouzrokuje zakonsku pretpostavku dominacije. Druga činjenica jeste određivanje Mtela, odnosno Telekom Srbija grupa, kao SMP operatora, čime se taj položaj izjednačava sa posjedovanjem dominantnog položaja.
- U Evropskoj uniji, pitanje odnosa između telekomunikacijskih propisa i propisa o konkurenciji je izričito raspravljeno u presudi Evropskog suda pravde u predmetu Deutsche Telekom (Case C-280/08, presuda Evropskog suda pravde od 14.10.2010. godine). U toj odluci, Evropski sud pravde je ustanovio da činjenica da se telekomunikacijski operator pridržavao sektorskih propisa iz oblasti telekomunikacija ne znači da ne postoji odgovornost operatora po osnovu moguće *ex post* povrede propisa iz oblasti konkurencije, dokle god je operator imao mogućnost autonomnog djelovanja u pogledu navodnog prekršaja.
- Primjera radi, ukoliko bi sektorski propis fiksirao cijenu određenog telekomunikacijskog proizvoda, operator ne bi imao mogućnost autonomnog djelovanja i stoga ne bi bio u mogućnosti da prekrši propise o konkurenciji tako što bi djelovao u skladu sa nalogom iz sektorskog propisa. S druge strane, ukoliko sektorski propis određuje samo maksimalnu cijenu ali je ne fiksira, operator ima mogućnost autonomnog djelovanja, jer je u mogućnosti odrediti cijenu unutar određenog opsega, te može biti odgovoran za povredu prava konkurencije u pogledu tako određene cijene.
- Dodatno, iz odluke u predmetu *Deutsche Telekom* također slijedi činjenica da je operator dobio saglasnost sektorskog regulatora u pogledu određenog postupanja ne znači da isto postupanje ne može istodobno predstavljati i prekršaj pravila iz oblasti konkurencije. Konkretno, u predmetu *Deutsche Telekom* njemački telekomunikacijski regulator dao je svoju saglasnost na određene cijene koje je utvrdio Deutsche Telekom, ali je uprkos tome ustanovljeno da je putem takvih (odobrenih) cijena Deutsche Telekom izvršio zloupotrebu dominantnog položaja.
- Primijenjeno na predmetni slučaj i aktivnosti Telekom Srbija grupe za koje Podnosilac zahtjeva smatra da predstavljaju zloupotrebu dominantnog položaja, mogući navod da je RAK odobrio pojedine cijene operatora Telekom Srbija grupe ne podrazumijeva izuzetak od odgovornosti u vezi sa istim cijenama iz ugla Zakona, te bi u tom smislu ovakva okolnost bila irelevantna. Ovo iz prostog razloga što RAK prilikom provođenja svojih analiza i prilikom donošenja odluka, ne vodi primarno računa o naknadnim povredama konkurencije na tržištu, imajući u vidu da je to zaduženje dato u nadležnosti drugom upravnom organu-Konkurencijskom vijeću.
- Ponude/cjenovnici Telekom Srbija grupe, čak i ukoliko su odobreni od strane RAK-a, kako je to propisano članom 20. stav (3) Zakona o komunikacijama, mogu predstavljati zloupotrebu dominantnog položaja.

- Analiziranjem ponude Telekom Srbija grupe u pružanju multiple-play usluga jasno se može zaključiti kako navedene usluge sadrže elemente prekomjernih cijena čime se vrši zloupotreba dominantnog položaja iz člana 10. stav (2) tačke a) i b) Zakona.
- Multiple-play usluge koje pruža Mtel, značajno su skuplje od istovrsnih usluga koje pružaju, kako operatori iz Telekom Srbija grupe, tako i ostali operatori u Bosni i Hercegovini. U praksi Evropske komisije i Evropskog suda pravde se, pored odnosa troškova i prihoda, prekomjerna cijena utvrđuje i na osnovu usporede za konkurentnim proizvodima (Vidi presudu od 14. februara 1978., United Brands and United Brands Centraal v Commission, 27/76, EU:C:1978:22, para. 252).
- Multiple-play usluge su moguće u različitim kombinacijama u odnosu na odabrane komponente koje ulaze u uslugu.
- U tabeli je predstavljena uporedna ponuda usluga multiple-play operatora Mtela, Telrad Net, Blicnet, Elta-Kabel i Logosoft.

Tabela 2.

Paket (cijene u KM)	Mtel	Telrad Net	Blicnet	Logosoft
2-play (TV/fiksna telefonija)	39,90 KM/mj (Paket S)	23,85 KM/mj (2P DTV+Fiksni)	29,50 KM/mj (DUO DTV+Tel)	nema u ponudi
2-play (Internet/fiksna telefonija)	47,90 KM/mj (Paket S+)	31,59 KM/mj (Internet+Fiksni)	30,42 KM/mj (DUO Net+Tel)	nema u ponudi

- Navedeni Paket S u tabeli predstavlja Osnovni paket+Pink Plus, neograničeni razgovori u M:tel fiksnoj mreži.
- Paket 2P DTV+Fiksni u tabeli predstavlja Standardni TV paket, neograničeni razgovori u Telrad Net mreži.
- Paket DUO DTV+Tel u tabeli predstavlja Standardni TV paket i Arena Sport paket+, neograničeni razgovori u Blicnet fiksnoj mreži.
- Paket S+ u tabeli predstavlja Internet do 50/25 Mbps, neograničeni razgovori u M:tel fiksnoj mreži.
- Paket Internet+Fiksni u tabeli predstavlja Internet do 20/2 Mbps, neograničeni razgovori u Telrad Net mreži.
- Paket DUO Net+Tel u tabeli predstavlja Internet do 75/25 Mbps, neograničeni razgovori u Blicnet fiksnoj mreži.
- Navedeni podaci jasno ukazuju na značajnu razliku u cijeni između društava u sastavu Telekom Srbija grupe, a koja nije opravdana razlikom u sadržaju koji obuhvata ponuda 2-play usluga.
- Sve tri predstavljene ponude u TV komponenti obuhvataju osnovni TV paket, dok paket S Mtela obuhvata i Pink Plus paket, koji prema Cjenovniku Mtela iz januara 2021. godine iznosi 4,68 KM sa PDV, dok Blicnet-ova ponuda uključuje i Arena Sport + paket, što upućuje da je konkretna 2-play usluga Mtela usluga sa najvišom cijenom u uporednom prikazu u odnosu na sve druge operatore iz Mtel grupe.

- Troškovi pružanja ovih usluga su približni ili jednaki ili čak niži u slučaju Mtela u odnosu na manje operatore iz Telekom Srbija grupe. Određeni troškovi Mtela poput nabavke sadržaja za IPTV uslugu ili infrastrukture su na osnovu brojnije korisničke baze niži u poređenju sa manjim operatorima. Mtel je, za razliku od ostalih operatora u sastavu poslovnog subjekta Telekom Srbija u Bosni i Hercegovini, mrežu u pretežnoj mjeri naslijedio i nije imao velika ulaganja u izgradnju iste. Gotovo je sigurno da poslovni subjekt Telekom Srbija grupa prava za reemitiranje programskih sadržaja nabavlja na grupnom nivou, te se ta prava nabavljaju po istoj cijeni za čitavu grupaciju.
- Razlike u cijenama ne mogu se opravdati bilo kakvim višim troškovima Mtel-a u odnosu na ostala društva u sastavu grupacije, jer Mtel bi trebao ustvari imati iste ili niže troškove od svojih povezanih lica.
- Sve navedeno ukazuje na osnovanu sumnju u postojanje prekomjernih cijena fakturiranih korisnicima Mtel-a (razlika je preko 50% ukupne vrijednosti usluge Blicneta kod 2-play sa Internetom), odnosno značajne efekte diskriminatorne ponude prema korisnicima.

Tabela 3.

Paket (cijene u KM)	Mtel	Logosoft	Telrad Net	Blicnet	Elta-Kabel
3-play (TV/Internet/fiksna telefonija)	63,60 KM/mj (Paket S)	42,12 KM/mj (LoGO! Slagalica primjer)	45,00 KM/mj (Start – DTV)	47,50 KM/mj (TRIO Start)	53,90 KM/mj (eBOX start)
	71,90 KM/mj (Paket M+) 98,60 KM/mj (Paket L)	49,14 KM/mj (LoGO! Trio) 78,39 KM/mj (LoGO! Trio+)	60,00 KM/mj (Standard – DTV)	56,50 KM/mj (Trio Standard/Optic) 73,50 KM/mj (Trio Extra)	61,90 KM/mj (eBOX max)

- Paket S prikazan u tabeli predstavlja Osnovni paket+Pink Plus, Internet do 100/50 Mbps, neograničeni razgovori u m:tel fiksnoj mreži.
- Paket M prikazan u tabeli predstavlja osnovni paket+Plus+Pink Plus+HD, Internet do 150/75 Mbps, neograničeni razgovori u m:tel fiksnoj mreži i 30 minuta prema m:tel mobilnoj mreži.
- Paket L prikazan u tabeli predstavlja osnovni paket+Plus+Pink Plus+HD+HBO Premium HD+HBO, Internet do 200/100 Mbps, neograničeni razgovori u m:tel fiksnoj mreži i 50 minuta prema m:tel mobilnoj mreži
- Paket LoGO! Slagalica prikazan u tabeli predstavlja osnovni paket, Internet do 60/3 Mbps, neograničeni razgovori u Logosoft fiksnoj mreži i 1000 minuta prema svim fiksnim telefonskim mrežama u BiH na fer osnovi.
- Paket LoGO!Trio prikazan u tabeli predstavlja Osnovni paket, Internet do 50/3 Mbps, neograničeni razgovori u Logosoft fiksnoj mreži i besplatni pozivi prema svim fiksnim telefonskim mrežama u BiH na fer osnovi.
- Paket LoGO! Trio+ prikazan u tabeli predstavlja Osnovni paket+Plus paket+Arena paket, Internet do 80/6 Mbps, neograničeni razgovori u Logosoft fiksnoj mreži i besplatni pozivi prema svim fiksnim telefonskim mrežama u BiH na fer osnovi, 100 minuta prema svim mobilnim mrežama u BiH.
- Paket Start – DTV prikazan u tabeli predstavlja standardni TV paket, Internet 20/2 Mbps, neograničeni razgovori u Telrad Net mreži.

- Paket Standard – DTV prikazan u tabeli predstavlja standardni TV paket, Internet 20/2 Mbps, neograničeni razgovori u Telrad Net mreži.
- Paket TRIO Start prikazan u tabeli predstavlja Standardni TV paket i Arena Sport paket, Internet 20/2 Mbps, neograničeni razgovori u Blicnet fiksnoj mreži.
- Paket Trio Standard/Optic prikazan u tabeli predstavlja standardni TV paket i Arena Sport paket, Internet 30/3 Mbps (100/25 Mbps u TRIO Optic ukoliko dozvoljavaju tehničke mogućnosti), neograničeni razgovori prema svim fiksnim mrežama u BiH.
- Paket Trio Extra prikazan u tabeli predstavlja premium TV paket i Arena Sport paket, Internet 35/3,5 Mbps i neograničeni razgovori prema svim fiksnim mrežama u BiH.
- Paket eBOX start prikazan u tabeli osnovni TV paket+Pink Paket+HD Paket, Internet 60/3 ili 60/30 i 700 minuta prema svim fiksnim mrežama u BiH.
- Paket eBOX max prikazan u tabeli predstavlja Osnovni TV paket+Pink Paket+HD Paket+Filmski paket, Internet 100/4 ili 100/400 i 700 minuta prema svim fiksnim mrežama u BiH
- Podnosilac zahtjeva navodi da uporedba 3- play usluga dokazuje prekomjerne cijene Mtela, što je najvidljivije kod uporedbe Mtel-ovog paketa S, Logosoft-ove Slagalice, te Blicnet-ovog paketa Trio Optic. Mtel-ov osnovni paket S skuplji je za više od 50% od ukupne cijene Logosoft-ove slagalice, a ponuda se razlikuje u paketu Pink Plus (dostupan u Logosoft slagalici uz doplatu od 6,67 KM), te nešto većoj brzini Interneta. Za razliku od Mtel-ovog paketa S, Logosoft-ova slagalica uključuje i saobraćaj prema fiksnim mrežama ostalih operatora u Bosni i Hercegovini, što povećava troškove samog paketa. S tim u vezi, značajno viša cijena Mtel paketa očigledno nije utemeljena na osnovu troškova, već predstavlja prekomjerne cijene protivne odredbama Zakona.
- Uporedba Mtel-ovog paketa S i Blicnet-ovog paketa Trio Optic, koji su praktično jednake ponude u TV i Internet komponenti, dok u usluzi fiksne telefonije, za razliku od skupljeg Mtel-ovog paketa S, Blicnet-ov Trio Optic omogućava neograničen saobraćaj prema svim mrežama u BiH.
- Uporedba 4-play usluga između Mtela i Logosofta najjasnije dokazuje postojanje prekomjernih cijena. U tom smislu adekvatno je uporediti Mtel-ov Paket S+ sa Logosoft-ovom Slagalicom 1, te Mtel-ov paket M+ sa Logosoft-ovom Slagalicom 2.

Tabela 4.

Paket (cijene u KM)	Mtel	Logosoft	Telrad Net	Blicnet	Elta-Kabel
4-play (TV/Internet/fiksna telefonija/mobilna telefonija)	91,90 KM/mj (Paket S+) 103,90 KM/mj (Paket M+) 174,90 KM/mj (Paket L)	67,08 KM/mj (LoGO! Slagalica primjer 1) 77,62 KM/mj (LoGO! Slagalica primjer 2)	nema u ponudi	nema u ponudi	nema u ponudi

- Paket S+ prikazan u tabeli predstavlja osnovni paket+Plus ili HD ili Pink Plus, Internet do 100/50 Mbps, neograničeni razgovori u m:tel fiksnoj mreži, neograničeni razgovori prema m:tel mobilnoj mreži, 2GB saobraćaja.

- Paket M+ prikazan u tabeli predstavlja osnovni paket+Plus+Pink Plus+HD, Internet do 100/50 Mbps, neograničeni razgovori u m:tel fiksnoj mreži, neograničeni razgovori prema svim mrežama u BiH, 4GB saobraćaja.
- Paket L prikazan u tabeli predstavlja osnovni paket+Plus+Pink Plus+HD+HBO Premium HD+HBO, Internet do 200/100 Mbps, neograničeni razgovori u m:tel fiksnoj mreži, neograničeni razgovori prema svim mrežama u BiH, 50GB saobraćaja.
- Paket LoGO! Slagalica primjer 1 prikazana u tabeli predstavlja Osnovni paket+Plus paket, Internet do 120/10 Mbps, neograničeni razgovori u Logosoft fiksnoj mreži i 1000 minuta prema svim fiksnim telefonskim mrežama u BiH na fer osnovi, 50 minuta prema svim mobilnim mrežama i 2GB saobraćaja.
- Da navedena LoGO! Slagalica primjer 2 prikazan u tabeli predstavlja Osnovni paket+Plus paket+HD paket, Internet do 120/10 Mbps, neograničeni razgovori u Logosoft fiksnoj mreži i 1000 minuta prema svim fiksnim telefonskim mrežama u BiH na fer osnovi, 150 minuta prema svim mobilnim mrežama i 4GB saobraćaja.
- Mtel-ov Paket S+ i Logosoft-ova Slagalica 1 je u komponenti TV sadržajno izjednačen, Internet je veće brzine downloada na strani ponude Logosofta, kod fiksne telefonije pored neograničenih razgovora u ponudi Logosofta je i saobraćaj prema drugim operatorima u BiH, te Logosoft-ova ponuda u mobilnoj telefoniji uključuje, za razliku od Mtela, saobraćaj prema svim mrežama u Bosni i Hercegovini, dok su ponude u pogledu mobilnog interneta izjednačene.
- Uprkos navedenim razlikama i prednostima ponude Logosofta, Mtel-ova usluga je skuplja za skoro 40%, što upućuje na postojanje prekomjernih cijena Mtela.
- Usporedba Mtel-ovog paketa M+ i Logosoft-ove Slagalice 2 dalje potvrđuje povrede Zakona.Ove usluge su izjednačene u smislu TV komponenti (Plus paket Logosofta obuhvata Pink kanale), u Internet komponenti su veće brzine downloada kod Logosofta, dok su ponude fiksne i mobilne telefonije sličnog sadržaja.
- Postojanje prekomjernih cijena Mtela u pružanju multiple-play usluga utvrđeno i od strane stalnog sudskog vještaka ekonomske struke, dr sc. Aide Soko, koja je u svojoj analizi utvrdila „da su cijene kod povezanih lica značajno niže, čak i do 40% u odnosu na cijene sličnih paketa u Mtel usluzi, odnosno da su cijene koje naplaćuje Mtel značajno više u odnosu na cijene povezanih lica. Posebno je izražena razlika u cijenama Mtel i Telrad kod 2-play usluga i Mtel – Logosoft kod 3-play i 4-play usluga. Imajući u vidu da se radi o sličnim paketima usluga razlika u cijeni je materijalno značajna i ogleda se u višem profitu Mtel-a u odnosu na profit povezanih lica. Analizom troškova i amortizacije Mtel-a utvrđeno je da ne postoje značajna ulaganja niti troškovi kojima bi se opravdala razlika u cijeni.
- Podnosilac zahtjeva poziva Konkurencijsko vijeće da u postupku pokrenutom po Zahtjevu prihvati analizu vještaka, a a na okolnosti usporedbe *multiple-play* paketa operatora Telekom Srbija grupacije i odnosa formiranih maloprodajnih cijena u odnosu na troškove koje ti operatori imaju.
- Član 10. stav 2 tačka c) Zakona izričito zabranjuje „primjenu različitih uslova za istu ili sličnu vrstu poslova s ostalim stranama, čime ih dovode u neravnopravan i nepovoljan konkurentski položaj”.
- Ova odredba jasno zabranjuje diskriminaciju od strane dominantnog privrednog subjekta, a teorija i praksa u pravu konkurencije EU su jasno naznačile kako se navedena diskriminacija odnosi ne samo na pravna lica s kojima dominantni subjekat zaključuje poslovne odnose, već i na potrošače direktno (Commission Decision Deutsche Post AG-Interception of cross-border

mail (COMP/C-1/36.915) (2001/892/EC) [2001] OJ L331/40, [130]; Commission Decision 1998 Football World Cup (Case No IV/36/888) (2001/12/EC) [2000] OJ L5/55 [87]. Vidi više: Pinar Akman, To Abuse, or not to Abuse: Discrimination between Consumers, str. 12.).

- Ipak, kako je to predstavljeno u Dokazima 10 i 11, Telekom Srbija grupa primjenjuje različite uslove za istu ili sličnu vrstu poslova s ostalim stranama, čime ih dovodi u neravnopravan i nepovoljan konkurentski položaj. Navedeni oblik zloupotrebe dominantnog položaja istaknut je u članu 9. stav (1) Odluke kojim se ističe „diskriminacija u visini cijena (različite cijene) određenog proizvoda ili usluge na različitim relevantnim geografskim tržištima“. U konkretnom slučaju, upravo Telekom Srbija grupa primjenjuje različite cijene paketiranih (multiple-play usluga) usluga na različitim relevantnim tržištima – općine i gradovi u Republici Srpskoj i Grad Sarajevo.
- Kreiranjem ponuda koje nisu jedinstvene na nivou Telekom Srbija grupe, najveći broj korisnika koji je prisutan na području općina i gradova u Republici Srpskoj je praktično diskriminiran, pa tako primjerice za istu uslugu 4-play korisnici Mtel-a u Banja Luci plaćaju 30-40% više cijene od korisnika Logosofta u Sarajevu. Na ovaj način, jasnom povredom člana 10. stav (2) tačka c) Zakona, korisnici Telekom Srbija grupe su očigledno i grubo cjenovno diskriminirani.
- O stanju na relevantnom tržištu i mogućim zloupotrebama SMP operatora (uključujući Mtel) u vidu diskriminacije korisnika istaknuto je od strane RAK-a u Analizi, gdje se jasno ističe kako „u odsustvu regulatornih obaveza na ovom tržištu, operatori sa značajnom tržišnom snagom mogli bi diskriminirati krajnje korisnike nudeći samo određenim krajnjim korisnicima određene pogodnosti/benefite. Takva diskriminacija može biti u obliku cjenovne politike ili drugih uvjeta, na primjer dodatnih mogućnosti ili kvaliteta usluga. Na primjer, kad u nekoj lokalnoj zajednici postoji još jedan lokalni operator, operator sa značajnom tržišnom snagom mogao bi u toj zajednici nuditi niže cijene mjesečne pretplate.“
- Imajući u vidu predstavljene činjenice Podnosilac zahtjeva smatra kako Telekom Srbija grupa očigledno cjenovno diskriminira svoje korisnike primjenjujući različite cijene za iste usluge na relevantnim tržištima. Navedena povreda konkurencije nije incidentne, ili tranzitorne prirode, već strateška politika eksploatacije korisnika na području gdje Telekom Srbija grupa trpi manji konkurentski pritisak (privredni subjekti Telrad Net, Elta Kabel i Blicnet su u sastavu Telekom Srbija grupe već dvije godine.
- Navedena analiza jasno ukazuje kako Mtel u svojim multiple-play ponudama sistemski primjenjuje prekomjerno visoke cijene uslijed svog monopolskog položaja, te ostvarivanjem visokih prihoda na ovim uslugama unakrsno subvencionira određene operatore u Telekom Srbija grupaciji koji multiple-play usluge potom pružaju po znatno nižim cijenama.

U skladu sa naprijed navedenim Podnosilac zahtjeva predlaže da Konkurencijsko vijeće donese rješenje kojim će utvrditi da Telekom Srbija grupa (odnosno, privredna društava u sastavu ove grupe u BiH, putem kojih se odvija povreda konkurencije) zloupotrebljava dominantan položaj u smislu člana 10. stav (2) tačke a), b), c) Zakona, te naloži mjere radi potpunog i efikasnog sprečavanja dalje zloupotrebe dominantnog položaja.

Konkretno, Podnosilac zahtjeva podnosi zahtjev da Konkurencijsko vijeće naloži Telekom Srbija grupi da u roku od 30 dana izjednači maloprodajne cjenovnike svih operatora unutar Telekom Srbija grupe u Bosni i Hercegovini, na način da iste u ponudi svih operatora u sastavu poslovnog subjekta Telekom Srbija grupacije u Bosni i Hercegovini moraju biti međusobno ujednačene, a sve zajedno usklađene sa Zakonom i podzakonskim aktima Konkurencijskog vijeća.

Radi osiguravanja provedbe ove mjere, neophodno je da Konkurencijsko vijeće naloži svim operatorima u sastavu poslovnog subjekta Telekom Srbija grupe u Bosni i Hercegovini da najkasnije u roku od 8 dana od odluke Konkurencijskog vijeća u ovom predmetu dostave Konkurencijskom vijeću novi

jedinstveni cjenovnik za Bosnu i Hercegovinu sa potvrdom jedne od „Big 4“ revizorskih kuća da su cijene međusobno usklađene i u skladu su sa Zakonom odnosno mjerama koje Konkurencijsko vijeće izrekne u ovom predmetu.

U Dopuni zahtjeva Podnosilac zahtjeva u bitnom navodi sljedeće:

- Podnosilac zahtjev smatra kako Telekom Srbija grupa zloupotrebljava dominantni položaj na relevantnom tržištu u smislu člana 10. stav (2) tačke a), b) i c) Zakona u kontinuitetu od sticanja kontrole nad subjektima Logosoft, Blicnet, Telrad Net i Elta Kabel, i to imajući u vidu kako je kontrola nad navedenim operatorima omogućila isključivanje konkurencije na području Republike Srpske i stvaranje monopolskog položaja, te nastup na tržištima van područja Republike Srpske (Sarajevo) putem operatora Logosoft. Na taj način su ispunjeni uslovi za oblicima zloupotrebe na koje ukazuje Podnosilac zahtjeva, najprije prekomjernim cijenama na području Republike Srpske, odnosno unakrsnom subvencioniranju i diskriminaciji korisnika na područjima van Republike Srpske gdje se Telekom Srbija grupa suočava sa konkurentskim pritiskom.
- Nakon što je Konkurencijsko vijeće usvojilo Rješenje broj 06-26-1-02-19-11/14 od 10.06.2014. godine, kojim je odobrena koncentracija nad operatorom Logosoft, stvoreni su uslovi za zloupotrebu dominantnog položaja Telekom Srbija grupe.
- Podnosilac zahtjeva navodi općine i gradove na području Republike Srpske sa naznačenim podacima o tržišnom udjelu operatora Telekom Srbija grupe i njihovih konkurenata na tržištu distribucije audiovizuelnih medijskih usluga i medijskih usluga radija.
- Podnosilac zahtjeva ističe kako je komponenta distribucije audiovizuelnih medijskih usluga i medijskih usluga radija sastavni dio paketiranih (multiple-play) usluga, zbog čega je potrebno ove podatke posmatrati kao relevantne za utvrđivanje dominantnosti operatora (prikazani u Tabeli 5.)

Tabela 5.

OPŠTINA/GRAD	Telekom Srbija grupa	Telemach	Ortak Šipovo	TerTrade Prnjavor	Elnet Laktaši	Stokić Doboj	TrionTel
BANJA LUKA	99.86%	0	0	0	0	0	0.14%
BIJELJINA	100%	0	0	0	0	0	0
BILECA	100%	0	0	0	0	0	0
BRATUNAC	100%	0	0	0	0	0	0
BRCKO	100%	0	0	0	0	0	0
BROD	100%	0	0	0	0	0	0
ČAJNIČE	100%	0	0	0	0	0	0
ČELINAC	100%	0	0	0	0	0	0
DERVENTA	100%	0	0	0	0	0	0
DOBOJ	99,71%	0	0	0	0	0.29%	0
DONJI ŽABAR	100%	0	0	0	0	0	0
FOČA	100%	0	0	0	0	0	0
GACKO	100%	0	0	0	0	0	0
GRADISKA	100%	0	0	0	0	0	0
HAN PIJESAK	100%	0	0	0	0	0	0
ISTOČNA ILIDŽA	100%	0	0	0	0	0	0

ISTOCNI DRVAR	100%	0	0	0	0	0	0
ISTOČNI MOSTAR	100%	0	0	0	0	0	0
ISTOCNO NOVO SARAJEVO	100%	0	0	0	0	0	0
JEZERO	100%	0	0	0	0	0	0
KALINOVIK	100%	0	0	0	0	0	0
KNEŽEVO	100%	0	0	0	0	0	0
KOSTAJNICA	100%	0	0	0	0	0	0
KOTOR VAROŠ	100%	0	0	0	0	0	0
KOZARSKA DUBICA	100%	0	0	0	0	0	0
KRUPA NA UNI	100%	0	0	0	0	0	0
KUPRES	100%	0	0	0	0	0	0
LAKTAŠI	98.96%	0	0	0	1.04%	0	0
LJUBINJE	100%	0	0	0	0	0	0
LOPARE	100%	0	0	0	0	0	0
MILIĆI	100%	0	0	0	0	0	0
MODRIČA	100%	0	0	0	0	0	0
MRKONJIC GRAD	99.92%	0.08%	0	0	0	0	0
NEVESINJE	100%	0	0	0	0	0	0
NOVIGRAD	100%	0	0	0	0	0	0
NOVO GORAŽDE	100%	0	0	0	0	0	0
OSMACI	100%	0	0	0	0	0	0
OŠTRA LUKA	100%	0	0	0	0	0	0
PALE	100%	0	0	0	0	0	0
PETROVAC	100%	0	0	0	0	0	0
PRIJEDOR	100%	0	0	0	0	0	0
PRNJAVOR	99.05%	0	0	0.95%	0	0	0
RIBNIK	100%	0	0	0	0	0	0
ROGATICA	100%	0	0	0	0	0	0
RUDO	100%	0	0	0	0	0	0
ŠAMAC	100%	0	0	0	0	0	0
ŠEKOVIĆI	100%	0	0	0	0	0	0
SIPOVO	99.66%	0	0.34%	0	0	0	0
SOKOLAC	100%	0	0	0	0	0	0
SRBAC	100%	0	0	0	0	0	0
SREBRENICA	100%	0	0	0	0	0	0
STANARI	100%	0	0	0	0	0	0
TESLIĆ	100%	0	0	0	0	0	0
TREBINJE	100%	0	0	0	0	0	0
TRNOVO	100%	0	0	0	0	0	0
UGLJEVIK	100%	0	0	0	0	0	0

VIŠEGRAD	100%	0	0	0	0	0	0
VLASENICA	100%	0	0	0	0	0	0
VUKOSAVLJE	100%	0	0	0	0	0	0
ZVORNIK	100%	0	0	0	0	0	0

- Prikazani podaci u tabeli jasno upućuju kako na području svih općina i gradova na području Republike Srpske operatori Telekom Srbija grupe imaju izrazito dominantan položaj, a u većini općina i gradova i monopolski položaj na tržištu pružanja paketiranih (multiple-play) usluga krajnjim korisnicima.
- Konkurenti operatora Telekom Srbija grupe u najvećem broju općina i gradova nisu uopće prisutni na tržištu, te ne predstavljaju bilo kakav konkurentski pritisak.
- Podnosilac zahtjeva navodi da se operatori Telekom Srbija grupe nalaze u povoljnom položaju sa aspekta prava konkurencije u maksimiziranju dobiti putem zloupotrebe dominantnog položaja.
- Telekom Srbija grupa se nalazi u takvoj poziciji da na području svih općina i gradova u Republike Srpske da može jednostranim postupanjem određivati prekomjerno visoke cijene u smislu člana 10. stav (2) tačka a) Zakona, bez rizika da će nezadovoljni korisnici raskinuti ugovorni odnos i opredijeliti se za usluge drugog operatora.

Tabela 6.

Operator	Broj korisnika
Blicnet (Telekom Srbija grupa)	30.655
Mtel (Telekom Srbija grupa)	108.556
Elta Kabel (Telekom Srbija grupa)	47.748
Telrad Net (Telekom Srbija grupa)	16.082
Elnet Laktaši	2.182
Terc Trade Prnjavor	1.993
Stokić Doboje	615
Ortak Sipovo	710
Telemach doo	163
TrionTel	300
Ukupno	209.004
Ukupno (Telekom Srbija grupa)	203.041
Ukupno ostali operatori u Republici Srpskoj	5.963

- Podnosilac zahtjeva u tabeli i navodi podatke o tržišnom udjelu operatora Logosoft i njegovih konkurenata u pružanju multiple-play usluga na području Sarajeva:

Tabela 7.

Operator	Tržišni udio
Telemach (sa povezanim licima)	75%
BH Telecom	21%
Logosoft	4%
UKUPNO	100%

- Prema saznanjima Podnosioca zahtjeva operatori Telekom Srbija grupe na području Republike Srpske određuju prekomjerno visoke cijene za uslugu pristupa internetu korporativnim korisnicima, odnosno privrednim subjektima. S tim u vezi, u tabeli su prikazani detalji ponuda operatora Telekom Srbija grupe za pružanje usluge interneta korporativnim korisnicima na području Republike Srpske i na području Sarajeva.

Tabela 8.

Ugovorni organ	Područje	Usluga	Izabrani ponuđač	Cijena u KM
Vlada RS - Gen. sekretarijat	RS	Internet + održavanja	MTEL + Prointer	51,000.00
MUP RS	RS	Internet	MTEL	51,678.00
Direkcija za civilno zrakoplovstvo	RS	Internet	MTEL	102,564.00
Centralna banka BiH - Banja Luka	RS	Internet	MTEL	29,059.20
Grad Bijeljina	RS	Fiksna telefonija	MTEL	48,951.00
Grad Trebinje	RS	Internet + fiksna + mobilna telefonija	MTEL	145,282.70
Republička uprava za inspeksijske poslove Bania Luka	RS	Telekomunikacijske usluge	MTEL	462,000.00
Grad Bijeljina	RS	Internet	MTEL	11,980.80
Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH	Sarajevo	Internet (GIA 30/30 Mbps)	Logosoft	465.66
Televizija Kantona Sarajevo	Sarajevo	Internet (GIA 70/70 Mbps)	Logosoft	800.00
Ministarstvo finansija i trezora BiH	Sarajevo	Internet (GIA 15/15 Mbps, L2 10/10 Mbps gradska, Wifi 5/5 Mbps, web hosting)	Logosoft	649.00

- Podnosilac zahtjeva navodi da je RAK u prijedlogu Tri kriterija testa na tržištu maloprodajnog širokopojsnog pristupa internetu iz juna 2020. godine utvrdila kako se telekomunikacijska mreža za pružanje usluga širokopojsnog pristupa internetu između operatora Telemach, BH Telecom i HT Mostar preklapa, te da tradicionalni operatori (BH Telecom, HT Mostar i Mtel) uslugu pristupa internetu nude na područjima koja korespondiraju sa područjem pokrivenosti njihovom mrežom.
- Na osnovu pokazatelja operatori iz Telekom Srbija grupe (izuzimajući Logosoft) imaju fiksnu mrežu i pružaju usluge interneta na području Republike Srpske, jasno je kako i na ovom tržištu operatori Telekom Srbija grupe uživaju monopolski položaj koji im omogućava različite oblike zloupotrebe dominantnog položaja.
- Nakon akvizicije alternativnih operatora koji sada posluju u okvirima Telekom Srbija grupe, tržište pružanja usluge pristupa internetu korporativnim korisnicima na području Republike

Srpske postalo je monopolsko tržište po operatore Telekom Srbija grupe, koji su oslobođeni i potencijalne konkurencije uslijed neizgrađene fiksne infrastrukture ostalih operatera

Zbog svega naprijed navedenog, Podnosilac zahtjeva traži od strane Konkurencijskog vijeća donošenje Zaključka o pokretanju postupka zbog zloupotrebe dominantnog položaja iz člana 10. stav (2) pod a), b) i c) Zakona protiv Telekom Srbija grupe.

Konkurencijsko vijeće je dana 22.10.2022. godine pod brojem: UP-04-26-2-014-28/21 zaprimilo odgovor na Zahtjev u kojem Protivna strana navodi slijedeće:

- Navodi Telemacha da je Telekom Srbija grupa izvršila navodnu zloupotrebu dominantnog položaja dati su proizvoljno i bez dokaza, i za iste nema uporišta u propisima i praksi institucija Bosne i Hercegovine i Evropske unije.
- Da bi učesnik na tržištu mogao izvršiti takvu zloupotrebu, mora se prethodno pravilno definisati relevantno tržište, kako bi se utvrdilo da na tako definisanom relevantnom tržištu posjeduje dominantan položaj, koji zatim zloupotrebljava. U konkretnom slučaju, nijedan od navedena tri kriterija nije dokazan.
- U vezi sa prethodnim, prijedlog Telemacha da se relevantno geografsko tržište definiše na području opština koje pokriva mrežna/fiksna infrastruktura operatera iz Telekom Srbija grupe, odnosno opštinama u Republici Srpskoj i Gradu Sarajevu nije u skladu sa praksom Konkurencijskog vijeća u postupcima koje vodi u sektoru telekomunikacija, prakse Evropske komisije, kao ni sa načinom funkcionisanja tržišta telekomunikacija u Bosni i Hercegovini.
- Evidentno je da je takva definicija relevantnog tržišta konstruisana isključivo iz razloga da se samo prejudicira, a ne i dokaže, da položaj Telekom Srbija grupe podrazumijeva visok tržišni udjel.
- Kada je riječ o relevantnom tržištu proizvoda, Protivna strana se slaže sa Podnosiocem zahtjeva da se isto definiše kao tržište pružanja paketiranih (multiple-play) telekomunikacionih usluga krajnjim korisnicima (maloprodajni nivo), odnosno tržište pružanja usluga pristupa internetu korporativnim korisnicima na teritoriju Bosne i Hercegovine.
- U tom smislu bitno je istaći da Telekom Srbija grupa, ni na jednom od tržišta koja su uključena u definiciju (fiksna telefonija, mobilna telefonija, internet i televizija), ne posjeduje dominantan položaj, pa samim tim ne može posjedovati ni dominantan položaj na tržištu strukturiranom kao paketirane telekomunikacione usluge u Bosni i Hercegovini.
- Radnje navodne zloupotrebe dominantnog položaja Telemach, prije svega, opisuje kao naplaćivanje nelojalnih cijena od strane Telekom Srbija grupe. Međutim, umjesto da postojanje nelojalnih cijena utvrdi kroz analizu odnosa cijena i troškova i poređenje cijena jednog učesnika na tržištu sa cijenama konkurenata (kao što su Telemach, BH Telecom d.d. Sarajevo, JP Hrvatske telekomunikacije d.d. Mostar) Telemach se fokusira isključivo na društva u okviru Telekom Srbija grupe (iako se oni ne mogu smatrati konkurentima već jednim učesnikom na tržištu), uz konstataciju da su paketi koji pružaju multiple-play usluge isti ili gotovo identični i da se razlika u cijenama ne može opravdati, bez utvrđivanja nastalih troškova i kvaliteta sadržaja koji se nude od strane navedenih društava, a koji nesumnjivo i primarno utiču na formiranje cijene.
- Podnosilac zahtjeva ide i korak dalje. Naime, kada je riječ o cijenama u ugovorima o pristupu internetu sa korporativnim korisnicima, Telemach i tu vrši poređenje isključivo između društava u okviru Telekom Srbija grupe (konkretno Logosofta i Mtela), bez uključivanja konkurenata (tj. Telemach, BH Telecom d.d. Sarajevo, JP Hrvatske telekomunikacije d.d. Mostar).

- Podnosilac zahtjeva dodatno dovodi Konkurencijsko vijeće u zabludu tako što poredi kategorije koje se ne mogu porediti, tj. cijene mjesečnih naknada iz ugovora koje je zaključivao Logosoft i cijene za cjelokupno trajanje ugovora koje je zaključivao Mtel.
- U cilju dokazivanja vršenja povreda konkurencije od strane Telekom Srbija grupe, Telemach navodi pritužbe krajnjih korisnika, iako je RAK ustanovio da su iste neosnovane, a postupanje Blicneta i Mtela u skladu sa zakonom propisanim obavezama prilikom izmjena i dopuna cjenovnika.
- Konačno, tvrdnja da Telekom Srbija grupa cjenovno diskriminiše sopstvene korisnike ne potpada pod zakonsku odredbu o zloupotrebi dominantnog položaja imajući u vidu da oni između sebe ne predstavljaju konkurente, te da se na ovaj način ne mogu dovesti u neravnotežan i nepovoljan konkurentski položaj.
- Telemach je u Zahtjevu definirao relevantno tržište proizvoda kao tržište pružanja paketiranih (multiple-play) telekomunikacionih usluga krajnjim korisnicima (maloprodajni nivo), odnosno tržište pružanja usluga pristupa internetu korporativnim korisnicima. U pogledu relevantnog geografskog tržišta, Telemach je naveo da se isto definiše na području opština koje pokriva mrežna/fiksna infrastruktura operatora iz Telekom Srbija grupe, odnosno opštinama u Republici Srpskoj i Gradu Sarajevu.
- Podnosilac zahtjeva je po svom nahođenju sporadično definirao relevantno geografsko tržište isključivo sa ciljem da stvori privid da Telekom Srbija grupa posjeduje dominantan položaj. Navedeni prijedlog relevantnog geografskog tržišta nema uporište u praksi Konkurencijskog vijeća i Evropske komisije, niti je u skladu sa zakonskim okvirom u oblasti telekomunikacija u Bosni i Hercegovini.
- Pružanje paketiranih (multiple-play) telekomunikacionih usluga, kao što i Podnosilac zahtjeva tvrdi, sastoji se od fiksne telefonije, mobilne telefonije, interneta i televizije. Sve navedene usluge su regulisane od strane RAK na nacionalnom nivou. S tim u vezi, prijedlog Podnosioca zahtjeva da se relevantno geografsko tržište suzi na područje opština koje pokriva mrežna/fiksna infrastruktura operatora iz Telekom Srbija grupe, odnosno opština u Republici Srpskoj i Gradu Sarajevu nije prihvatljivo.
- Svi operatori fiksne telefonije u Bosni i Hercegovini pružaju usluge svojim korisnicima putem mrežne infrastrukture. Operator javne elektronske mreže koji posjeduje odgovarajuću dozvolu RAK može biti vlasnik javne elektronske komunikacione mreže namijenjene za pružanje javnih telekomunikacionih usluga. Također, takav operator ima mogućnost da instalira javne elektronske komunikacione mreže sa pravom građenja i instaliranja preko javnih ili privatnih površina, koristi radio frekvencijski spektar za potrebe rada mreže, samostalno pruža javne telekomunikacione mrežne usluge na takvoj mreži, i izdaje telekomunikacionu mrežu u zakup drugim licenciranim operatorima telekomunikacija.
- Operator javne elektronske komunikacione mreže može biti vlasnik/posjedovati mrežu na cjelokupnoj teritoriji Bosne i Hercegovine ili na jednom njenom dijelu. S tim u vezi, operatori koji nisu vlasnici telekomunikacione mreže ili su vlasnici samo na jednom dijelu teritorije Bosne i Hercegovine, mogu imati pristup mreži drugih operatora. U tom slučaju, takvi operatori mogu zaključiti ugovore o zakupu mreže sa nosiocem mrežne dozvole, na osnovu čega osiguravaju svoje prisustvo i na drugim dijelovima Bosne i Hercegovine. Drugim riječima, operatori registrovani za pružanje usluga fiksne telefonije, bez obzira na rasprostranjenost vlastite mreže, mogu imati, i imaju, pristup korisnicima na teritoriji cijele Bosne i Hercegovine.
- Praksa Evropske komisije jasno ukazuje da se tržište fiksne telefonije definiše kao nacionalno po obimu. Naime, u predmetu Carphone Warehouse/Tiscali UK (Evropska komisija, Carphone Warehouse/Tiscali UK, predmet br. M.5532 od 20.05.2009. godine), Evropska komisija je

zaključila da je relevantno tržište nacionalno, imajući u vidu, između ostalog, kontinuirani značaj nacionalne regulacije u sektoru telekomunikacija i snabdijevanja uzlaznih veleprodajnih usluga koje funkcionišu na nacionalnoj osnovi. Također, Evropska komisija je i u predmetima: Telefonica/Hansenet Telekommunikation predmet br. M. 5730 od 16.12.2009. godine), Vodafone/Kabel Deutschland, predmet br. M.6990 od 20.09.2013. godine) i PPHGROUP/TELENOR TARGETCOMPANIES, predmet br. M.8883 od 27.07.2018. godine relevantno geografsko tržište definirala na nacionalnom nivou.

- U Bosni i Hercegovini se licenciranje obavlja na nacionalnom nivou tako što RAK, kao regulator sektora telekomunikacija sa nadležnostima na teritoriji Bosne i Hercegovine, izdaje dozvole operatorima mobilne telefonije koje važe na čitavoj teritoriji Bosne i Hercegovine.
- Pravilom RAK-a broj 73/2014 o obavljanju djelatnosti pružaoca javnih mobilnih telefonskih usluga propisuju se jednaki uslovi za sve operatore u bilo za sticanje prava i osnovna pravila za obavljanje djelatnosti komercijalnog davaoca javnih mobilnih telefonskih usluga.
- Također, Pravilo RAK 62/2012 o prenosivosti telefonskih brojeva uređuje tehničke i administrativne uslove pod kojima korisnici u javnoj telefonskoj mreži Bosne i Hercegovine na teritoriji čitave BiH. zadržavaju svoje brojeve nezavisno od promjene lokacije, servisa i operatora telekomunikacija.
- Pozitivno-pravni propisi Bosne i Hercegovine koji regulišu oblast mobilne telefonije ni u jednom slučaju ne vrše podjele, niti prave razlike između entiteta u okviru Bosne i Hercegovine, odnosno gradova i opština. Također, dosadašnja praksa Evropske komisije pokazuje da se tržište mobilne telefonije određuje na nacionalnom nivou.
- Kao i u slučaju fiksne telefonije i interneta i pružanje usluga distribucije televizijskog i radio programa se u BiH odvija putem mrežne telekomunikacione infrastrukture, te sve što je naprijed navedeno za tržište fiksne telefonije i interneta primjenjivo je za tržište pružanja usluga distribucije televizijskog i radio programa.
- Operatori sa odgovarajućom licencom imaju mogućnost da pružaju navedene usluge na teritoriji čitave Bosne i Hercegovine nezavisno od činjenice da li posjeduju mrežnu infrastrukturu ili zaključuju ugovore o zakupu mreže sa drugim licenciranim operatorima.
- U pogledu tržišta distribucije televizijskog i radio programa, Evropska komisija je u praksi zauzela stav da je isto nacionalno po obimu po svojoj prirodi i da obuhvata lingvistički homogena područja.
- Naprijed navedeni prikaz funkcionisanja tržišta telekomunikacija u Bosni i Hercegovini i (prakse Evropske komisije, Konkurencijsko vijeće je prepoznalo u svojoj dosadašnjoj praksi i to prvenstveno u rješenju broj: UP-05-26-1-005-24/19 od 18.07.2022. godine kojim je odobrena koncentracija privrednog subjekta Mtel nad 100% udjela u privrednom subjektu Elta Kabel. U navedenom rješenju Konkurencijsko vijeće je primjenilo član 43. stav (7) Zakona kojim je koristilo sudsku praksu sudova Evropske unije i odluke Evropske komisije kada je relevantno tržište odredilo kao maloprodajno tržište fiksne telefonije, mobilne telefonije, tržište pružanja usluga interneta i tržište distribucije radio i TV programa na teritoriji Bosne i Hercegovine.
- Također u rješenjima o odobrenim koncentracijama broj: UP-05-26-1-036-20/18 od 18.12. 2018. godine i broj: UP-05-26-1-005-14/18 od 02.08. 2018. godine Konkurencijsko vijeće je relevantno tržište proizvođa odredilo kao tržište fiksne telefonije, mobilne telefonije, tržište pružanja usluga interneta i usluga radio i TV programa, na području Bosne i Hercegovine.
- Pored postupaka odobrenja koncentracija u sektoru telekomunikacija u kojima se relevantno geografsko tržište određuje na području Bosne i Hercegovine, Konkurencijsko vijeće je u svojoj

praksi u 12 postupaka utvrđivanja zloupotrebe dominantnog položaja ili zabranjenog sporazuma relevantno geografsko tržište definisalo kao teritorij Bosne i Hercegovine.

- Imajući u vidu sve naprijed navedeno, Protivna strana predlaže da Konkurencijsko vijeće relevantno tržište u ovom postupku odredi kao tržište pružanja paketiranih (multiple-play telekomunikacionih usluga krajnjim korisnicima maloprodajni nivo) odnosno tržište pružanja usluga pristupa internetu korporativnim korisnicima na teritoriji Bosne i Hercegovine.
- U Zahtjevu, Telemach se poziva na Listu operatora sa značajnom tržišnom snagom iz 2012. godine (u daljem tekstu: Lista operatora) ističući da Mtel ima značajnu tržišnu snagu na tržištu usluga fiksne i mobilne telefonije na teritoriji Bosne i Hercegovine.
- Jasno je da se u Listi operatora ne navode podaci o udjelu, odnosno tržišnoj snazi Telekom Srbija grupe na tržištu pružanja paketiranih (multiple-play) telekomunikacionih usluga krajnjim korisnicima na maloprodajnom nivou, niti na tržištu pružanja usluga pristupa internetu korporativnim korisnicima, a koje je Telemach naveo kao relevantna. Međutim i pored toga što Lista operatora ne sadrži podatke o tržišnoj snazi Telekom Srbija grupe na relevantnim tržištima, Telemach proizvoljno zaključuje da ista ima dominantan položaj na relevantnim tržištima.
- Dakle, navedena ocjena zasnovana je na pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju, tj. na proizvoljno izvedenom zaključku Telemacha koji ne proizlazi iz Liste operatora.
- Napominjemo da se pružanje paketiranih (multiple-play) telekomunikacionih usluga sastoji od fiksne telefonije, mobilne telefonije, interneta i televizije. Na osnovu godišnjeg izveštaja RAK za 2020. godinu, Telekom Srbija grupa ne posjeduje dominantan položaj ni na jednom od navedenih tržišta na teritoriji Bosne i Hercegovine.
- Na tržištu fiksne telefonije, redoslijed operatora prema broju fiksnih direktnih telefonskih linija u radu je slijedeći: BH Telecom 246.154, Telekom Srbija grupa 217.407, HT Mostar 97.208 i alternativni opreteri 146.149.
- Na tržištu mobilne telefonije, redoslijed operatora prema broju pretplatnika je slijedeći: BH Telecom 1.526.959, Telekom Srbija grupa 1.267.496, HT Mostar 715.113, Dasto Semtel 106.
- Prema Pregledu stanja tržišta telekomunikacija u BiH za 2020. godinu, Telekom Srbija grupa također ne uživa dominantan položaj na tržištu interneta.
- U pogledu tržišta distribucije audiovizuelnih usluga i medijskih usluga radija, tržišni udio Telekom Srbija grupe iznosi 25,1%, dok upravo Telemach sa svojim povezanim licima posjeduje dominantan položaj sa udjelom od čak 40,4%.
- Također, Telekom Srbija grupa ne posjeduje dominantan položaj ni na tržištu paketa od dvije usluge i tri usluge. Naime, prema Pregledu stanja tržišta telekomunikacija u BiH za 2020. godinu, udio Mtela sa povezanim licima iznosi 23,16% na tržištu paketa od dvije usluge, dok prema istim podacima udio Mtel sa povezanim licima iznosi 25,68% na tržištu paketa od tri usluge.
- Ni na jednom od tržišta koja mogu biti uključena u paketirane (multiple-play) telekomunikacione usluge, Telekom Srbija grupa ne posjeduje dominantan položaj, pa samim tim ne posjeduje ni dominantan položaj na tržištu strukturiranom kao paketirane (multiple-play) telekomunikacione usluge na teritoriji Bosne i Hercegovine.
- Privredni subjekat Telemach navodi u Zahtjevu da su se krajnji korisnici usluga Telekom Srbija grupe obraćali sektorskim regulatorima sa pritužbama vezanim za zloupotrebu dominantnog

položaja Telekom Srbija grupe. U prilogu Zahtjeva, Telemach je dostavio pritužbe krajnjih korisnika na izmjene cjenovnika Mtela i Blicneta.

- Na osnovu analize priložene dokumentacije, pritužbe korisnika na izmjenu cjenovnika, RAK je ustanovio da su sve pritužbe bile neosnovane i da su se Blicnet i Mtel pridržavali svih svojih obaveza prilikom izmjena i dopuna cjenovnika.
- Naime, u svim priloženim pritužbama, RAK je utvrdio da su Blicnet i Mtel ispunili sve svoje obaveze tako što su krajnjim korisnicima dostavili obavještenje o izmjenama i dopunama cjenovnika, objavili sve izmjene na internet stranici, objavili izmjene u dnevnim novinama i ponudili korisnicima promjenu paketa ili raskid ugovora bez plaćanja nadoknade u periodu do primjene izmjenjenih uslova pružanja paketa usluga.
- Iz svega gore navedenog, jasno je da su tvrdnje Telemacha o pritužbama korisnika neosnovane.
- Prema utemeljenoj praksi institucija Evropske unije, postojanje nelojalnih cijena se ne može prosto pretpostaviti, već je isto potrebno dokazati primjenom testa ustanovljenog u predmetu *United Brands vs Commission* (Predmet *United Brands vs. Commission*, 14. februar 1978. godine). Naime, ovom odlukom ustanovljeni su kriteriji, odnosno dvofazni test, za utvrđivanje da li je cijena nelojalna: „Pitanja koja se imaju utvrditi su da li je razlika između stvarno nastalih troškova i stvarno naplaćenih cijena značajna, i ukoliko je odgovor na ovo pitanje pozitivan, da li je cijena koja je nametnuta nepravična sama po sebi, ili u odnosu na konkurentske proizvode.“
- Prva faza pomenutog testa se fokusira na pitanje odnosa cijena i troškova. Naime, prvo je potrebno utvrditi da li troškovi, koji su generisani kako bi neki proizvod ili usluga bili plasirani na tržište, opravdavaju visinu cijene. Drugim riječima, cijena koja prevazilazi razuman odnos prema ekonomskoj vrijednosti usluge bi predstavljala nelojalnu cijenu. Odnos između troškova Telekom Srbija grupe i visina cijene koju snose krajnji korisnici u konkretnom postupku ne prevazilaze apstraktnu granicu koju postavlja prva faza testa. U predmetnom postupku je na osnovu svih raspoloživih podataka jasno da Telekom Srbija grupa ne naplaćuje nesrazmjerne cijene u odnosu na troškove pružanja multiple-play usluga.
- Također, Telemach u svom Zahtjevu paušalno navodi cijena usluga koje Telekom Srbija grupa naplaćuje ne osvrćući se detaljnije na troškove koje ona ima kako bi navedene usluge na tržištu i pružila. Telemachovi navodi koji troškove pružanja usluga svode samo na nove investicije i amortizaciju u potpunosti zapostavljaju činjenicu da troškovi poslovanja također predstavljaju jednu od kategorija troškova koji neminovno utiču na visinu cijene, odnosno način poslovanja Telekom Srbija grupe koji je usmjeren ka pružanju najkvalitetnije moguće usluge po konkurentnim cijenama. Ovakav vid poslovanja neminovno dovodi do većih troškova, odnosno pružanje najkvalitetnije usluge generiše visoke troškove koji se odražavaju na cijene, ali nikako ne mogu predstavljati nelojalne cijene upravo zbog međuzavisnosti troškova i finalne cijene.
- Druga faza pomenutog testa se sprovodi samo ukoliko postoji značajna razlika između troškova i naplaćene cijene, što ovdje nije slučaj. Ipak, ukoliko bismo nastavili da slijedimo test, iako za tim nema potrebe, došli bismo do poređenja predmetne cijene sa cijenama proizvoda konkurenata.
- Analiza koja slijedi u nastavku sadrži prikaz Mtelovih cijena i cijena njegovih glavnih konkurenata, te nedvosmisleno ukazuje na to da se ni po ovom kriteriju cijene ne mogu shvatiti kao nelojalne ili prekomjerne. Dakle, čak i kada bismo došli do druge faze ispitivanja cijena koje naplaćuje Mtel, dolazimo do istog rezultata kao i u prvoj fazi, to jest da u konkretnom slučaju ne postoje nelojalne cijene.
- Shodno tome, uzimajući u obzir troškove koje Telekom Srbija grupa snosi i visinu cijene koja se naplaćuje korisnicima, nedvosmisleno možemo zaključiti da ni prva faza gore pomenutog

testa nije narušena. Posljedično, drugoj fazi testa ni ne treba pristupiti, a i kada bismo to učinili, došli bismo do istog zaključka - da ne postoje nelojalne cijene.

- Nadalje, osim što u Zahtjevu nedostaje analiza gore navedenog testa, nedostaje i analiza cijena koje naplaćuje Telekom Srbija grupa i cijena konkurenata (Telemach, BH Telecom i HT Eronet).
- U cilju detaljnijeg objašnjenja ovog pitanja, u nastavku dajemo tabelarni prikaz cijena koje naplaćuju Mtel i njegovi konkurenti. Sadržaj ove analize nedvosmisleno ukazuje na to da ne postoji značajna razlika između cijena koja bi ukazivala na postojanje nelojalnih cijena Tabela 9. sadrži prikaz cijena za 2-play paket usluga koji obuhvata televiziju i fiksnu telefoniju. Iz priloženog možemo zaključiti da je ponuda Mtel-a skuplja u odnosu na ponudu HT Eroneta za 11,82 KM, to jest skuplja je 29,62%. Međutim, ukoliko se, pored cijene, razmotri i sadržaj paketa, slijedi zaključak da je Mtelov paket kompletniji, odnosno da donosi više pogodnosti za korisnike, te je sasvim opravdano i da bude skuplji u odnosu na ponude konkurenata.

Tabela 9.

	Mtel	Telemach	BH Telecom	HT Eronet
TV/Fiksna telefonija	Paket: S 39,90 KM	/	Moja TV BH Phone 20,00 KM	Duo Home 28,08 KM

- Tabela 10. sadrži prikaz prikaz 2-play paketa usluga koji obuhvata pristup internetu i fiksnu telefoniju. Podaci ukazuju na to da između Mtela i njegovih konkurenata kada je riječ o ovom paketu također ne postoji razlika koja bi ukazala na nelojalne cijene. Razlika između Mtelovog najskupljeg paketa i najskupljeg paketa HT Eronet-a iznosi svega 1,25 KM, odnosno 2,31%.

Tabela 10.

	Mtel	Telemach	BH Telecom	HT Eronet
Internet/Fiksna telefonija	Paket: XS+ 40,90 KM	/	/	DUO BASIC 1 33,93 KM
	Paket: S+ 47,90 KM	/	/	DUO BASIC 2 45,63 KM
	Paket: M+ 53,90 KM	/	/	DUO BASIC 3 47,97KM
	/	/	/	DUO BASIC 4 52,65 KM

- Tabela 11. sadrži prikaz 2-play paketa usluga koji obuhvata televiziju i pristup internetu. Podaci pokazuju da Mtel u odnosu na konkurente nema najskuplje pakete, te je sasvim jasno da ni u ovoj situaciji ne postoje nelojalne cijene od strane Mtela. Najskuplji paket ovakvih 2-play usluga Mtela je od Telemachovog najskupljeg paketa jeftiniji 10,9 KM, odnosno 14,63%, a u odnosu na BH Telecom Mtelov paket je jeftiniji za 97,3 KM odnosno za čak 60,47%.

Tabela 11.

	Mtel	Telemach	BH Telecom	HT Eronet
TV/Internet	Paket: S 56,90 KM	EON LIGHT DUO 47,50 KM	Moja TV Net 1 40,90 KM	/
	Paket: M 63,60 KM	EON FULL DUO 59,50 KM	Moja TV Net 2 50,90 KM	/

/	EON PREMIUM DUO 74,50 KM	Moja TV Net 3 70,90 KM	/
/	TRION LIGHT EON + NET 47,50 KM	Moja TV Net 4 45,90 KM	/
/	TRION FULL EON + NET 59,50 KM	Moja TV Net 5 55,90 KM	/
/	TRION PREMIUM + NET 74,50 KM	Moja TV Net 6 110,90 KM	/
/	/	Moja TV Net 7 160,90 KM	/
/	/	Moja TV Net povremeno 1 49,90 KM	/
/	/	Moja TV Net povremeno 2 54,90 KM	/

- Tabela 12. sadrži prikaz 3-play usluga koji obuhvata pristup internetu, televiziju i fiksnu telefoniju. Podaci sadržani u tabeli jasno ukazuju na to da Mtelovi paketi nisu ni najskuplji na tržištu, niti da postoji značajno odstupanje u odnosu na konkurente. Poređenjem najskupljih paketa usluga dolazimo do slijedećih zaključaka: Mtelov paket je skuplji od Telemachovog za svega 17,10 KM, to jest 17,34%, dok je paket BH Telecoma skuplji za 75,30 KM, odnosno skuplji je čak 43,3% od Mtelovog paketa.

Tabela 12.

	Mtel	Telemach	BH Telecom	HT Eronet
TV/Internet/ Fiksna telefonija	Paket: S 63,60 KM	TRION LIGHT EON + NET + TEL 57,50 KM	Moja TV Phone 33,90 KM	TRIO BASIC 50,31 KM
	Paket: M+ 71,90 KM	TRION FULL EON + NET + TEL 67,50 KM	Moja TV Full 1 53,90 KM	TRIOSUPER 64,35 KM
	Paket: L 98,60 KM	TRION PREMIUM EON + NET + TEL 81,50 KM	Moja TV Full 2 63,90 KM	/
	/	EON LIGHT 57,50 KM	Moja TV Full 3 83,90 KM	/
	/	EONFULL 67,50 KM	Moja TV Full 4 58,90 KM	/
	/	EON PREMIUM 81,50 KM	Moja TV Full 5 68,90 KM	/
	/	/	Moja TV Full 6 123,90 KM	/
	/	/	Moja TV Full 7 173,90KM	/

- Tabela 13. sadrži prikaz 4-play paketa usluga koji obuhvata pristup internetu, fiksnu telefoniju, mobilnu telefoniju i televiziju. Na osnovu javno dostupnih podataka možemo zaključiti da je Mtel jedini operator koji je na potpuno transparentan način definirao cijene svojih usluga. BH Telecom i HT Eronet kao jedini konkurenti koji pružaju 4-play usluge su ostavili sebi diskreciona ovlaštenja prilikom određivanja cijena. Ostavljajući izbor korisnicima da sami kreiraju svoj paket i/ili izaberu uređaj koji će koristiti u sklopu svog paketa pomenuti operatori su formirali širok dijapazon mogućih cijena za svoje usluge. Posljedično, adekvatno poređenje cijena nije moguće zbog velike mogućnosti varijacije konačnih cijena za usluge.

Tabela 13.

	Mtel	Telemach	BH Telecom	HT Eronet
TV/Internet/ Fiksna telefonija/Mobilna telefonija	Paket: S+ 91,90 KM	/	Moj izbor (cijena zavisi od toga šta krajnji korisnik izabere da bude dio ponude)	4x1 (ijena zavisi od toga šta krajnji korisnik izabere da bude dio ponude)
	Paket: S Net+ 91,90 KM	/	/	/
	Paket: M+ 103,90 KM	/	/	/
	Paket: L+ 174,90 KM	/	/	/

- Nakon prikaza cijena koju naplaćuju Mtel i njegovi glavni konkurenti iz koje se može zaključiti da ne postoje nelojalne cijene, osvrnućemo se na još jedan netačan navod Telemacha. Naime, poređenjem 4-play usluga koje pružaju samo Mtel i Logosoft u okviru Telekom Srbija grupe, Telemach paušalno navodi da se radi o sličnim paketima usluga i da se cijenovna razlika ogleda samo u višem profitu Mtela. Međutim, iako se radi o uslugama koje obuhvataju mobilnu telefoniju, fiksnu telefoniju, pristup internetu i televiziju, značajno je napomenuti da se ne radi

o identičnim paketima već da je riječ o paketima koji pružaju različite pogodnosti. Shodno tome, analizom 4-play usluga koje pruža Mtel u odnosu na Logosoft nedvosmisleno se može zaključiti da je paket Telekom Srbija grupe sadržajnije, što posljedično dovodi i do više cijene.

- Poređenjem Mtelovog Paketa: L+ i Logosoftovog paketa LoGO! Quadro+ jasno se vidi da je ponuda TV kanala kvalitetnija u Mtelovom paketu, protok interneta bolji u odnosu na Logosoft-ov paket, ponuda fiksne telefonije bolja, kao i usluga mobilne telefonije sadržajnije. Na osnovu ovih činjenica jasno dolazimo do odgovora na pitanje zašto postoji razlika u cijeni paketa koji pružaju 4-play usluge. Iako je riječ o istom vidu usluga, ova dva paketa se jasno razlikuju u pogledu njihovog sadržaja, a time i koristi za krajnje korisnike.
- Privredni subjekat Telemach pogrešno zaključuje da je riječ o cjenovnoj politici koja za cilj ima viši profit. Riječ je o razumnoj cjenovnoj politici koja za bolji paket iziskuje višu cijenu. Što je u potpunosti u skladu sa prvom fazom gore navedenog testa prihvaćenog od strane institucija Evropske unije i uopšteno govoreći, sa pravilima tržišne ekonomije.
- S tim u vezi, Telemach iznosi iste netačne tvrdnje o 3-play uslugama. Naime, poredeći cijene i sadržaj paketa 3-play usluga dolazimo do istog zaključka. Razlika u cijeni odražava i razliku u kvalitetu usluga koje se pružaju krajnjim korisnicima.
- Konačno, cjenovna politika Telekom Srbija grupe je ekonomski opravdana i u skladu je sa fer poslovnom praksom. Ne može se svaka razlika u cijenama smatrati aktom ograničavanja konkurencije, te se tako ni razlika u cijeni paketa sama po sebi ne može smatrati dovoljnim osnovom za zaključak o nametanju nelojalnih cijena. U konkretnom slučaju, čak i kada bismo operatore Telekom Srbija grupe hipotetički posmatrali kao konkurente na tržištu došli bismo do zaključka da ne postoji značajno odstupanje cijena od realnih troškova i ne postoje značajne razlike u cijenama između ovih lica, a koje bi ukazale na postojanje nelojalnih cijena.
- Ovakav stav je zauzeo Evropski sud pravde u predmetima Post Danmark A/S (Post Danmark A/S, predmet br. C-525/16 od 19.04. 2018. godine) i MEO v. Autoridade da Concorrência (MEO v. Autoridade da Concorrência, predmet br. C-209/10 od 27. marta 2012. godine). U ovim predmetima sud je koristio pristup koji se zasniva na posljedicama, odnosno procjenu da li cjenovna politika dovodi do sprječavanja, narušavanja ili ograničavanja tržišne konkurencije. Dakle, samo postojanje razlike u cijenama ne predstavlja povredu konkurencije. Tako je Evropski sud pravde u predmetu PostDanmark A/S zauzeo slijedeći stav: „Činjenica da se praksa dominantnog učesnika na tržištu može, kao i njegova politika cijena [...], opisati kao „cjenovna diskriminacija“, odnosno naplaćivanje različitim kupcima ili različitim klasama kupaca drugačije cijene za robu ili usluge za koje su troškovi isti ili, obratno, naplaćivanje jedinstvene cijene kupcima za koje se razlikuju troškovi snabdijevanja ne može samo po sebi sugerisati da postoji zloupotreba“.
- Shodno tome, možemo jasno zaključiti da Telemachovo ukazivanje na postojanje razlike u cijenama u okviru Telekom Srbija grupe ne predstavlja povredu konkurencije per se. Kako bi se ustanovila povreda, potrebno je dokazati da cjenovna politika Telekom Srbija grupe dovodi do narušavanja konkurencije na tržištu. Međutim, iz gore priložene analize tržišnih cijena nedvosmisleno proizilazi da Telekom Srbija grupa ne naplaćuje nelojalne cijene, niti drastično odstupa od cijena koje naplaćuju njihovi konkurenti Telemach, BH Telecom i HT Eronet.
- Telemach u sažetku Zahtjeva navodi kako je Telekom Srbija grupa određivala prekomjerne cijene korporativnim korisnicima-privrednim subjektima za usluge pristupa internetu na području Republike Srpske i Grada Sarajeva, propuštajući da pruži bilo kakvu argumentaciju o tome u obrazloženju Zahtjeva. Štaviše, samo na jednom mjestu u Zahtjevu (kod određivanja relevantnog tržišta proizvoda) Telemach pominje ovaj navodni slučaj zloupotrebe dominantnog položaja, dajući samo prijedlog definicije relevantnog tržišta, ne upuštajući se u obrazlaganje tog prijedloga.

- Zato na prvom mjestu ukazujemo na značaj i ozbiljnost koje sam Telemach daje svojoj tvrdnji o ovom navodnom slučaju zloupotrebe dominantnog položaja.
- Tek nakon zahtjeva Konkurencijskog vijeća za dopunu zahtjeva i pitanja koje je Konkurencijsko vijeće postavilo, Telemach iznosi određene argumente o pomenutoj tvrdnji. U odgovoru na prvo od dva pitanja u Dopuni zahtjeva u vezi sa navodnim određivanjem prekomjernih cijena korporativnim korisnicima za usluge pristupa internetu, Telemach daje tabelarni prikaz cijena ugovora o pružanju usluga pristupa internetu koje su Mtel i Logosoft zaključili sa korporativnim korisnicima.
- Pokušavajući tim putem da ubijedi Konkurencijsko vijeće da je Telekom Srbija grupa navodno zloupotrijebila dominantan položaj (koji ne posjeduje i koji Telemach nije, niti je mogao da dokaže), Telemach zloupotrebljava podatke o cijenama iz pomenutih ugovora. Naime, kada su u pitanju podaci o cijenama iz ugovora koje je Mtel zaključio sa korporativnim korisnicima, Telemach je iznio cijene ugovora za cjelokupan period trajanja ugovora. Napominjemo da je određen broj tih ugovora zaključen na više godina. Sa druge strane, kada su u pitanju podaci o cijenama iz ugovora koje je Logosoft zaključio sa privrednim subjektima, Telemach iznosi cijene mjesečnih naknada koje korporativni korisnici plaćaju Logosoft-u. Naravno, tom prilikom nije ukazano Konkurencijskom vijeću na ovu razliku u pristupu.

Tabela 14.

Korporativni korisnik	Telemachov podatak o mjesečnoj naknadi u KM (ne navode da li je cijena sa ili bez PDV-a)	Podatak o mjesečnoj naknadi iz ugovora u KM	Podatak o cijeni za cjelokupno trajanje ugovora u KM
Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH	465,66	398,00 bez PDV-a 465,66 sa PDV-om	4.776,00 bez PDV- a, 5.587,00 sa PDV- om
Televizija Kantona Sarajevo	800,00	800,00 bez PDV-a 936,00 sa PDV-om	9.600,00 bez PDV- a, 11.232,00 sa PDV-om
Ministarstvo finansija i trezora BiH	649,00	649,00 bez PDV 759,33 sa PDV-om	7.788,00 sa PDV-om 9.111,96 sa PDV- om

- Kao što se može vidjeti iz tabelarnog prikaza, kada je riječ o ugovoru sa Visokim sudskim i tužilačkim vijećem Bosne i Hercegovine, dat je iznos mjesečne naknade od 465,66 KM sa PDV-om (koji je Telemach iznio u Dopuni zahtjeva, ali data je i cijena za cjelokupno trajanje ugovora od 4.776,00 KM bez PDV-a, odnosno 5.587,00 KM sa PDV-om (što je Telemach propustio da istakne u Dopuni zahtjeva, dok je za svaki ugovor Mtel-a iznosio cijene za cjelokupno trajanje ugovora). Pri tom, ovo su cijene koje su bile predviđene u ugovoru sa Visokim sudskim i tužilačkim vijećem Bosne i Hercegovine iz 2016. godine, dok Telemach u Zahtjevu ističe da je „Mtel stekao 100% vlasništvo nad Logosoftom 2017. godine, te finansijski rezultati poslovanja Logosofta nakon te akvizicije jasno pokazuju višestruko obezvrjeđenje vrijednosti društva Logosoft". Isticanje naknade iz ugovora iz 2016. godine od strane Telemacha, nakon njegove tvrdnje iz prethodne rečenice da su višestruko obezvrjeđenje vrijednosti društva Logosoft, tek nakon 2017. godine, ukazuje na još jednu kontradiktornost i nekonzistentnost u Zahtjevu Telemacha što neminovno dovodi u pitanje relevantnost čitave argumentacije iz Zahtjeva.
- Isti tip manipulacije i po pitanju cijena i po pitanju vremena zaključenja ugovora Telemach je pokušao da sprovede i u vezi sa ugovorom Logosofta sa Ministarstvom finansija i trezora Bosne i Hercegovine i sa Televizijom Kantona Sarajevo.
- Na osnovu iznesenog, nedvosmisleno je da je Telemach prilikom navođenja sva tri ugovora Logosofta sa korporativnim korisnicima, zapravo zloupotrijebio podatke i pokušao da

obmane Konkurencijsko vijeće, ne pridržavajući se istih kriterija, iznoseći značajno manje cijene u slučaju Logosofta nego Mtela, što ne odgovara realnim okolnostima.

- Pored toga, navedeni ugovori Logosofta, zaključeni su prije nekoliko godina (2016. godine), dok je u slučaju Mtela, Telemach navodio važeće ugovore ili ugovore iz 2020. godine, što je ako se ima u vidu rapidan napredak u oblasti telekomunikacija, pa samim time i ponuda operatora očigledan pokušaj obmane po još jednom kriteriju, jer su zbog navedenih tendencija cijene godinama rasle.
- Na kraju, navođenje ugovora iz 2016. godine je kontradiktorno Telemachovoj tvrdnji iz paragrafa 4.4.9. Zahtjeva da je period tek nakon 2017. godine relevantan za procjenu zloupotrebe dominantnog položaja u odnosu na poslovanje Logosofta.
- Vrijednost navedenog ugovora Logosofta sa Visokim sudskim i tužilačkim vijećem Bosne i Hercegovine iz 2016. godine iznosi 4.776,00 KM bez PDV-a (a ne 465,66 KM kako je Telemach naveo). Po istom, zagarantovani kapacitet stalne internet konekcije mora biti minimalno 30/30 Mbps (upload/download istog kapaciteta 30 Mbps). Predviđeno je i da veza između terminalne opreme obe strane mora da bude ostvarena putem FAST ETHERNET tehnologije.
- Također, konekcija mora da bude permanentna i ostvarena putem sintetičke optičke veze ili bežičnim načinom prenosa unutar frekventnog opsega licenciranog od strane RAK, a naručilac mora imati mogućnost stalnog nadzora iskorištenosti linka i postoji neograničen transfer saobraćaja.
- Vrijednost ugovora Mtela sa JZU Bolnice „Sveti Vračevi" Bijeljina iz 2021. godine iznosi 9.600,00 KM bez PDV-a. Po istom, zagarantovani kapacitet stalne internet konekcije mora biti minimalno 50/50 Mbps. Predviđeni su: backup internet link, 24h simetrična propusnost zagarantovanom brzinom, neograničen transfer podataka - FLAT RATE, 24h tehnička podrška sedam dana u sedmici, 24h monitoring i nadzor linka, aktivna mrežna oprema u vlasništvu i pod održavanjem ISP-a i pasivna mrežna oprema u vlasništvu i pod održavanjem ISP-a.
- Poređenje ova dva ugovora ima za svrhu da pokaže kako nije dovoljno, niti ispravno porediti samo cijene ugovora, već je potrebno uzeti u obzir i njegove bitne segmente.
- Iako je konkretan ugovor Mtela skuplji od ugovora Logosofta, on na prvom mjestu obezbeđuje značajno veću brzinu interneta u oba spektra. To je sigurno najvažniji kriterij koji potencijalni korisnici, a naročito korporativni korisnici uzimaju u obzir prilikom odlučivanja o zaključivanju ugovora, jer im je brzina interneta često veoma bitan preduslov za efikasno obavljanje poslova. Zato ne iznenađuje činjenica da je ovo element koji u velikoj mjeri utiče na cijenu ugovora.
- Dodatno, u konkretnom slučaju postoje i druge obaveze pružaoca usluge koje mogu imati bitan uticaj na visinu cijene. Iznad pomenut ugovor Mtela je i po tom kriterijumu sadržajnije i bogatiji od ugovora Logosofta što je još jedan logičan razlog za određivanje više cijene.
- Na osnovu svega navedenog, jasno je da su troškovi Mtela veći nego troškovi Logosofta u predmetnim ugovorima, jer je i ponuda Mtela u značajnoj mjeri sadržajnija, što nas dovodi do zaključka da razlika između stvarno nastalih troškova i stvarno naplaćenih cijena nije značajna.
- Dalje, osim generalno bitnih odredaba ugovora (bez obzira na tip korisnika), treba uzeti u obzir, kao što je i sam Telemach u Dopuni zahtjeva naveo da korporativni korisnici imaju često specifične zahtjeve koji moraju biti ispunjeni od strane operatora kako bi došlo do

zaključenja ugovora sa njima. Zbog toga, ni ovdje nije ispravno samo prosto uporediti ugovore, čak i sa sličnim odredbama o brzini interneta, jer su ti zahtjevi nekada veoma bitni i generišu ogromne troškove, zbog čega u velikoj mjeri mogu utjecati na visinu cijene.

- Na primjeru ugovora Mtela sa Ministarstvom unutrašnjih poslova Republike Srpske (u daljem tekstu: MUP RS) iz 2020. godine (naveden od strane Telemacha u Dopuni zahtjeva), vidimo koliko je bitno uzeti u obzir zahtjeve naručioca usluge. Naime, prema tom ugovoru Mtel se obavezao da obezbjedi pristup internetu (određene brzine, sa svim obavezama) za 73 organizacione jedinice MUP RS.
- Također, koordiniranje internet veze između tih jedinica je od izuzetne važnosti, ali i veće kompleksnosti i troškova nego u slučaju sa samo jednom jedinicom ili nekoliko njih. Zbog svega navedenog, cijena ovog ugovora za cjelokupno njegovo trajanje od 51.678 KM bez PDV-a, iako značajno viša nego u slučaju npr. ugovora Logosofta sa Visokim sudskim i tužilačkinu vijećem Bosne i Hercegovine (kojim se obezbeđuje pristup internetu za samo jednu lokaciju) praćena je neuporedivo većim troškovima zbog svih pomenutih faktora. Time je dokazano, da prilikom primjene testa nelojalnih cijena u konkretnom slučaju, treba uzeti u obzir i specifične zahtjeve korporativnih korisnika, jer su često ključan faktor za određivanje viših cijena, ali koje se zbog velikih troškova ne mogu smatrati prekomjernim (nelojalnim).
- Na kraju, ponavljamo da, ako je jedan od zahtjeva Telemacha da se utvrdi da Telekom Srbija grupa određuje prekomjerno visoke cijene za uslugu pristupa internetu korporativnim korisnicima, onda je logično da se pri odlučivanju o osnovanosti tog zahtjeva uzmu u obzir ugovori koji imaju iste ili slične bitne odredbe. Tako, bez obzira na to da li su te odredbe u vezi sa konkretnim zahtjevima korporativnih korisnika ili nisu, sve koje u bitnoj mjeri utiču na cijenu ugovora moraju da budu ključan parametar prilikom poređenja sa drugim ugovorima. To znači da korištenje dva ugovora različitih pružalaca usluge interneta ima određeni značaj o odlučivanju, tek kada su oni isti ili slični po svim važnim odredbama.
- Na osnovu svega navedenog, jasno je da Telemach nije, niti je mogao da dokaže da je Telekom Srbija grupa zloupotrijebila dominantan položaj (kada bi isti posjedovala).
- S druge strane, Telekom Srbija grupa je poređenjem uporedivih ugovora pravilno primjenila test nelojalnih cijena i dokazala da čak i da posjeduje dominantan položaj na relevantnom tržištu, isti nije mogla zloupotrijebiti određivanjem prekomjernih cijena korporativnim korisnicima-privrednim subjektima za usluge pristupa internetu.
- Protivna strana ističe da cjenovno nije diskriminirala sopstvene korisnike kako to Telemach u tački 4.3. Zahtjeva tvrdi.
- Zloupotreba dominantnog položaja koja nastaje diskriminacijom definisana je članom 10. stav (2) tačka c) Zakona kojim je propisano da se zloupotreba dominantnog položaja posebno odnosi na primjenu različitih uslova za istu ili sličnu vrstu poslova s ostalim stranama čime ih dovode u neravnopravan i nepovoljan konkurentski položaj.
- Dakle, da bi se dokazala zloupotreba dominantnog položaja koja nastaje diskriminacijom, potrebno je da budu ispunjena dva uslova (opet pod pretpostavkom da je postojanje dominantnog položaja i utvrđeno) i to da primjena različitih uslova za istu ili sličnu vrstu poslova sa ostalim stranama, i da se ostale strane dovode u neravnopravan i nepovoljan konkurentski položaj.
- Telemachova tvrdnja da Telekom Srbija grupa cjenovno diskriminiše sopstvene korisnike ne može se podvesti pod član 10. stav (2) tačka c) Zakona imajući u vidu da navedena odredba podrazumijeva slučajeve u kojima privredni subjekt zloupotrebljavajući dominantan položaj,

diskriminira druge privredne subjekte što za posljedicu ima da se pojedini privredni subjekti dovode u neravnopravan i nepovoljan konkurentski položaj.

- U konkretnom slučaju, ukoliko bi se prihvatila Telemachova tvrdnja da Telekom Srbija grupa cjenovno diskriminiše sopstvene korisnike, potrebno je dokazati da se na taj način krajnji korisnici Telekom Srbija grupe dovode u neravnopravan i nepovoljan konkurentski položaj. Međutim, krajnji korisnici ne mogu biti dovedeni u neravnopravan i nepovoljan konkurentski položaj imajući u vidu da isti ne obavljaju privrednu djelatnost, odnosno između sebe ne predstavljaju konkurente.
- Članom 2. Zakona propisano je da se isti primjenjuje na sva pravna i fizička lica koja se posredno ili neposredno bave proizvodnjom, prodajom roba i pružanjem usluga učestvuju u prometu roba i usluga i koja mogu svojim djelovanjem sprječavati, ograničavati ili narušavati tržišnu konkurenciju. Dakle, Zakon se primjenjuje na subjekte koji se bave komercijalnim aktivnostima, i samo oni mogu biti predmet diskriminacije, odnosno dovedeni u nepovoljan i neravnopravan konkurentski položaj, jer predstavljaju međusobne konkurente.
- S druge strane, Zakon prepoznaje krajnje korisnike kao potrošače. Naime, u članu 10. stav (2) tačka b) Zakona eksplicitno je navedeno da se zloupotreba dominantnog položaja odnosi na ograničavanje proizvodnje, tržišta ili tehničkog razvoja na štetu potrošača. Drugim riječima, zakonodavac je za ovaj oblik zloupotrebe dominantnog položaja predvidio da se interesi krajnjih korisnika, odnosno potrošača mogu uzeti u obzir, ali nikako u slučaju diskriminacija iz člana 10. stav (2) tačka c) Zakona. Također, članom 17. stav (1) tačka i) Zakona propisano je da Konkurencijsko vijeće uzima u obzir i interese potrošača kada procenjuje efekte namjeravane koncentracije.
- Prethodna praksa Konkurencijskog vijeća govori u prilog ovome, te zaista začuđuje da Podnosilac zahtjeva nije bio upoznat sa tim imajući u vidu da je bio učesnik u postupku kojim je privredni subjekt IKO Balkan S.R.L., direktno i/ili putem svog zastupnika privrednog subjekta Sport Klub d.o.o. zloupotrijebio dominantan položaj tako što je primjenio različite uslove u Ugovorima za distribuciju sportskog kanala Sport Klub sa CATV/IPTV/DTH operatorima u Bosni i Hercegovini čime ih je doveo u neravnopravan i nepovoljan konkurentski položaj u smislu člana 10. stav (2) Zakona. Dakle, u neravnopravan i nepovoljan položaj mogu biti dovedeni operatori kao privredni subjekti na koje se primjenjuje Zakon, a ne krajnji korisnici.
- Tvrdnju da se diskriminacija odnosi ne samo na lica s kojima dominantni subjekt zaključuje poslovne odnose, već i na potrošače direktno, Podnosilac zahtjeva je pokušao da potkrijepi pozivanjem na paragraf 130. odluke Evropske komisije u slučaju Deutsche Post AG - Interception of cross-border mail (Deutsche PostAG - Interception of cross-border mail, predmet br. COMP/C-1/36.915 od 25.07. 2001. godine) i paragraf 87. odluke Evropske komisije u slučaju 1998 Football World Cup (Evropska komisija, 1998 Football World Cup, predmet br. Case fV/36.888 od 20. jula 1999. godine).
- Telemach je potpuno pogrešno protumačio paragraf 130. odluke Evropske komisije u slučaju Deutsche PostAG - Interception of cross-border mail imajući u vidu da su pošiljaoci pošte iz Velike Britanije (engl. UK senders) diskriminirani kao privredni subjekti, odnosno kao učesnici na tržištu od strane njemačkog poštanskog operatora. U navedenom paragrafu je, između ostalog, istaknuto da radnje njemačkog poštanskog operatora direktno utiču na komercijalne aktivnosti pošiljaoca pošte iz Velike Britanije. U paragrafu 131. navedene odluke je takođe navedeno da pošiljaoci pošte iz Velike Britanije, koji su diskriminirani od njemačkog poštanskog operatora, predstavljaju međusobne konkurente na tržištu. Drugim riječima, slučaj na koji se poziva Podnosilac zahtjeva se odnosi na diskriminaciju učesnika na tržištu, a ne krajnjih korisnika.

- Takođe, slična je situacija i u slučaju 1998 Football World Cup. Podnosilac zahtjeva je zanemario činjenicu da je tačkom 1. dispozitiva navedene odluke Evropska komisija utvrdila zloupotrebu dominantnog položaja koja nastaje nametanjem nepravičnih trgovinskih uslova poslovanja, a ne diskriminacijom krajnjih korisnika: „Comite français d'organisation de la Coupe du monde de football 1998 („CFO“) povrijedio je član 82. Ugovora o EZ i član 54. Ugovora o EEZ primjenom diskriminatornih aranžmana 1996. i 1997. godine, a koji se odnose na prodaju ulaznica široj javnosti za utakmice finala Svjetskog prvenstva. Ti aranžmani su uključivali sprovođenje nepoštenih trgovačkih prakse potrošačima izvan Francuske, što je za rezultat imalo ograničavanje tržišta na štetu potrošača koji su kupili 393.200 karte putem Pass France 98 i 181.000 karte za početne utakmice, četvrtfinale i polufinale, playoff za treće i četvrto mjesto i finale“.
- S tim u vezi, napominjemo da je nametanje nepravičnih trgovinskih uslova poslovanja, odnosno nepoštenih trgovinskih praksi obuhvaćeno članom 10. stav (2) tačka a) Zakona, a ne tačkom c) citiranog člana Zakona.
- Telemach u Zahtjevu navodi kako se „unutar Telekom Srbija grupe primjenjuju cjenovne politike u vidu unakrsnog subvencioniranja, na način da korisnici operatora u sastavu ove grupacije u Republici Srpskoj plaćanjem prekomjerno visokih cijena snose trošak izrazito niskih cijena operatora Logosoft koji posluje u sastavu istog poslovnog subjekta, a što se ima smatrati zloupotrebom dominantnog položaja u smislu člana 10. stav (2) tačka a) i b) Zakona“.
- Na prvom mjestu ponavljamo da na relevantnom tržištu na teritoriji Bosne i Hercegovine određenom prema bogatoj praksi Evropske komisije i Konkurencijskog vijeća, Telekom Srbija grupa nema dominantan položaj. Iz toga slijedi da Telekom Srbija grupa ne može ni zloupotrijebiti dominantan položaj na bilo koji način, čak i da ima dominantan položaj Telekom Srbija grupa, kako je to detaljno prikazano u tekstu iznad, dokazala je da ne naplaćuje prekomjerne cijene. tj. razlika između stvarno nastalih troškova i stvarno naplaćenih cijena nije značajna, ne postoje niti uslovi niti resursi za subvencioniranje drugih subjekata u okviru Telekom Srbija grupe.
- Dalje treba napomenuti da odluke koje je koristio Telemach u Zahtjevu i Smjernice Evropske komisije o prioritetima prilikom sprovođenja propisa u oblasti zloupotrebe dominantnog položaja, nisu primjenjive u konkretnom slučaju. Naime, pomenute Smjernice se odnose prevashodno na zakonski monopol, tačnije kada je pravnim propisom ili odlukom nadležnog organa obavljanje djelatnosti rezervisano za isključivo jedan privredni subjekt. Ovdje to nije slučaj, jer kao što smo već istakli u dijelu o relevantnom tržištu, operatori koji nisu vlasnici telekomunikacione mreže ili su vlasnici samo na jednom dijelu teritorije Bosne i Hercegovine, mogu imati pristup mreži drugih operatora. U tom slučaju, takvi operatori mogu zaključiti ugovore o zakupu mreže sa nosiocem mrežne dozvole, na osnovu čega osiguravaju svoje prisustvo i na drugim dijelovima Bosne i Hercegovine. To znači da obavljanje ove djelatnosti ni na jednom dijelu teritorije Bosne i Hercegovine nije rezervisano za isključivo jedan privredni subjekt.
- Iz istog razloga i tvrdnja preuzeta iz odluke De Post- La Poste da „resursi koji su stečeni u monopolu ne bi trebali biti korišteni s ciljem ostvarivanja nefer konkurentske prednosti u sektorima koja su otvoreni za konkurenciju“, nije primjenjiva u ovom slučaju. Ako operatori koji nisu vlasnici telekomunikacione mreže ili su vlasnici samo na jednom dijelu teritorije Bosne i Hercegovine mogu imati pristup mreži drugih operatora zaključivanjem ugovora o zakupu, onda to tržište nije zatvoreno isto kao ni druga tržišta koja imaju veći broj učesnika.
- Ovdje dolazimo do još jednog razloga neosnovanosti Telemachove tvrdnje o unakrsnom subvencioniranju unutar Telekom Srbija grupe. Telemach je pravilno naveo test Evropske komisije prema kom „unakrsno subvencionisanje postoji kada prihod od jedne usluge nisu dovoljni da pokriju inkrementalne troškove pružanja te usluge i gdje postoji još jedna usluga

ili paket usluga kod kojih prihodi premašuju njihove pojedinačne troškove“.. Međutim, ono što nije pravilno uradio je nešto što je sam istakao u nastavku, a to je da je „potrebno prije svega utvrditi troškove pružnja određene usluge“. Telemach nije utvrdio da su troškovi pružanja usluge operatora (naročito Logosofta), u toj mjeri veliki da je potrebno da budu pokriveni (subvencionirani) od strane Telekom Srbija grupe, tačnije Mtela.

- Primjer koji potkrepljuje naše stanovište jeste poređenje navedenog ugovora Logosofta sa Visokim sudskim i tužilačkim vijećem Bosne i Hercegovine iz 2016. godine sa ugovorom Mtela sa JZU Bolnice „Sveti Vračevi“ Bijeljina iz 2021. godine. Ovaj primjer sasvim jasno ukazuje na to da su troškovi Mtela veći nego troškovi Logosofta u predmetnim ugovorima, jer je i ponuda Mtela u značajnoj mjeri sadržajnija, što nas dovodi do zaključka da sa jedne strane razlika između stvarno nastalih troškova i stvarno naplaćenih cijena Mtela nije značajna i podobna za subvencioniranje drugog subjekta, a da su sa druge strane troškovi Logosofta značajno niži, zbog čega može ekonomski opravdano da ponudi nižu cijenu, bez potrebe da bude subvencioniran od strane Telekom Srbija grupe.
- Također, napominjemo da je Telemach, pozivanjem na odluku Evropske komisije u predmetu De Post- La Poste, izostavio da navede da su u tom slučaju utvrđene posljedice zloupotrebe dominantnog položaja koje se ogledaju u zatvaranju tržišta za ostale konkurente u Njemačkoj. S tim u vezi, neobjašnjivo je kako Mtel, putem svog povezanog privrednog subjekta Logosoft, narušava konkurenciju kada je i Telemach u Dopuni zahtjeva naveo da posjeduje udio od 75% na teritoriji Grada Sarajeva, dok udio Logosofta iznosi 4%.
- Iako je navedeno da relevantno geografsko tržište obuhvata čitavu teritoriju Bosne i Hercegovine, čak i na pogrešno definisanom relevantnom geografskom tržištu od strane Podnosioca zahtjeva koje obuhvata teritoriji Grada Sarajeva, Mtel odnosno Logosoft nisu u stanju da izvrše zloupotrebu dominantnog položaja zbog tržišnog udjela od 4%.
- U prilog tome, napominjemo da je u skladu sa praksom Konkurencijsko vijeća, za postojanje zloupotrebe dominantnog položaja potrebno utvrditi posljedice povrede konkurencije, odnosno da privredni subjekt svojom poslovnom i cjenovnom politikom istiskuje druge konkurente sa relevantnog tržišta. Konkurencijsko vijeće je u Rješenju broj: UP-01-26-2-018-61/17 od 08.05. 2018. godine navelo: „Udio BH Telecoma na tržištu paketa usluga je opao u 2016. godini u odnosu na 2015. godinu dok je i u tom periodu tržišni udio privrednog subjekta Telemach rastao. Sijedom navedenog Konkurencijsko vijeće nije utvrdilo da BH Telekom svojim poslovnim djelovanjem i cjenovnom politikom istiskuje druge konkurente sa relevantnog tržišta pa tako i Podnosioca zahtjeva“.
- Da bi se utvrdila zloupotreba dominantnog položaja u konkretnom slučaju, potrebno je utvrditi posljedice na relevantnom tržištu. U tom smislu, ističemo da Telemach nije priložio Konkurencijskom vijeću niti jedan dokaz u ovom postupku kojim bi pokazao da je njegov udio na relevantnom tržištu i/ili broj njegovih korisnika opao uslijed cjenovne politike Telekom Srbija grupe, kao ni dokaz o navodno pretrpljenoj ekonomskoj šteti.
- Iz svega navedenog nameće se zaključak da ne postoji zloupotreba dominantnog položaja unakrsnim subvencionisanjem u okviru Telekom Srbija grupe imajući u vidu da Telekom Srbija grupa nije dominantan učesnik na relevantnom tržištu, Mtel ne određuje prekomjerne cijene čime bi generisao značajan višak kojim može da pokrije troškove drugih subjekata i ostali operatori unutar Telekom Srbija grupe (prije svega Logosoft) nemaju potrebu da budu subvencionirani jer su im troškovi manji od cijene za konkretne usluge.

4. Usmena rasprava i daljnji tijek postupka

Obzirom da se u predmetnom postupku radi o strankama sa suprotnim interesima, Konkurencijsko vijeće je sukladno članu 39. stav (1) Zakona održalo usmenu raspravu dana 02.12.2021. godine.

Usmenoj raspravi su prisustvovali punomoćnik Podnosioca zahtjeva, advokat Nihada Sijerčića iz Sarajeva, te punomoćnici Protivnih strana, advokati Ezmana Turković i Emin Olovčića iz Sarajeva.

Tok usmene rasprave je zabilježen na Zapisnik (akt broj: UP-04.26-2-014-34/21), a s obzirom da se naprijed navedeni punomoćnici stranaka nisu mogli očitovati na sva pitanja i navode suprotnih strana u samom toku usmene rasprave, Konkurencijsko vijeće je odobrilo da izjašnjenja stranaka, kao i odgovori na pitanja upućena od strane voditelja postupka, dostave naknadno pismenim putem.

Punomoćnik Podnosioca zahtjeva advokat Nihad Sijerčić je na usmenoj raspravi dostavio izjašnjenje na odgovor na Zahtjev i Zaključak o pokretanju postupka od 02.12.2021. u kojem navodi sljedeće:

- Telekom Srbija grupa u prvom dijelu svog odgovora na Zahtjev nastoji osporiti definiciju relevantnog tržišta iz Zahtjeva i Zaključka. S tim u vezi Telekom Srbija grupa u tački 5. odgovora na Zahtjev ističe kako telekomunikacijski operatori mogu imati pristup mreži na cjelokupnoj teritoriji Bosne i Hercegovine na osnovu ugovora o zakupu mreže sa drugim operatorima za ona područja gdje takav operator nema vlastitu mrežnu infrastrukturu. Na osnovu te činjenice, Telekom Srbija grupa ističe da operatori usluge fiksne telefonije mogu imati pristup korisnicima na teritoriji cijele Bosne i Hercegovine. Takav zaključak Telekom Srbija grupe dalje nastoji podržati navodnom praksom Evropske komisije u određenim predmetima.
- Međutim, ono što Telekom Srbija grupa svjesno propušta istaći jeste da su navedeni zaključci i primjeri apsolutno neprimjenjivi u predmetnom postupku i uopće na tržištu telekomunikacija u Bosni i Hercegovini i to jer je tržište praktično podijeljeno između tri incumbent operatora Mtel, BH Telecom i HT Eronet, gdje svaki djeluje na određenom teritoriju i čije se mrežne infrastrukture ne preklapaju, a ugovori o zakupu (na koje utiče Telekom Srbija grupa) ne zaključuju, odnosno ovi operatori u dominantnom dijelu međusobno ne konkurišu u dijelovima gdje je prisutna fiksna telekomunikacijska infrastruktura drugog operatora.
- Podnosilac zahtjeva je u samom Zahtjevu istakao argumentaciju koja dokazuje gore izneseni navod, a ovdje izričito ukazujemo na podatke RAK iskazane u prijedlogu Analize tržišta pristupa javnoj telefonskoj mreži na fiksnoj lokaciji za fizička i pravna lica- maloprodajni nivo od 01.09.2020. godine. Navedeni podaci jasno pokazuju kako su preklapanja mrežne infrastrukture operatora Telekom Srbija grupe i ostala dva incumbent operatora (BH Telecom i HT Eronet) praktično zanemariva.
- U vezi sa gore navedenim pokazateljima, jasno je da je argumentacija Telekom Srbija grupe koja se poziva na navodne podzakonske akte RAK i praksu Evropskog vijeća apsolutno neprimjenjiva u ovom slučaju. Takvu činjenicu Konkurencijsko vijeće može utvrditi u ovom postupku traženjem podataka od Telekom Srbija grupe o broju korisnika usluga fiksne telefonije, IPTV ili interneta (kao usluga koje se pružaju putem fiksne mrežne infrastrukture) van teritorije općina i gradova u Republike Srpske i Grada Sarajevo - kao relevantnog geografskog tržišta koje Telekom Srbija grupa u svom podnesku osporava. Naravno, istiniti podaci koji bi bili dostavljeni Konkurencijskom vijeću bi jasno ukazivali da Telekom Srbija grupa praktično ne posluje van navedenog relevantnog tržišta, što automatski osporava i navode o neadekvatnosti određenog relevantnog tržišta u Zaključku.
- Praksa Konkurencijskog vijeća u oblasti koncentracija na telekomunikacijskom tržištu u Bosni i Hercegovini na koju se Telekom Srbija grupa poziva u ovom dijelu svog odgovora na Zahtjev je također neprimjenjiva. Naime, Konkurencijsko vijeće je upoznato sa činjenicom kako su koncentracije odobrene 2018. i 2019. godine, na koje se poziva Telekom Srbija grupa, predmetom odlučivanja pred Sudom Bosne i Hercegovine u brojnim upravnim sporovima

koji su i dalje aktivni. Stoga, pogrešno je zasnivati odluku o valjanosti određivanja relevantnog tržišta na odlukama koje nisu pravomoćne.

- Osim toga, postupak ocjene koncentracije nije uporediv sa postupkom utvrđivanja zloupotrebe dominantnog položaja, pa za poslovanje istog poslovnog subjekta relevantna tržišta mogu biti različita kada se ispituje njegova koncentracija sa drugim subjektom ili dijelovima drugog subjekta u odnosu na postupak kod utvrđivanja povrede konkurencije (uključujući zloupotrebu dominantnog položaja), gdje se posmatra djelovanje samog subjekta protiv kojeg se postupak vodi, pa nema nikakvog opravdanja da se na bilo koji način posmatraju tržišta na kojima taj subjekt ne djeluje. U konkretnom slučaju su predmet ispitivanja postupanja Telekom Srbija grupe na maloprodajnim tržištima, koja su po pravilu (ne samo u sektoru telekomunikacija) lokalnog karaktera, pa je definicija relevantnog geografskog tržišta predložena u Zahtjevu za takva relevantna tržišta proizvođa praktično i jedina moguća.
- Bez obzira na navedenu argumentaciju, Telemach posebno ukazuje Konkurencijskom vijeću da su svi navodi iz Zahtjeva o dominantnom položaju Telekom Srbija grupe u potpunosti primjenjivi čak i ukoliko bi se primijenila šira definicija relevantnog tržišta koja uključuje cjelokupni teritorij Bosne i Hercegovine. Naime, kako je kao relevantno tržište u proizvodnom smislu određeno tržište pružanja paketiranih (multiple-play) usluga krajnjim korisnicima, to je jasno da na tom tržištu ne djeluju svi telekomunikacijski operatori, već samo oni koji prema svojim korisnicima nude paketirane usluge, Trenutno u Bosni i Hercegovini puni obim multiple-play usluga mogu ponuditi samo oni operatori koji nude navedene komponente/usluge: fiksna telefonija, IPTV/CATV, internet, mobilna telefonija.
- Obzirom da u Bosni i Hercegovini postoje tri nosioca dozvola koji su određeni kao SMP operatori (odnosno suštinski dominantni operatori iz perspektive telekomunikacionih propisa) na tržištu mobilne telefonije (Mtel, BH Telecom i HT Eronet), to je jasno da samo ti operatori mogu pružiti puni spektar paketiranih (multiple-play) usluga.
- Ukoliko bi Bosna i Hercegovina bila jedno relevantno tržište za maloprodajne usluge (a nije), opet bi, na osnovu istog činjeničnog stanja, postojala zloupotreba dominantnog položaja Telekom Srbija grupe u vidu diskriminacije pojedinih korisnika (korisnika na području Republike Srpske u odnosu na korisnike na području Sarajeva) kojima se naplaćuje znatno viša cijena.
- Zbog navedenog, u predmetnom postupku, čak i kada bi se prihvatilo cjelokupno nacionalno tržište, tržišni udio bi se morao odrediti u odnosu na mogućnost pružanja svih komponenti multiple-play usluga, gdje Telekom Srbija grupa, zajedno sa BH Telecomom i HT Eronetom ima zajednički dominantni položaj. Navedeno dokazuje važeća odluka od određivanju SMP operatora na tržištu mobilne telefonije koja je Konkurencijskom vijeću dostavljena uz Zahtjev, a kojom je Mtel određen kao subjekt sa značajnim tržišnim udjelom (SMP operator), a takav položaj je u praksi izjednačen sa dominantnim položajem na predmetnom tržištu.
- U drugom dijelu odgovora na Zahtjev, Telekom Srbija grupa nastoji osporiti svoj dominantni položaj na relevantnom tržištu. U tom kontekstu najprije ističe kako prema Listi operatora sa značajnom tržišnom snagom iz 2012. godine koja je priložena uz Zahtjev se ne navode podaci o udjelu operatora Telekom Srbija grupe na tržištu pružanja paketiranih (multiple-play usluga).
- Ipak, u Zahtjevu je Lista operatora sa značajnom tržišnom snagom upotrijebljena kako bi se dokazalo da je Telekom Srbija grupa putem operatora Mtel dominantna u pružanju jedne od usluga koja čini dio paketiranih (multiple-play) usluga. Dakle, ne stoji navodi Telekom Srbija grupe o pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju.

- Dalje, podaci koje Telekom Srbija grupa iznosi u ovom dijelu svoga odgovora na Zahtjev (tačke 21., 22. i 23.) su irelevantni i to jer na osnovu pokazatelja za pojedinačne komponente nije moguće izvesti zaključak o tržišnom položaju Telekom Srbija grupe na relevantnom tržištu paketiranih (multiple-play) usluga.
- Podaci iz Pregleda stanja tržišta telekomunikacija Bosne i Hercegovine za 2020. godinu daju uvid u stanje na tržištu paketiranih (multiple-play) usluga, te upravo primjenom ovih pokazatelja na relevantno geografsko tržište iz Zahtjeva i Zaključka ukazuje na činjenicu da Telekom Srbija grupa uživa čak super-dominantni položaj. Naime, operatori Telemach, BH Telecom i HT Eronet navedeni u slikama 39. i 40. Pregleda stanja tržišta TK BiH za 2020. godinu ne pružaju usluge na teritoriji općina u Republici Srpskoj koje predstavljaju relevantno tržište.
- U trećem dijelu odgovora na Zahtjev, Telekom Srbija grupa nastoji osporiti činjenice navedene u Zahtjevu koje dokazuju nanametanje prekomjernih cijena u pružanju paketiranih (multiple-play) usluga. S tim u vezi, u tački 30. odgovora na Zahtjev se ističe test koji je koristila Evropska komisija u predmetu United Brands, a na koji se Telemach referisao u samom Zahtjevu. Tako se u odgovoru na Zahtjev ističe da se kod odlučivanja o prekomjernim cijenama treba utvrditi razlika između stvarno nastalih troškova i stvarno naplaćenih cijena.
- Argumentacija Telekom Srbija grupe nastoji naglasiti značaj odnosa stvarnih troškova i cijene kako bi se opravdale maloprodajne cijene unutar grupe za paketirane (multiple-play) usluge. Ipak, upravo ova argumentacija predstavlja osnov više koji dokazuje prekomjerne cijene Telekom Srbija grupe.
- Naime, troškovi u sektoru telekomunikacija se razlikuju u odnosu na vrstu usluge koja se pruža. Kod usluge fiksne telefonije, interneta i mobilne telefonije jedan od osnovnih troškova predstavlja mrežna infrastruktura na osnovu koje se pruža usluga. Konkurencijsko vijeće je u ranijoj praksi imalo priliku upoznati se sa specifičnostima tržišta telekomunikacija u Bosni i Hercegovini, gdje je upravo jedna od osnovnih karakteristika činjenica da su tri incumbent operatora naslijedila mrežnu infrastrukturu izgrađenu u prethodnom periodu.
- Dakle, u odnosu na pružanje tih usluga, Telekom Srbija grupa nije izložena značajnijem trošku u smislu izgradnje cjelokupne mrežne infrastrukture, već se predmetni troškovi mogu odnositi na parcijalno unapređenje mrežnih elemenata i uvođenja novih tehnologija u određenim oblastima. Općepoznata je činjenica da na teritoriji gdje je prisutna mrežna infrastruktura Telekom Srbija grupe nije izgrađena tehnološki napredna mreža, pa se tako nezatnom procentu korisnika Telekom Srbija grupe usluge isporučuju putem optičke mrežne infrastrukture.
- IPTV usluga u Telekom Srbija grupi se pruža također od ranije izgrađene infrastrukture, no po svojoj prirodi ta usluga zaista uključuje i neke dodatne troškove poput troškova za nabavku sadržaja koji se distribuiraju kao i ostalih troškova s tim u vezi (npr. naknade nosiocima autorskih i srodnih prava za reemitovana djela).
- Međutim, vrlo značajna je činjenica da Telekom Srbija grupa prava na distribuciju sadržaja ugovara za veliku bazu korisnika obzirom na vlasnika (Telekom Srbija), zbog čega je izložena manjem stvarnom jediničnom trošku po korisniku. Primjera radi, kada operatori ugovaraju prava na distribuciju određenog sadržaja za svoje IPTV usluge, cijena se formira između ostalog i na korisničkoj bazi obzirom da se cijena određuje prema broju korisnika. S tim u vezi, Telekom Srbija grupa uključuje ne samo operatore u Bosni i Hercegovini već i operatore u Srbiji. Crnoj Gori i Austriji zbog čega na osnovu obimne korisničke baze faktički dolazi do umanjenja jediničnog troška, a time i stvarnih troškova kojima je Telekom Srbija grupa izložena.

- Pored toga, važno je istaći da Telekom Srbija grupa u okviru vlastite IPTV usluge ne distribuira premium sadržaje koji bi mogli direktno utjecati na povećanje stvarnih troškova. već čak ima značajnu lošiju programsku ponudu od drugih IPTV operatora u Bosni i Hercegovini, što bi trebalo rezultirati i manjim stvarnim cijenama. Primjera radi, operatori BH Telecom i HT Eronet u svojoj ponudi sadrže sportske kanale Sport Klub, ali i Arena Sport, što direktno utiče na značajno povećanje jediničnog troška po korisniku.
- Ali, za utvrđivanje prekomjernosti cijena Telekom Srbija grupa koje se naplaćuju korisnicima u Republici Srpskoj sasvim je dovoljno da se te cijene uporede sa cijenama samog ovog operatora u Sarajevu. Ako pretpostavimo da cijene u Sarajevu nisu ispod razine troškova, jasno je da daleko više cijene u Republici Srpskoj predstavljaju prekomjerne cijene u smislu Zakona.
- Usporedne cijene koje u odgovoru na Zahtjev navodi Telekom Srbija grupa, ne samo da ne demantiraju, nego upravo potvrđuju navode Zahtjeva o prekomjernosti cijena Telekom Srbija grupe na području gdje ovaj poslovni subjekt ima monopolski položaj.
- U skladu sa navedenim, netačni su navodi iz tačke 35. odgovora na Zahtjev kojima Telekom Srbija grupe nastoji više cijene od svojih konkurenata opravdati sadržajem paketa koji se pruža. Tako prema tabeli koja je predstavljena u odgovoru na Zahtjev zaista usluga Mtela (S paket 39,90 KM) predstavlja skoro duplo skuplji paket od uporedivih paketa druga dva operatora - BH Telecom (Moja TV BH Phone - 20,00 KM) i HT Eronet (DUO HOME - 28,08 KM).
- Iste zaključke moguće je izvesti i na osnovu podataka iz odgovora na Zahtjev prikazanih u ostalim tabelama gdje je kod primjerice 3-play usluge (TV/Internet/Fiksna telefonija) razlika u cijenama Mtela (Paket S - 63,90 KM) u odnosu na BH Telecom (Moja TV Phone - 33,90 KM) također praktično duple vrijednosti.
- Dakle, na osnovu podataka koja je Telekom Srbija grupa predstavila u odgovoru na Zahtjev apsolutno je jasno kako su predmetne cijene prekomjerne i to primjenom testa iz United Brands predmeta u bilo kojoj od faza na koju se ukazuje u odgovoru na Zahtjev.
- Cijene operatora Mtel iz Telekom Srbija grupe su u neskladu sa stvarnim troškovima kojima je operator izložen (jer na osnovu istih tih troškova u Sarajevu nudi daleko niže cijene) prekomjerne u komparaciji sa cijenama konkurenata za uporedive usluge.
- Važno je istaći da Telekom Srbija grupa u ovom dijelu svog odgovora na Zahtjev uopće nije osporavala navode Telemacha iz Zahtjeva kojim asu prikazane cjenovne ponude unutar same Telekom Srbija grupe, a koje dokazuju da Mtel naplaćuje prekomjerne cijene u odnosu na druge operatore iz Telekom Srbija grupe, što jasno upućuje na zaključak da su nalazi o prekomjernim cijenama i zloupotrebi dominantnog položaja iz Zahtjeva, apsolutno ispravni.
- Ipak, zaključci na koje Telekom Srbija grupe ukazuje u tačkama 44. i dalje odgovora na Zahtjev, u apsolutnom su neskladu sa predstavljenim cijenama usluga i njihovim usporedbama.
- Stiče se dojam da Telekom Srbija grupa iskazuje nepoštovanje Konkurencijskog vijeća svom odgovorom na Zahtjev i ističe navode koji su u očiglednom neskladu sa činjenicama koje sami iznose, pa tako Telekom Srbija grupa ističe nevjerovatan navod u svoju korist - da duplo skuplje cijene u odnosu na BH Telecom i HT Eronet ne predstavljaju drastično odstupanje.
- Zbog svega navedenog, Telemach smatra da se Telekom Srbija grupa u svom odgovoru na Zahtjev nije očitovala na okolnosti koje dokazuju zloupotrebu dominantnog položaja a koje su iznesene u Zahtjevu, najvjerovatnije iz razloga što su isti nesporni i ne mogu se dovesti u

pitanje, Telekom Srbija grupa zato u odgovoru na Zahtjev insistira na paušalnim i kontradiktornim navodima, koji ni na koji način ne dovode u pitanje nespornu činjenicu o prekomjernim cijenama koje su dokazane navodima i dokazima iz Zahtjeva.

- U dijelu odgovora koji se tiče primjene različitih cijena za korisnike u Republici Srpskoj i Sarajevu, Telekom Srbija grupa elaborira kako se na navedeni oblik zloupotrebe ne može primijeniti član 10. stav (2) tačka c) Zakona, istovremeno zaboravljajući da je predmetni postupak pokrenut i po drugim osnovama, uključujući član 10. stav (2) tačka b) Zakona koji izričito propisuje ograničavanje proizvodnje, tržišta ili tehničkog razvoja na štetu potrošača.
- Također, upućujemo Telekom Srbija grupu na eksplicitno naveden primjer ovog oblika zloupotrebe u članu 9. stav (1) tačka a) Odluke o definiranju kategorije dominantnog položaja.
- U konkretnom slučaju, unakrsno subvencioniranje kojim se koristi Telekom Srbija grupa ima za cilj različit tretman i ograničavanje tržišta na štetu potrošača. Dakle, poslovna praksa koju provodi Telekom Srbija grupa, a koja je dokazana na osnovu podataka u Zahtjevu, rezultira prouzrokoivanjem štete potrošačima čime se krši Zakon.
- Opravdanja koja Telekom Srbija grupa nastoji istaći u odgovoru na Zahtjev (tačka 73. i dalje) su neutemeljena, pa tako zloupotreba dominantnog položaja operatora Logosoft na koju se ukazuje u tački 79. je pogrešno predstavljena i to iz razloga što upravo radi unakrsnog subvencioniranja koje vrši Mtel prema Logosoftu, cjelokupna Telekom Srbija grupa, putem Mtela, vrši zloupotrebu dominantnog položaja iz člana 10. stav (2) tačka b) Zakona. Pojednostavljeno rečeno, da bi Mtel mogao vršiti unakrsno subvencioniranje najprije mora ostvariti iznad prosječne prihode, a do kojih se dolazi nametanjem prekomjernih cijena na tržištu u Republici Srpskoj, gdje Telekom Srbija grupa djeluje monopolistički.
- U skladu sa svim navedenim, jasno je da Telekom Srbija grupa u svom odgovoru na Zahtjev nije osporila navode i činjenice Telemacha prikazane u Zahtjevu, niti je predstavila nove činjenice i dokaze kojima bi dokazala da u predmetnom postupku ne postoji zloupotreba dominantnog položaja iz člana 10. stav (2) tačke a), b) i c) Zakona, te članu 9. stav (1) tačka a) Odluke o defmiranju kategorije dominantnog položaja.
- S tim u vezi, Telemach ostaje pri svim navodima iz Zahtjeva i ovog podneska i poziva Konkurencijskog vijeća da na osnovu predstavljenih činjenica i dokaza Rješenjem utvrdi zloupotrebu dominantnog položaja i nametne mjere Telekom Srbija grupi kao što su predložene u Zahtjevu.

Na usmenoj raspravi punomoćnik Podnosioca zahtjeva je priložio i Obavještenje o promjeni uslova korištenja usluga Elta Kabela i izmjene i dopune Cjenovnika usluga koji je zaprimljen pod brojem: UP-04-26-2-014-35/21.

Također, punomoćnik Protivne strane Emin Olovčić je na usmenoj raspravi priložio podnesak od 02.12.2022. godine u kojem ističe slijedeće:

- Podnosilac zahtjeva u tački 1.2.1 kao Protivnu stranu navodi Telekom Srbija grupu, koja obuhvata veći broj telekomunikacijskih operatora koji su pod kontrolom Telekom Srbija, dok dalje navodi Mtel kao vladajuće društvo ove grupacije na teritoriji Bosne i Hercegovine.
- Nejasno je zašto Podnosilac zahtjeva poistovjećuje Telekom Srbija grupu sa Mtel, obzirom da se radi o dva samostalna pravna lica, koja imaju svoj subjektivitet i posluju u različitim državama u odnosu na materiju iz podnesenog Zahtjeva.

- U cjelokupnom tekstu Zahtjeva, Podnosilac zahtjeva naizmjenično označava Telekom Srbija grupu i Mtel, što stvara dodatnu konfuziju u pogledu lica na koji se Zahtjev stvarno odnosi. Ukoliko bi se podneseni Zahtjev odnosio na Telekom Srbiju, a kako je to u Zahtjevu više puta navedeno, dovela bi se u pitanje i nadležnost nacionalnog organa i prava koje bi se u konkretnom slučaju primjenjivalo. Prilagođavajući stvarne činjenične navode u svoju korist, Podnosilac zahtjeva nastoji da manipulacijom terminima stvori privid o osnovanosti svog zahtjeva.
- Podnosilac zahtjeva relevantno tržište označavao kao tržište pružanja paketiranih (multiple-play) usluga krajnjim korisnicima na području opština koje pokriva mrežna/fiksna infrastruktura operatora iz Telekom Srbija grupe (opštine i gradovi u Republici Srpskoj i Grad Sarajevo).
- U odnosu na proizvoljno datu definiciju relevantnog tržišta, ukazujemo da ista ni u kojem slučaju ne može biti data na ovakav način, te da se relevantno geografsko tržište mora posmatrati kao teritorija Bosne i Hercegovine u cjelini.
- U prilog navedenom ističemo i da je Rješenjima o odobrenju koncentracija Konkurencijskog vijeća broj: UP-05-26-1-036-20/18 od 18.12.2018. godine i UP-05-26-1-005-14/18 od 02.08.2018. godine, kao relevantno tržište fiksne i mobilne telefonije, pružanje usluga interneta i usluga radio i TV programa odredilo područje Bosne i Hercegovine.
- Manipulativnim sužavanjem relevantnog tržišta na opštine i gradove, Telemach pokušava predstaviti Mtel kao učesnika na tržištu koji ima dominantan položaj, svjesnim izostavljanjem drugih područja na kojima su ostali operatori većinski zastupljeni, uključujući i samog Podnosioca zahtjeva. Napominjemo da se paketne (multiple-play) telekomunikacijske usluge sastoje od fiksne telefonije, mobilne telefonije, interneta i televizije, a koje usluge su od strane RAK regulisane na nacionalnom nivou.
- Iz iznesenih navoda u toku postupka i dosadašnje prakse Konkurencijskog vijeća, jasno je da se na tržištu pružanja paketiranih (multiple-play) telekomunikacijskih usluga krajnjim korisnicima, odnosno na tržištu pružanja usluga pristupa internetu korporativnim korisnicima, kao relevantno geografsko tržište određuje teritorija čitave Bosne i Hercegovine, što je više nego jasan pokazatelj neosnovanosti navoda predmetnog Zahtjeva.
- Činjenicu da Mtel ima značajnu tržišnu snagu Podnosilac zahtjeva zasniva na Listi operatora sa značajnom tržišnom snagom iz 2012. godine. Imajući u vidu da se kao relevantno tržište proizvoda označava pružanja paketiranih (multiple-play) telekomunikacijskih usluga krajnjim korisnicima, odnosno tržište pružanja usluga pristupa internetu korporativnim korisnicima, Lista operatora na koju se Podnosilac zahtjeva poziva nije i ne može biti relevantna, jer ista ne sadrži informacije o udjelu, niti o tržišnoj snazi Mtel grupe na relevantnom tržištu proizvoda.
- Obzirom da je Podnosilac zahtjeva vremenski period navodne zloupotrebe dominantnog položaja ograničio na period od posljednjih pet godina, te je posebno istakao period za 2019. i 2020. godinu, ukazujemo na Pregled stanja tržišta telekomunikacija u Bosni i Hercegovini za 2019. i 2020. godinu, sačinjen od strane RAK.
- Tako je za 2019. godinu udio operatora prema broju pretplatnika koji koriste dvije usluge vezane u paket u strukturi: BH Telecom 34,76%, Telekom Srpske 19,89%, Blicnet 3,15%, Telemach 21,98%, HT Eronet 8,29%, dok je udio operatora prema broju pretplatnika koji koriste tri usluge vezane u paket usluga u strukturi: BH Telekom 32,55%, Telemach 22,92%, Telekom Srpske 17,40%, Blicnet 3,97%, Telrad Net 2,06%, Elta Kabel 2,05%.

- Za 2020. godinu udio operatora prema broju pretplatnika koji koriste dvije usluge vezane u pakete imao je strukturu: BH Telecom 32,89%, Telemach 21,19%, Telekom Srpske 20,38%, Blicnet 2,68%, dok je udio operatora prema broju pretplatnika koji koriste tri usluge vezane u paket usluga imao strukturu: BH Telecom 31,29%, Telemach 23,79%, Telekom Srpske 17,55%, Blicnet 4,02%, Telrad Net 2,14% i Elta-kabel 1,97%.
- Shodno navedenim podacima, jasno je da Telekom Srbija grupa na teritoriji Bosne i Hercegovine ne posjeduje dominantan položaj na tržištu paketa od dvije i tri usluge, niti posjeduje dominantan položaj ni na jednom od tržišta koja mogu biti uključena u paketirane (multiple-play) komunikacijske usluge.
- Napominjemo da Telekom Srbija grupa nema dominantan položaj iz čega nedvosmisleno slijedi da ista nije mogla zloupotrijebiti dominantan položaj na bilo koji način.
- Ipak opreza radi Protivna strana ističe i činjenice iz kojih proizilazi da Telekom Srbija grupa nije vršila zloupotrebu dominantnog položaja.
- Podnosilac zahtjeva svoje navode o eventualnoj zloupotrebi dominantnog položaja zasniva na prostom navođenju cijena koje Telekom Srbija grupa naplaćuje na tržištu bez prikazivanja i razmatranja strukture troškova na osnovu kojih je ta cijena i formirana, kao i kvalitetom usluga po kojoj se Mtel bez sumnje ističe na tržištu relevantnih proizvoda.
- Također, manipulativnom komparacijom cijena različitih operatora Telemach pokušava stvoriti privid da je cijena Mtel paketnih usluga znatno veća od ostalih operatora, međutim svjesno izostavlja detalje ponude paketnih usluga kao što su brzina interneta i druge beneficije koje svaki paket nudi u skladu sa formiranom cijenom. Kada se sve to uzme u obzir, jasno je da cijene paketa usluga odgovaraju njihovom sadržaju i karakteristikama, pa se ne može govoriti da su u skladu sa pruženim ti paketi najskuplji na tržištu.
- Kada su u pitanju cijene korporativnim korisnicima, ni u tom slučaju se ne može govoriti o zloupotrebi dominantnog položaja, obzirom da su cijene formirane prema specifičnim zahtjevima korisnika i različitom obimu pruženih usluga i vremenskom trajanju ugovora. Prikazivanjem cijena na opisani način, Podnosilac zahtjeva i na ovaj način pokušava da stvori privid eventualne zloupotrebe dominantnog položaja, a koji dominantni položaj u skladu sa gore iznesenim i ne postoji.
- Nelogičnost podnesenog Zahtjeva proizilazi iz činjenice da Podnosilac zahtjeva zloupotrebu dominantnog položaja dokazuje upoređivanjem cijena članova Telekom Srbija grupe, bez upoređivanja cijena sa ostalim konkurentskim operatorima, a koje utvrđivanje bi jedino bilo smisljeno.
- Neosnovani su i navodi Telemacha koji se odnose na diskriminaciju korisnika Telekom Srbija grupe na različitim lokacijama i unakrsno subvencioniranje unutar Telekom Srbija grupe, a sve iz razloga navedenih u ranijem toku postupka.
- Shodno svemu navedenom, Podnosilac zahtjeva nije dokazao ni postojanje, a samim tim ni zloupotrebu dominantnog položaja, pa predlažemo da Konkurencijsko vijeće predmetni zahtjev u cijelosti odbije kao neosnovan.

Protivna strana se aktom zaprimljenim pod brojem: UP-04-26-2-014-37/21 dana 13.12.2022. godine izjasnila na pitanja koja je postavio voditelj postupka na usmenoj raspravi, te navela slijedeće:

- Telemach nije prisutan na relevantnom tržištu proizvoda pružanja paketiranih (multiple-play) telekomunikacionih usluga krajnjim korisnicima (maloprodajni nivo) pošto nudi tri od četiri usluge (bez mobilne telefonije), što samim tim znači da Telemach nema aktivnu legitimaciju.

tj. pravni i ekonomski interes za pokretanje postupka imajući u vidu da na njega ne mogu da utječu dešavanja na predmetnom tržištu proizvoda.

- Isključivi razlog Podnosioca zahtjeva za pokretanje postupka nije zaštita korisnika usluga Telekom Srbija grupe, već „nespretna“ pokušaj da ospori odluke Konkurencijskog vijeća o odobrenju koncentracija kojim je Mtel stekao kontrolu nad društvima Logosoft, Blicnet, Telrad Net i Elta Kabel.
- S tim u vezi, napominjemo da je Konkurencijsko vijeće nedavno donijelo odluku broj: UP-05-26-1-036-161/18 od 28.10.2021. godine kojom je odbilo Zahtjev za obnovu postupka broj: UP-05-26-1-036-1/18 sa zahtjevom za donošenje zaključka o načinu upravljanja privrednim subjektom Blicnet, kao neosnovan. Navedenom odlukom je potvrđeno da Telemach nije dokazao da bi eventualno ponavljanje postupka odobrenja koncentracije dovelo do drugačije odluke Konkurencijskog vijeća.
- Pitanja koja su na usmenoj raspravi postavljena Podnosiocu zahtjeva da navede u čemu se sastoji zloupotreba dominantnog položaja jasno ukazuju da je i predstavnicima Konkurencijskog vijeća iz sadržaja Zahtjeva nejasno u čemu se sastoji navodna zloupotreba dominantnog položaja od strane Telekom Srbija grupe. Da je Zahtjev besmislen pokazuje i činjenica da su punomoćnici Podnosioca zahtjeva na svako pitanje da objasne zloupotrebu dominantnog položaja odgovarali da će se naknadno izjasniti u pisanoj formi. Na taj način, Podnosilac zahtjeva ni nakon osam mjeseci od dana podnošenja Zahtjeva nije u stanju da objasni svoje neosnovane tvrdnje.
- Telekom Srbija grupa na tržištu pružanja paketiranih (multiple-play) telekomunikacionih usluga krajnjim korisnicima (maloprodajni nivo), odnosno tržištu pružanja usluga pristupa internetu korporativnim korisnicima na teritoriji Bosne i Hercegovine koja obuhvataju fiksnu telefoniju, mobilnu telefoniju, internet i televiziju, ne posjeduje dominantan položaj, pa samim tim ne može posjedovati ni dominantan položaj na tržištu strukturiranom kao paketirane telekomunikacione usluge u Bosni i Hercegovine. Također, Telekom Srbija grupa ne posjeduje dominantan položaj ni na tržištu paketa od dvije usluge i tri usluge.
- Neophodno je istaći da relevantno geografsko tržište u predmetnom postupku predstavlja teritoriju Bosne i Hercegovine skladu sa praksom Konkurencijskog vijeća u postupcima koje vodi u sektoru telekomunikacija, prakse Evropske komisije, kao i sa načinom funkcionisanja tržišta telekomunikacija u Bosni i Hercegovini.
- Protivna strana ostaje pri navodima iz odgovora na Zahtjev prema kojim relevantno tržište proizvoda treba definisati kao tržište pružanja paketiranih (multiple-play) telekomunikacionih usluga krajnjim korisnicima (maloprodajni nivo), odnosno tržište pružanja usluga pristupa internetu korporativnim korisnicima.
- S obzirom na to da je Telemach predložio istu definiciju relevantnog tržišta proizvoda, smatramo da ona nije sporna među strankama u postupku. Međutim, u izjašnjenju Telemacha navedeno je da na ovako određenom relevantnom tržištu proizvoda ne posluju svi telekomunikacioni operateri, već samo oni koji nude puni obim paketiranih multi-play usluga (IPTV/CATV, internet, fiksna telefonija, mobilna telefonija), što su u konkretnom slučaju samo Mtel, BH Telecom i HT Eronet.
- Iz ovakve konstatacije logički slijedi zaključak da Telemach nije prisutan na ovako određenom relevantnom tržištu proizvoda pošto nudi tri od četiri usluge (bez mobilne telefonije) i da na njega ne mogu da utiču dešavanja na ovako određenom relevantnom tržištu proizvoda, što samim tim znači da Telemach nema aktivnu legitimaciju. tj. pravni i ekonomski interes za pokretanje postupka pred Konkurencijskim vijećem iz člana 27. stav (3) tačka a) Zakona. U prilog tome je i konstatacija u Zahtjevu da Telemach pokreće postupak

radi zaštite korisnika Telekom Srbija grupe. Na taj način Telemach potvrđuje da nema aktivnu legitimaciju, jer ne daje nijedan argument kojim zaštita korisnika Protivne strane može da se podvede pod pravni i ekonomski interes predviđen Zakonom.

- Imajući u vidu da Telemach nema interese koji su, saglasno članu 27. stav (3) Zakona preduslov za pokretanje postupka, Protivna strana ističe da predmetni postupak nije ni mogao biti pokrenut i moli Konkurencijsko vijeće da bez odlaganja obustavi postupak, a Telemach obaveže da ostalim učesnicima naknadi troškove postupka.
- Protivna strana ističe da je izdvajanje Grada Sarajeva kao posebnog relevantnog geografskog tržišta apsurdno. Ukoliko se posmatra Grad Sarajevo kao posebno relevantno geografsko tržište, na kom od lica protiv kojih je podnesen Zahtjev posluje samo Logosoft, nemoguće je utvrditi zloupotrebu dominantnog položaja, s obzirom na to da Logosoft ni nema dominantan položaj na teritoriji Grada Sarajeva.
- U izjašnjenju Telemacha također se navodi da praksa Konkurencijskog vijeća u oblasti koncentracija na telekomunikacijskom tržištu u Bosni i Hercegovini na koju se Protivna strana poziva nije relevantna za predmetni postupak zbog toga što se radi o zloupotrebi dominantnog položaja. Međutim, Telemach se tom prilikom nije osvrnuo na tvrdnje iz odgovora na Zahtjev u kojem je Telekom Srbija grupa obrazložila da definicija relevantnog geografskog tržišta koju je Telemach predložio u Zahtjevu nije u skladu sa praksom Konkurencijskog vijeća u postupcima koje vodi u sektoru telekomunikacija, prema kojoj u 12 postupaka utvrđivanja zloupotrebe dominantnog položaja ili zabranjenog sporazuma relevantno geografsko tržište definisalo kao teritoriju Bosne i Hercegovine, praksom Evropske komisije, kao ni sa načinom funkcionisanja tržišta telekomunikacija u Bosni i Hercegovini.
- Propuštajući da pobije iznad navedenu argumentaciju, posebno u svjetlu člana 36. stav (1) Zakona prema kojem teret dokazivanja za primjenu bilo kojih odredaba u Zakonu snosi Podnosilac zahtjeva, Telemach nije dokazao da je njegov prijedlog definicije relevantnog geografskog tržišta ispravan u konkretnom slučaju.
- Pored toga, značajna je i praksa RAK, koja reguliše navedene usluge na nacionalnom nivou, budući da operatori registrovani za pružanje svake od ovih usluga imaju pristup korisnicima na teritoriji cijele Bosne i Hercegovine.
- Povrh svega, notorna je neistina navedena u izjašnjenju Telemacha, da je u Bosni i Hercegovini neprimenljiva mogućnost zaključivanja ugovora o zakupu mreže sa drugim operatorima za ona područja gdje operator nema vlastitu infrastrukturu. Tu tvrdnju najbolje pobija činjenica da postoje operatori koji trenutno zakupljuju mrežnu infrastrukturu Mtela. To su, (..)**¹ koji ne posluju u okviru Telekom Srbija grupe.
- Dakle, postoje operatori koji zaključuju ugovore o zakupu mreže sa nosiocem mrežne dozvole u Bosni i Hercegovini, na osnovu čega osiguravaju svoje prisustvo i na drugim dijelovima Bosne i Hercegovine. Drugim riječima, operatori bez obzira na rasprostranjenost vlastite mreže, mogu imati i imaju pristup korisnicima na teritoriji cijele Bosne i Hercegovine.
- Telekom Srbija grupa ostaje pri navodima iz odgovora na Zahtjev, smatrajući da relevantno tržište u konkretnom slučaju treba odrediti kao tržište pružanja paketiranih (multiple-play) telekomunikacionih usluga krajnjim korisnicima (maloprodajni nivo), odnosno tržište pružanja usluga pristupa internetu korporativnim korisnicima na teritoriji Bosne i Hercegovine.

---

¹ (..)** Podaci predstavljaju poslovnu tajnu, u smislu člana 38. Zakona o konkurenciji.

- Posebno se osvrćemo i na navode Telemacha sa usmene rasprave, prema kojim je Mtel spriječio privredni subjekat Trion Tel d.o.o. Banja Luka, Vidovdanska br. 8, 78 000 Banja Luka (u daljem tekstu: Trion Tel) da razvije svoju telekomunikacionu mrežu.
- Privredni subjekat Mtel je RAK-u podnio prijavu protiv Trion Tela, zbog učinjenog prekršaja iz člana 114. Pregleda povreda i odgovarajućih kazni koje izriče RAK, koji se sastoji od puštanja u rad mreže bez pribavljene upotrebne dozvole, a što je utvrđeno pravnosnažnim odlukama nadležnih organa.
- Naime, Mtel je došao u posjed 29 pravnosnažnih rješenja kojima su inspekcijski organi jedinica lokalne samouprave grada Banja Luke (Odjeljenje za inspekcijske poslove, urbanističko-građevinska inspekcija) naložili Trion Telu uklanjanje telekomunikacione mreže (kablova) koji su postavljeni bez pribavljene građevinske dozvole (samim tim i upotrebne dozvole). Riječ je o rješenjima koja su donesena tokom 2019. godine i 2020. godine i po kojima Trion Tel nije postupio, odnosno nije uklonio nelegalno izgrađenu mrežu u ostavljenom roku, povodom čega je Mtel dana 20.04. 2021. godine podnio prijavu RAK-u.
- S tim u vezi, podnošenje prijave radi postupanja suprotno propisima RAK-a podrazumijeva zaštitu sopstvenih prava i poslovnih interesa, a ne onemogućavanje ulaska konkurencije na tržište, kako tvrdi Podnosilac zahtjeva.
- Telekom Srbija grupa ni na jednom od tržišta paketiranih telekomunikacionih usluga ne prelazi prag od 40% tržišnog udjela koji predstavlja pretpostavku postojanja dominantnog položaja.
- S obzirom na to da nisu ispunjeni uslovi za primjenu pretpostavke, ukazujemo još jednom na član 36. stav (1) Zakona, ističući da Telemach, suprotno obavezi iz pomenutog člana, nije iznio dokaze koji idu u prilog tvrdnji da Telekom Srbija grupa ima dominantan položaj na relevantnom tržištu.
- Iz svega navedenog jasno je da Telemach nije ni mogao da iznese dokaze za takvu tvrdnju jer se iz svih relevantnih raspoloživih izvora (prije svega izvještaja RAK) može dokazati samo suprotno, a to je da Telekom Srbija grupa nema dominantan položaj i to na tržištima koja mogu biti uključena u paketirane (multiple-plav) telekomunikacione usluge. a samim tim takav položaj nema ni na tržištu strukturiranom kao paketirane (multiple-plav) telekomunikacione usluge na teritoriji Bosne i Hercegovine.
- Neophodno je istaći da je teret dokazivanja konkretnih radnji zloupotrebe dominantnog položaja na Podnosiocu zahtjeva, a što isti nije učinio.
- U prilog navedenom ukazujemo na izjavu Telemacha na strani 6. Zapisnika sa usmene rasprave, pasus 4, kojom upravo upućuje Konkurencijsko vijeće da dokaže povrede koje je Telekom Srbija grupa navodno učinila, iz razloga što u suštini i nema tačne podatke i dokaze kojim svoje tvrdnje potkrepljuje, odnosno na osnovu kojih bi mogao reći da se povreda sastoji u tačno učinjenoj radnji/razlici u cijeni/diskriminaciji, mjerljivoj kroz realne pokazatelje i brojke.
- Iz cjelokupnog izlaganja i uopštenog izjašnjavanja na usmenoj raspravi očigledno je da ni sam Podnosilac zahtjeva ne posjeduje takve podatke, te da nastoji da odgovornost i teret dokazivanja prebaci na Konkurencijsko vijeće, smatrajući da je sa njihove strane dovoljno dokazati sumnju na povredu konkurencije, a što je u apsolutnoj suprotnosti za odredbama Zakona.
- Bitno je istaći da su neistiniti navodi Telemacha sa usmene rasprave da je privredni subjekat Elta Kabel povećao svoje cijene, a izbacio iz svoje ponude određene kanale, sa krajnjim

ciljem da se korisnici motivišu da promijene operatora i zaključe ugovore sa Mtelom. U vezi sa tim, ističemo da operator Elta Kabel, od datuma preuzimanja od strane Mtele (01.09.2019. godine) do najavljene korekcije cijena (01.01.2022. godine), nije vršio korekciju cijena. te da po tom osnovu nije ni bilo odliva korisnika, odnosno raskida ugovora kako bi zaključili ugovore sa Mtelom.

- Pored toga, predstojećom korekcijom cijena, kao rezultat sprovedenog procesa digitalizacije na strani Elta Kabela, (..)**. Ostalim korisnicima paketa koji su predmet korekcije cijena će biti omogućen pristup dodatnih 15 kanala.
- Što se tiče samih troškova, pored investicije u digitalni „headend“, kao i u korisničku opremu, potrebno je istaći da su se troškovi sadržaja po korisniku u Elta Kabel-u povećali za otprilike 51%, pri čemu je rast ove vrste posljedice kontinuiranog unapređenja ponude sadržaja krajnjim korisnicima.
- Sasvim je jasno da ova situacija koju je Telemach istakao na usmenoj raspravi nema nikakve veze sa prekomjernim određivanjem cijena, jer rast cijena prati kvalitet sadržaja koji se nudi korisnicima. Tek je apsurdno nazivati to praksom, s obzirom na to da Elta Kabel do sada nije povećavao cijene.
- Dalje, tvrdnje Telemacha sa usmene rasprave da Telekom Srbija grupa ne distribuira premium sadržaje koji bi mogli direktno utjecati na povećanje stvarnih troškova, već da ima značajno lošiju programsku ponudu od drugih IPTV operatera, također su neosnovane. Naime, što se tiče ponude linearnih TV kanala u okviru IPTV usluge, Mtel trenutno u ponudi ima 300 TV kanala i 9 radio kanala u okviru osnovnog i 10 dodatnih paketa kanala. U okviru navedenog broja kanala u ponudi je značajan broj kanala koji se mogu svrstati u grupu premium sadržaja.
- Protivna strana ističe bogatu ponudu sportskih kanala, kojih ima ukupno 29. U ponudi je 11 Arena Sport kanala (SD i HD kanali) sa premium sportskim sadržajima (fudbal, košarka, rukomet i drugi sportovi) kao i 4 Eurosport kanala (SD i HD kanali), potom specijalizovani košarkaški i fudbalski kanali, NBA TV HD i drugi.
- Postoji sadržajna ponuda koja se sastoji od 51 filmskog kanala od kojih je 10 HBO kanala (SD i HD kanali), Fox, CineStar i FilmBox kanali, Pink i drugi filmski kanali.
- U ponudi je takođe 18 kanala (od Baby TV-a preko Nickelodeon kanala do Da Vinci Learning-a) i 29 kanala iz kategorije dokumentarnog i edukativnog sadržaja. Ponuda TV kanala također uključuje veliki broj BiH, ali i regionalnih kanala, kao što su RTS grupa kanala, kao i grupa kanala Prva TV.
- Pored navedenih sadržaja linearnih TV kanala, omogućuje se i izuzetno bogata ponuda videoteka VoD i SVoD sa velikim brojem premium sadržaja: HBO, Pickbox, Apollon, Superstar, Filmbox, AXN Now, Minimax Plus, Da Vinci Kids, Balkan Music.
- Iz svega navedenog jasno je Telekom Srbija grupa ne samo da ne zaostaje za drugim IPTV operatorima po programskoj ponudi, već i da u značajnoj mjeri distribuira premium sadržaj, u čemu se naročito ističe Mtel. Logično je da zbog toga upravo Mtel ima najviše cijene u okviru Telekom Srbija grupe, s obzirom na to da ima i najveće troškove zbog distribuiranja premium sadržaja. Samim tim, nema osnova za zaključak da Telekom Srbija grupa određuje prekomjerene cijene, kada njene cijene u potpunosti prate kvalitet ponude.
- Podsjećamo da Telemach zasniva svoje tvrdnje na pritužbama korisnika iako je RAK ustanovio da su iste neosnovane, a što je detaljno obrazloženo u paragrafima 27-29 odgovora na Zahtjev i Zaključak.

- Radnje navodne zloupotrebe dominantnog položaja Telemach, prije svega, opisuje kao naplaćivanje nelojalnih cijena od strane Telekom Srbija grupe. Međutim, umjesto da postojanje nelojalnih cijena utvrdi kroz analizu odnosa cijena i troškova i poređenje cijena jednog učesnika na tržištu sa cijenama drugih učesnika na tržištu. Telemach se fokusira isključivo na društva u okviru Telekom Srbija grupe, iako se oni ne mogu smatrati konkurentima već jednim učesnikom na tržištu što je i sam Telemach naveo na usmenoj raspravi.
- Dodatno, ističemo da su tvrdnje da Telekom Srbija grupa nameće nelojalne cijene apsolutno neistinite i da je RAK kao regulator za cijene kablovskih operatera odobrio nove cjenovnike, te se ne može tvrditi da Telekom Srbija grupa na bilo koji način zloupotrebljava dominantan položaj.
- Naglašavamo i da je sam Telemach, na održanoj usmenoj raspravi, istakao da nema dokaze da Telekom Srbija grupa naplaćuje prekomjerno visoke cijene, već da tu tvrdnju iznosi na osnovu cjenovnika.
- Ističemo da Telemach nema uvid u troškove Telekom Srbija grupe i da je samim tim veoma neodgovorno iznositi ovakve navode. Još jednom podsjećamo da Telemach kao Podnosilac zahtjeva prema članu 36. Zakona snosi teret dokazivanja za ovakve tvrdnje, a jasno je iz svega navedenog da Telemach nema apsolutno niti jedan dokaz za tvrdnju da Telekom Srbija grupa određuje prekomjerne cijene.
- U dijelu iznad je obrazloženo da Telekom Srbija grupa nije nametala prekomjerne cijene krajnjim korisnicima. S tim u vezi, dodatno ističemo da Telekom Srbija grupa nije cjenovno diskriminirala sopstvene korisnike kako je to istaknuto u izjašnjenju Telemacha.
- Zloupotreba dominantnog položaja koja nastaje diskriminacijom definirana je članom 10. stav (2) tačka c) Zakona kojim je propisano da se zloupotreba dominantnog položaja posebno odnosi na: „Primjenu različitih uslova za istu ili sličnu vrstu poslova s ostalim stranama, čime ih dovode u neravnopravan i nepovoljan konkurentski položaj“.
- Iz navedenog slijedi da se prilikom dokazivanja povrede zloupotrebe dominantnog položaja, koja nastaje diskriminacijom, utvrđuje ispunjenje dva uslova, naravno pod pretpostavkom da je postojanje dominantnog položaja uopšte i utvrđeno, i to primjena različitih uslova za istu ili sličnu vrstu poslova sa ostalim stranama i da se ostale strane dovode u neravnopravan i nepovoljan konkurentski položaj.
- Telemachova tvrdnja da Telekom Srbija grupa cjenovno diskriminiše sopstvene korisnike ne može se podvesti pod član 10. stav (2) tačka c) Zakona imajući u vidu da navedena odredba podrazumijeva slučajeve u kojima privredni subjekt, zloupotrebljavajući dominantan položaj, diskriminiše druge privredne subjekte što za posljedicu ima da se pojedini privredni subjekti dovode u neravnopravan i nepovoljan konkurentski položaj.
- U konkretnom slučaju, ukoliko bi se prihvatila Telemachova tvrdnja da Telekom Srbija grupa cjenovno diskriminiše sopstvene korisnike, potrebno je dokazati da se na taj način krajnji korisnici Telekom Srbija grupe dovode u neravnopravan i nepovoljan konkurentski položaj. Međutim, krajnji korisnici ne mogu biti dovedeni u neravnopravan i nepovoljan konkurentski položaj imajući u vidu da isti ne obavljaju privrednu djelatnosti, odnosno između sebe ne predstavljaju konkurente.
- Jasno je da je Telemach u ovom dijelu Zahtjeva podveo činjenično stanje pod neodgovarajuću pravnu normu. Ali pored toga, Telemach je u vezi sa ovim dijelom naveo i netačno činjenično stanje.

- Na usmenoj raspravi je naveo kako Telekom Srbija grupa korisnicima na području na kom ima monopolski položaj ne nudi one pakete ni po sadržaju ni po cijenama koje nudi korisnicima na područjima gdje ima konkurente. Ovi navodi su neistiniti jer je Mtelova ponuda ista za sva geografska područja, što je lako provjerljivo.
- Ipak, napominjemo da mogućnost realizacije konkretnog paketa za korisnika zavisi od tehničkih uslova mreže na lokaciji korisnika, ali da to nije nikakva diskriminacija korisnika, već činjenica da je mogućnost sprovođenja paketa ograničena određenim tehničkim uslovima.
- Navedene aktivnosti su sastavni dio telekomunikacione djelatnosti i one suštinski predstavljaju problem sa kojim se u praksi susreće svaki telekomunikacioni operator, ali bi podvođenje ovih aktivnosti pod radnju povrede konkurencije koja se sastoji u diskriminaciji korisnika samo predstavljalo paušalno navođenje pojmova prava konkurencije, bez ikakvog smisla i opravdanja.
- Bitno je još jednom istaći da na relevantnom tržištu na teritoriji Bosne i Hercegovine, Telekom Srbija grupa nema dominantan položaj. Iz toga se zaključuje da Telekom Srbija grupa ne može da zloupotrijebiti dominantan položaj ni na koji način.
- Dodatno, Telekom Srbija grupa je dokazala da ne naplaćuje prekomjerne cijene, tačnije da razlika između stvarno nastalih troškova i stvarno naplaćenih cijena nije značajna, pa samim tim ne postoje niti uslovi niti resursi za subvencionisanje drugih subjekata u okviru Telekom Srbija grupe.
- Kao dokaz koji ide u prilog toj tvrdnji, ali kao i odgovor na navode Telemacha sa usmene rasprave, u nastavku je obrazloženje razlike između Mtel paketa za 4-play u iznosu od 174,00 KM i Logosoft paketa za 4-play u iznosu od 77,00 KM. Naime, Mtel paket za 4-play u iznosu od 174,00 KM i Logosoft paket od 77,00 KM se značajno razlikuju, pri čemu Mtel paket ima mnogo veće pogodnosti i bonuse u svim domenima kao što su bonusi za pozive sa mobilnog i fiksnog priključka, kvalitet TV sadržaja i brzina internet pristupa.
- Mtel paket za 4-play u iznosu od 174,00 KM sadrži:
  - 300 linearnih TV kanala i 9 radio kanala, koji uključuju i Filmbox/HBO kanale,
  - Videoteke: HBO, AXN, Pickbox, Minimax plus i Filmbox,
  - Dodatne funkcionalnosti: multiscreen uslugu TVToGO na 4 uređaja, uslugu snimanja sadržaja, 3 IPTV prijemnika i NBA dodatnu uslugu,
  - Brzina fiksnog interneta u okviru paketa je do 200/100 Mbps,
  - U domenu fiksne telefonije paket omogućava neograničene razgovore ka fiksnoj mreži Mtela (preko 200.000 korisnika) uz uspostavu poziva od 0,04 KM sa PDV-om, 2 prijatelj broja u Mtel mobilnoj mreži, 1000 minuta ka fiksnim i mobilnim mrežama u Evropi i svijetu, kao i 100 minuta ka Mtel mobilnoj mreži,
  - U domenu mobilne telefonije koja je uključena u paket korisniku se omogućavaju neograničeni razgovori prema svim mrežama u Bosni i Hercegovini i u romingu u zemljama Zapadnog Balkana (5000 minuta), 500 minuta prema mts mobilnoj mreži, neograničen SMS prema svim mrežama u Bosni i Hercegovini (1000 SMS), 100 SMS poruka u romingu u zemljama Zapadnog Balkana, 50 GB mobilnog interneta u Bosni i Hercegovini i 8,95 GB u romingu u zemljama Zapadnog Balkana, kao i 2 prijatelj broja sa cijenom od 0,00 KM/min (jedan iz fiksne i jedan iz mobilne mreže Mtela),
  - Također korisnici imaju mogućnost kupovine široke lepeze hardvera - mobilni telefoni, fiksni telefoni, TV uređaji, tableti, razna druga dodatna oprema već od 1,00 KM.
- Logosoftov paket usluga sadrži:

- 252 linearna TV kanala (koji npr. ne uključuju premium HBO kanale),
  - Bez videoteka,
  - Bez dodatnih funkcionalnosti,
  - Brzina fiksnog interneta u okviru paketa je do 60/6 Mbps,
  - U domenu fiksne telefonije paket omogućava neograničene razgovore ka Logosoft mreži, te prema svim fiksnim mrežama u Bosni i Hercegovini uz ograničenja na fer osnovi na 1500 minuta i uz uspostavu poziva od 0,026 KM sa PDV-om,
  - U domenu mobilne telefonije koja je uključena u paket Logosoft korisniku se omogućava 100 minuta za pozive prema svim mobilnim mrežama u Bosne i Hercegovine i u romingu u zemljama Zapadnog Balkana, 100 SMS poruka prema svim mrežama u Bosni i Hercegovini i u romingu u zemljama Zapadnog Balkana, 2 GB mobilnog interneta i 398 MB u romingu u zemljama Zapadnog Balkana. Također, korisnici imaju mogućnost fiksnog i mobilnog telefona već od 1,00 KM.
- Iz svega navedenog jasno je da su paketi neuporedivi u pogledu sadržaja paketa, te da Mtel paket ima mnogo veće pogodnosti i bonuse u svim domenima.
  - Iz navedenog slijedi da je Telekom Srbija grupa nije vršila unakrsno subvencionisanje unutar svoje grupe te da nije riječ o cjenovnoj politici koja za cilj ima viši profit već je riječ o razumnoj tržišno-orijentisanoj cjenovnoj politici koja za bolji paket iziskuje višu cijenu.
  - Neophodno je istaći da se cijene multiple-play paketa, koji su u ponudi operatora unutar Telekom Srbija grupe, ne razlikuju na nivou pojedinih opština na području Republike Srpske, već se razlikuju samo ponude operatora (cijene usluga pojedinačnih operatora unutar Telekom Srbija grupe).
  - Tehničko-tehnološki aspekt podrazumijeva primarno sa aspekta kvaliteta pristupne mreže do krajnjeg korisnika i tehnologija na kojima se zasnivaju predmetne usluge, što u kvalitativnom kontekstu predstavlja značajnu razliku u smislu maksimalnih internet brzina koje je moguće pružiti i kvalitativnih garancija krajnjim korisnicima po ovom osnovu, odnosno kvaliteta i stabilnosti sadržaja koje dolaze do krajnjeg korisnika, kada govorimo o segmentu pružanja TV usluga u okviru multi-play paketa. U ovom kontekstu, potrebno je istaći da Mtel svojim korisnicima usluge pruža putem GPON i VDSL tehnologije, odnosno IPTV platforme, koja korisnicima Telekom Srbija grupe, pored klasične isporuke TV sadržaja, omogućava garantovani kvalitet iste, kao i niz dodatnih tzv. naprednih nelinearnih funkcionalnosti kao što su videoteka, multiscreen opcije, odnosno gledanje sadržaja na više različitih uređaja, snimanje sadržaja, gledanje propuštenog sadržaja unutar 72 sata, gledanje sadržaja ispočetka, OTT funkcionalnosti, kao i tzv. smart funkcionalnosti koje korisniku omogućavaju pristup različitim aplikacijama.
  - Potrebno je istaći da posjedovanje navedenih tehnologija koje garantuju navedeni kvalitet i funkcionalnosti za krajnjeg korisnika zahtijevaju visok nivo kontinuiranih investicija i troškova sa aspekta unapređenja i održavanja sistema, kao i ulaganjima u kvalitetnu korisničku opremu koja na strani korisnika može da podrži sve navedeno.
  - S druge strane, na strani kablovskih operatera, kao i onih koji su sastavni dio Telekom Srbija grupe, HFC i wireless su dominantne tehnologije po kojima se usluga pruža krajnjim korisnicima, pri čemu se radi uglavnom o vazdušnoj mreži i garantovani kvalitet istih je nižeg ranga u odnosu na GPON i VDSL, shodno samoj prirodi tehnologije.
  - Kablovski operateri su samo u pojedinim, uskim područjima, u mogućnosti da pruže uslugu putem FTTH tehnologije i to relativno malom broju korisnika. Istovremeno, ponuda kablovskih operatora u segmentu distribucije sadržaja, s obzirom da ne posjeduje

odgovarajuće platforme, ne uljučuje dodatne funkcionalnosti, a kao što je navedeno u slučaju Mtel, te se isključivo zasniva na isporuci određenog sadržaja krajnjim korisnicima.

- Sa aspekta korisnika, radi se o ponudama koje su u kontekstu kvaliteta i beneficija neuporedive i ispod kojih nije trenutno moguće podvući zajednički nazivnik u formi jednakih cijena za krajnjeg korisnika, a čime bi se korisnici pojedinih operatora stavili u neravnopravan položaj.
- Dodatno, potrebno je osvrnuti se i na aspekt uključenog sadržaja u ponudu koji je u korelaciji sa navedenim tehničko-tehnološkim pretpostavkama. Odnosno, ponuda Mtela uključuje znatno veći broj kanala u pojedinim paketima, omogućeno korištenje nelinearnih funkcionalnosti, pristup videotekama i OTT mogućnost, odnosno gledanje sadržaja na mobilnim i tablet uređajima.
- S druge strane, a kako je već navedeno, ponuda sadržaja kablovskih operatora je primarno zasnovana na broju kanala, njegovoj distribuciji i eventualnom uključivanju dodatnog sadržaja u pojedinim paketima. Bitno je napomenuti, da operatori unutar Telekom Srbija grupe trenutno ne raspolažu jedinstvenim brojem kanala u ponudi, odnosno da sa aspekta strukture u segmentu sadržaja trenutno ne postoji jednoznačna ponuda u dva ili više pravnih lica iz Telekom Srbija grupe.
- Potrebno je istaći da broj kanala, njihova struktura, dodatni paketi, videoteke i uslovi distribucije na kojima insistiraju pojedini dobavljači sadržaja, što se posebno odnosi na kanale koji imaju status najgledanijih, u najvećoj mjeri opredeljuju cijene paketa ka krajnjim korisnicima, s obzirom da se radi o značajnim troškovima za operatora, sa aspekta pojedinačnih i kolektivnih prava distribucije.

Tabela 15.

Operator	Broj kanala u osnovnoj ponudi	Nelinearne funkcionalnosti	Videoteka	Opcije dodatnih paketa	OTT
Mtel	255	da	da	da	da
Telrad Net	188	ne	ne	da	ne
Blicnet	226	ne	ne	da	da
Elta Kabel	186	ne	ne	da	da
Logosoft	260	da	da	da	da

Tabela-Pregled osnovne ponude sa aspekta TV sadržaja

- Treći aspekt na koji se osvrćemo u pogledu cijena paketa multiple-play usluga je aspekt uključenih internet brzina, koje su uslovljene prethodno navedenim tehničko-tehnološkim pretpostavkama, odnosno razlikama u tehnologiji i ograničenjima koja su bitna za svaku ponaosob, kao i samim kvalitetom infrastrukture.
- Uključene maksimalne brzine definisane u pojedinim multiplay paketima određenih operatera:

Tabela 16.

Operator	Maksimalno definirane Internet brzine u paketima
Mtel	200/75Mbps
Telrad Net	60/30 Mbps
Blicnet	100/25 Mbps
Elta Kabel	100/40 Mbps
Logosoft	120/10 Mbps

Tabela- Maksimalno definisane brzine u paketima

- Pored prethodno navedenog, a sa aspekta same ponude, bitno je naglasiti da svi operatori u Bosni i Hercegovini, koji poseduju dozvolu za pružanje usluga fiksne telefonije, istu nominalno uključuju u ponudu multi-play usluga, bez obzira na rasprostranjenost mreže i broj korisnika usluge fiksne telefonije.
- Operatori u Bosni i Hercegovini se uglavnom opredjeljuju za flat pristup, tj. za neograničeni broj minuta za pozive u mreži i/ili prema ostalim mrežama u Bosni i Hercegovini uz određenu cijenu uspostave poziva. Za razliku od kablovskih operatora, te shodno činjenici da posjeduje dozvolu za pružanje usluga mobilne telefonije, Mtel, pored govornog saobraćaja u fiksnoj mreži, u ponudu multi-play paketa uključuje i određeni broj minuta besplatnog saobraćaja prema mobilnoj mreži, kao i besplatne ili subvencionirane cijene poziva prema tzv. prijatelj broju u mobilnoj mreži Mtela.
- Bitno je napomenuti da su operatori unutar Telekom Srbija grupe zasebna pravna lica sa sopstvenim korisničkim bazama i sopstvenim dozvolama dodijeljenim od strane RAK-a, odnosno obavezama koje proističu iz navedenog, kao i samostalnim poslovnim politikama i zadatim okvirima djelovanja.
- Telekom Srbija grupa ne posjeduje podatke o strukturi tržišta po opštinama na području Republike Srpske niti su isti podaci javno dostupni od strane RAK-a.
- Jedini zvanični i objavljeni podaci se nalaze u okviru izvještaja-Pregled stanja tržišta telekomunikacija u Bosni i Hercegovini za 2020. godinu, a odnose se na tržišne udjele operatora za paketske usluge u Bosni i Hercegovini za 2020 godinu.
- Iz Izvještaju RAK-a može se vidjeti udio operatora prema broju pretplatnika koji koriste dvije usluge vezane u paket usluga za 2020. godinu. Najveći tržišni udio ima BH Telecoma. sa 32,89%, slijede Telemach sa 21,19% i Telekom Srpske a.d. sa 20,38%.
- Dodatno, u Izvještaju RAK-a prikazan je tržišni udio operatora prema broju pretplatnika koji koriste tri usluge vezane u paket usluga za 2020. godinu. Najveći udio ima BH Telecom sa 31,29 %, slijede Telemach sa 23,72 % i Telekom Srpske a.d. sa 17,55% i HT Eronet sa 12,09 %.
- Ističemo da operatori unutar Telekom Srbija grupe trenutno ne raspolažu jedinstvenim brojem kanala u ponudi, odnosno sa aspekta strukture u segmentu sadržaja trenutno ne postoji jednoznačna ponuda u dva ili više pravnih lica iz Telekom Srbija grupe. Takođe, ne postoji ni jedinstvena ponuda različitih cijena.
- Telekom Srbija grupa nije vršila unakrsno subvencioniranje unutar svoje grupe. Razlika između stvarno nastalih troškova i stvarno naplaćenih cijena nije značajna, pa samim tim ne postoje niti uslovi niti resursi za subvencioniranje drugih subjekata u okviru Telekom Srbija grupe.

Podnosilac zahtjeva se aktom zaprimljenim pod brojem: UP-04-26-2-014-38/21 dana 14.02.2022. godine izjasnio na pitanja koja je postavio voditelj postupka na usmenoj raspravi, te naveo slijedeće:

- Podnosilac zahtjeva se referiše na nalaze vještakinje ekonomske struke dr. sc. Aide Soko koja je sačinila dokument „Zloupotreba dominatnog položaja-Analiza tržišnih odnosa Mtel i povezanih lica“, a koji je u jednoj od ranijih radnih verzija sadržavao dodatni paket unutar 4-play usluge, a koji sadrži dvostruku razliku u cijeni:

Tabela 17.

Usluga	Mtel	Logosoft
--------	------	----------

4-play (TV/Internet/fiksna/mobilna Telefonija)	174,90 KM/mj (Paket L+)	77,62. KM/mj (LoGO! Slagalice primjer)
Sadržaj usluge	Osnovni paket+Plus+Pink Plus+HD+HBO Premium HD+HBO Internet do 200/100 Mbps Neograničeni razgovori u Mtel fiksnoj mreži. Neograničeni razgovori prema svim mrežama u BiH, 50GB saobraćaja.	Osnovni paket+Plus paket+HD paket Internet do 120/10 Mbps Neograničeni razgovori u Logosoft fiksnoj mreži i 1000 minuta prema svim fiksnim telefonskim mrežama u BiH. 150 minuta prema svim mobilnim mrežama i 4GB saobraćaja.

- Naknadnim doradama radne verzije gore navedenog dokumenta ovi paketi su izbačeni i zbog toga u konačnoj verziji koja je dostavljena Konkurencijskom vijeću ovi paketi nisu obuhvaćeni. Dakle, na osnovu dostavljenih podataka o cijenama jasno je da postoje uporedive 4-play usluge operatora unutar Telekom Srbija grupe: Mtela i Logosoft, gdje je razlika u cijeni dvostruko veća, tačnije iznosi 225.32%. Dakle, navodi Podnosioca zahtjeva o dvostrukoj razlici u cijeni (vidimo da je zapravo i veća) su tačni i zasnovani na službenim ponudama operatora Mtel i Logosoft.
- Pored navedenog, Podnosilac zahtjeva ovdje ističe kako postoje i drugi paketi koji u sadržajnom smislu još sličniji, a razlika u cijeni je značajna na štetu potrošača Mtela. Većina tih paketa je prikazana u dokumentu vještakinje dr. sc. Soko, no Podnosilac zahtjeva ovdje dostavlja i sljedeće:

Tabela 18.

Usluga	Mtel	Logosoft
4-play (TV/Internet/fiksna/mobilna Telefonija)	91,90 KM/mj (Paket S+)	62,13 KM/mj (LoGO! Slagalice primjer)
Sadržaj usluge	255+ TV kanala (Osnovni TV paket + Plus ili Pink Plus ili HD paket). Internet do 150/75 Mbps Neograničeni razgovori u Mtel fiksnoj mreži. Neograničeni razgovori u Mtel mreži i 2GB mobilni Internet.	290+ TV kanala (Nice paket + Very Nice paket). Internet do 120/10 Mbps. Neograničeni razgovori u Logosoft mreži i 1000 minuta prema svim fiksnim telefonskim mrežama u BiH. 100 besplatnih minuta prema svim mobilnim mrežama u BiH i 4GB mobilni internet.

- Gore navedeni primjeri 4-play usluga su uporedivi i to jer:
  - Ponuda u TV komponenti je bogatija kod Logosofta (veći broj TV kanala).
  - Internet je praktično neznatno kvalitetniji na strani Mtela, 110 potrebno je imati u vidu da rast brzine Interneta ne zahtijeva povećanje troškova (pitanje je tehničke mogućnosti), dok povećanje TV kanala podrazumijeva povećanje troškova za nabavku tih kanala.
  - Ponuda u komponenti fiksne telefonije je bogatija kod Logosofta (za razliku od Mtela dodatno uz neograničene razgovore u vlastitoj mreži nudi i 1000 minuta prema svim fiksnim mrežama u Bosni i Hercegovini).

- Ponuda u komponenti mobilne telefonije je bogatija kod Logosofta (Logosoft nudi besplatne minute prema svim mrežama u Bosni i Hercegovini, dok Mtel zadržava samo saobraćaj u vlastitoj mreži što mu ne prouzrokuje troškove, a čak je i ponuda mobilnog interneta bogatija kod Logosofta).
- Ipak, sve gore navedeno ne dovodi do skuplje ponude Logosofta (što bi se moglo pretpostaviti na osnovu bogatije ponude), već je uporediva/čak kvalitetnija Logosoft ponuda čak za 32,40% jeftinija od ponude Mtela.
- Podnosilac zahtjeva prije svega podsjeća da je članom 10. stav (2) tačka c) Zakona zabranjena diskriminacija, a teorija i praksa u pravu konkurencije Evropske unije su jasno naznačile kako se navedena diskriminacija odnosi ne samo na pravna lica s kojima dominantni subjekt zaključuje poslovne odnose, već i na potrošače direktno.
- Tako je u predmetu Deutsche Post AG (Commission Decision Deutsche Post AG - Interception of cross-border mail (COMP/C-1/36.915) (2001/892/EC) [2001] OJ L331/40, [130] Evropska komisija utvrdila da, uslijed postupaka Deutsche post AG na jednom geografskom tržištu (Njemačka) se proizvode direktne posljedice na komercijalne aktivnosti pošiljalaca sa drugog geografskog tržišta (Ujedinjeno Kraljevstvo). Na osnovu navedenog, takvi pošiljaoci, odnosno korisnici poštanskih usluga su se smatrali trgovinskim partnerima Deutsche Post AG u smislu člana 82. stav (c), što je ekvivalent članu 10. stav (2) tačka c) Zakona.
- Ipak, čak i u smislu tumačenja na koje je Konkurencijsko vijeće ukazalo - primjenjivost na privredne subjekte, Podnosilac zahtjeva ističe da je u predmetnom postupku povredu prema članu 10. stav (2) tačka c) Zakona potrebno posmatrati prije svega u odnosu na pravna lica / privredne subjekte kojima Telekom Srbija grupa pruža usluge na diskriminatoran način. Takva zloupotreba dominantnog položaja je prepoznata i u Odluci o definisanju kategorija dominantnog položaja u kojem je kao jedan od oblika navedena „diskriminacija u visini cijena (različite cijene) određenog proizvoda i/i usluge na različitim relevantnim geografskim tržištima“.
- U skladu sa navedenim, Telekom Srbija grupe primjenjuje različite cijene za usluge svojih operatera na teritoriji Republike Srpske i na području Grada Sarajeva, pa tako primjerice za istovrsnu ponudu Mtela u Banja Luci i Logosofta u Sarajevu, korisnici plaćaju različite cijene na tim različitim geografskim tržištima. Ovo uključuje i korisnike koji su pravna lica. Takvim postupanjem je ostvareno biće povrede pravila konkurencije i to prema gore predviđenom pravilu zloupotrebe dominantnog položaja predviđenom. Odlukom o definisanju kategorija dominantnog položaja.
- Konkurencijsko vijeće je na usmenoj raspravi također zatražilo obrazloženje o obliku zloupotrebe dominantnog položaja koji je Podnosilac zahtjeva odredio kao unakrsno subvencioniranje pružanja usluga, a u odnosu na član 10. stav (2) tačke a) i b) Zakona.
- Podnosilac zahtjeva najprije ističe da je zloupotreba dominantnog položaja nametanjem unakrsnog subvencioniranja pružanja usluga detaljno pojašnjeno u tački 4.4. Zahtjeva, pa su ovdje predstavljena jasnija pojmovna određenja i primjena u odnosu na član 10. stav (2) tačke a) i b) Zakona, kako je Konkurencijsko vijeće i tražilo.
- Unakrsno subvencioniranje u suštini znači da privredni subjekat snosi ili raspoređuje sve ili dio troškova svoje aktivnosti na jednom geografskom tržištu ili tržištu proizvoda na svoju aktivnost na drugom geografskom tržištu ili tržištu proizvoda.
- U kontekstu zloupotrebe dominantnog položaja primjenom unakrsnog subvencioniranja kao cjenovne politike, ispravno je tumačenje prema kojem ovaj oblik obuhvata kako nelojalne prodajne cijene kojima se ograničava konkurencija (član 10. stav (2) tačka a) Zakona), tako i

ograničavanje tržišta na štetu potrošača (član 10. stav (2) tačka b) Zakona). Naime, unakrsno subvencioniranje treba posmatrati kao zloupotrebu koja omogućava dominantnom privrednom subjektu da na jednom od dva geografska tržišta na kojima je prisutan (na onom na kojem nema dominantan položaj), primjenjuje nelojalne prodajne cijene.

- Podnosilac zahtjeva je jasno argumentirao i dostavio dokaze o poslovanju operatera Logosoft za koje se s osnovom može sumnjati da nije zasnovano na tržišnim parametrima (za razliku od perioda prije preuzimanja, Logosoft sada nižim cijenama paketa posluje sa gubitkom), a gdje se gubici ostvareni takvim nelojalnim cijenama nadoknađuju raspodjelom takvih troškova na druga tržišta gdje Telekom Srbija grupa ostvaruje pozitivne prihodovne marže, kao što su gradovi i općine u Republici Srpskoj.
- Međutim, kao rezultat takvog postupanja potrošači su izloženi plaćanju prekomjernih cijena upravo na onim tržištima sa kojih se ostvaruju nelojalne marže kojima se pokrivaju gubici ostvareni na tržištima na kojima je Telekom Srbija grupa zastupljena putem operatora Logosoft. Na taj način ostvaruje se biće i drugog oblika zloupotrebe - ograničavanje tržišta na štetu potrošača. Dakle, jasno je kako povrede iz člana 10. stav (2) tačke a) i b) Zakona praktično stoje u kauzalnom odnosu gdje unakrsno subvencioniranje obuhvata oba oblika zloupotrebe dominantnog položaja.
- Uz već u Zahtjevu navedeni predmet Deutsche Post AG kao jednog od osnovnih predmeta u praksama unakrsnog subvencioniranja EU, Podnosilac zahtjeva podsjeća na stav tadašnjeg Suda prve instance Evropske unije u predmetu Tetra Pak II gdje je utvrđeno da „primjena člana 86. (danas Član 102. UFEU) ne zavisi od dokaza da je postojalo unakrsno subvencioniranje između dva sektora.“ U skladu sa navedenim, Konkurencijsko vijeće na osnovu odredbi Zakona i Odluke o defmisanju kategorija dominantnog položaja može utvrditi postojanje prakse unakrsnog subvencioniranja koje rezultira cijenama ispod troškova (povreda člana 10. stav (2) tačka a) Zakona i ograničavanjem tržišta na štetu potrošača (povreda člana 10. stav (2) tačka b) Zakona).
- Podnosilac zahtjeva ukazuje Konkurencijskom vijeću da Telekom Srbija grupa nudi jeftinije, ali raznovrsnije usluge i pakete vlastitih usluga na onim područjima gdje je izložen konkurentskom pritisku (Grad Sarajevo), dok na područjima monopolskog položaja (Republika Srpska), ponuda svih operatera iz Telekom Srbija grupe je značajno limitirana, kako u sadržajnom smislu usluga, tako i cijenama koje se naplaćuju.
- Najjeftinijih paketa u ponudi Mtela npr. uopće nema, iako je platežna moć stanovništva na području Republike Srpske manja u odnosu na Sarajevo, gdje su takvi paketi zastupljeni. Imajući u vidu navedeno, logično je pretpostaviti da bi korisnici na području Republike Srpske imali potrebu za paketima koji su dostupni u Sarajevu po nižim cijenama (sve i ako nude nešto lošiji kvalitet interneta), ali im je Mtel takvu ponudu uskratio, jer je svjestan da u Republici Srpskoj nema konkurenciju i može eksploatisati svoj dominantan položaj.
- U ovom postupku je također na više mjesta do sada ukazano kako operater Logosoft u svojoj ponudi ima uslugu tzv. LoGO slagalice, prema kojoj svaki korisnik ponaosob može praktično izabrati sadržaj po svakoj od komponenti u multiple-play uslugama. U zavisnosti od komponente se obračunava različita cijena, pa tako korisnici mogu prilagoditi svojim potrebama kvalitet i sadržaj po svakoj od komponenti.
- Kao dokaz tvrdnji da Telekom Srbija grupa ograničava tržište na štetu svojih korisnika ističemo činjenicu da ovakva, kao niti slična usluga, ne postoji za sve korisnike koji su prisutni na teritoriji Republike Srpske, a gdje posluje Mtel i drugi operatori Telekom Srbija grupe. Naravno, takvu atraktivnu ponudu svojim korisnicima ne nude na tim područjima iz razloga uživanja monopolskog položaja, a negativne učinke tog položaja trpe potrošači koji su limitirani ograničenim, a skupim uslugama Telekom Srbija grupe.

Punomoćnik Protivne strane se u podnesku zaprimljenom dana 10.01.2022. godine pod brojem: UP-04-26-2-014-45/21 izjasnio na pitanja sa usmene rasprave i tvrdnje Podnosioca zahtjeva u kojem navodi slijedeće:

- Podnosilac zahtjeva nije dostavio vjerodostojne podatke u tabelama koje su priložene u podnesku, nego je želeći da pred Konkurencijskim vijećem predstavi kvalitet ponude Mtela slabijim nego što jeste, navodio podatke koji ne odgovaraju stvarnoj ponudi sa internet stranice Mtela za paket L+, a istovremeno je nepotpuno i neprecizno predstavljena i ponuda sa internet stranice Logosoft operatera za LoGO! Slagalica pakete.
- Tvrdnja da Telekom Srbija grupa cjenovno diskriminiše sopstvene korisnike ne potpada pod član 10. stav (2) tačka c) Zakona imajući u vidu da navedena odredba podrazumijeva slučajeve u kojima privredni subjekt, zlopotrebljavajući dominantan položaj, diskriminira druge privredne subjekte, a ne korisnike kao krajnje potrošače.
- U okviru Telekom Srbija grupe ne postoji zlopotreba dominantnog položaja unakrsnim subvencioniranjem imajući u vidu da Telekom Srbija Grupa nije dominantni učesnik na relevantnom tržištu, Mtel ne određuje prekomjerne cijene čime bi generisao značajan višak kojim može da pokrije troškove drugih subjekata i ostali operatori unutar Telekom Srbija grupe (prije svega Logosoft) nemaju potrebu da budu subvencionirani, jer su im troškovi manji od cijene za konkretne usluge.
- Telekom Srbija grupa ne ograničava tržište na štetu svojih korisnika. Telemach neutemeljeno navodi da Mtel nudi limitirani sadržaj na području Republike Srpske, dok istovremeno Logosoft nudi jeftiniju, a sadržajem bogatiju i raznovrsniju uslugu na području Grada Sarajeva. Ovakvim paušalnim navodima Telemach dokazuje da nije detaljnije upućen u kvalitet ponude i sadržaja operatora Mtela i Logosofta.
- Telemach nije dostavio uporedive pakete sa dvostrukom razlikom u cijeni unutar operatora Telekom Srbija Grupe.
- U podnesku Podnosioca zahtjeva dostavljeni su „uporedivi paketi sa dvostrukom razlikom u cijeni unutar operatora Telekom Srbija grupe" u kojem se tvrdi da je upoređivanjem Mtel-ovog paketa L+ i primjera LoGO! Slagalica paketa, dostavio dokaz dvostruke razlike u cijeni unutar operatora Telekom Srbija grupe. Međutim, pomenuti paketi nisu uporedivi, s obzirom na uslugu koju Mtel nudi L+ paketom, kao i da usluge tog tipa nije moguće dobiti putem LoGO! Slagalica paketa.
- Mtelov L+ paket pored većeg broja kanala u ponudi od primjera Logosoft LoGO! Slagalica paketa, nudi i videoteku sadržaja koji nije ponuđen primerom LoGO! Slagalica paketa. Također, kvalitet usluga interneta je na značajno višem nivou u paketu Mtel L+, što Podnosilac zahtjeva ni ne spori.
- Kada je u pitanju fiksna telefonija, Telemach izostavlja dio ponude koju Mtel pruža i to u vidu „neograničenih razgovora u Mtel fiksnoj mreži, 2 prijatelj broja u Mtel mobilnoj mreži, 1000 minuta prema fiksnim i mobilnim mrežama u Evropi i svijetu, 100 minuta prema Mtel mobilnoj mreži". Uz to, ne mogu se smatrati uporedivim neograničeni razgovori u Mtel fiksnoj mreži i neograničeni razgovori u Logosoft fiksnoj mreži, prije svega iz razloga znatno većeg udjela na tržištu Mtel fiksne mreže, te samim tim i većih benefita neograničenih poziva u ovoj fiksnoj mreži za korisnike.
- Što se tiče mobilne mreže, ni Telemach u tabeli ne spori da je usluga Mtela znatno kvalitetnija i sveobuhvatnija od mobilne usluge Logosofta, prije svega u pogledu neograničenih poziva u paketu Mtel L+, kao i velike količine mobilnog interneta.

- Nakon pokušaja sastavljanja barem približih i uporedivih paketa Mtel L+ i LoGO! Slagalica paketa, došli smo do zaključka da nije moguće napraviti niti približno, a samim tim ni potpuno poređenje ove dvije ponude iz razloga nepostojanja mnogobrojnih usluga u ponudi LoGO! Slagalica paketa, koje Mtel pruža u paketu L+. Stoga, smatramo da nije opravdano pozivanje Telemacha na dvostruku razliku u cijenama između Mtel L+ ponude i LoGO! Slagalica ponude.
- Telemach u drugoj tabeli poredi Mtelov S+ paket i navodno uporedivi primjer LoGO! Slagalica paketa. Također, Telemach opet naglašava da Mtel za lošiju ponudu usluge, naplaćuje višu cijenu od Logosofta.
- Analizom ponude LoGO! Slagalica paketa, prema specifikacijama iz tabele koju je dostavio Telemach, utvrdili smo da pomenuti paket ne sadrži 290+ kanala, već oko 250 kanala, što predstavlja i manji broj kanala, a što je korisnicima i važnije, kanale lošijeg kvaliteta i sadržaja od onih koje Mtel nudi u svoj S+ paketu. Dalje, Telemach nije naveo da Mtelov S+ paket obezbjeđuje internet na značajno višem nivou u odnosu na LoGO! Slagalica paket. Telemach je, uz to, pogrešno izračunao ponudu primjera LoGO! Slagalica paketa sa specifikacijama navedenim u tabeli. Naime, cijena ovakvog primjera paketa iznosi 75,70 KM na mjesečnom nivou, a ne, kako je Telemach naveo 62,13 KM mjesečno. Samim tim, Telemachova tvrdnja o razlici u cijeni paketa od 32.40% nije istinita.
- Podnosilac zahtjeva i dalje ostaje uporan u tvrdnji da se zloupotreba dominantnog položaja iz člana 10. stav (2) tačka c) Zakona koja nastaje diskriminacijom učesnika na tržištu može odnositi na krajnje potrošače. S tim u vezi, navedenom odredbom Zakona je propisano da se zloupotreba dominantnog položaja posebno odnosi na: „Primjenu različitih uslova za istu ili sličnu vrstu poslova s ostalim stranama, čime ih dovode u neravnopravan i nepovoljan konkurentski položaj“.
- Dakle, da bi se dokazala povreda zloupotrebe dominantnog položaja koja nastaje diskriminacijom, potrebno je da budu ispunjena dva uslova (opet pod pretpostavkom da je postojanje dominantnog položaja i utvrđeno) i to da primjena različitih uslova za istu ili sličnu vrstu poslova sa ostalim stranama i da se ostale strane dovode u neravnopravan i nepovoljan konkurentski položaj.
- Telemachova tvrdnja da Telekom Srbija grupa cjenovno diskriminira sopstvene korisnike ne može se podvesti pod član 10. stav (2) tačka c) Zakona imajući u vidu da navedena odredba podrazumijeva slučajeve u kojima privredni subjekt zloupotrebljavajući dominantan položaj, diskriminira druge privredne subjekte što za posljedicu ima da se pojedini privredni subjekti dovode u neravnopravan i nepovoljan konkurentski položaj.
- U konkretnom slučaju, ukoliko bi se prihvatila Telemachova tvrdnja da Telekom Srbija grupa cjenovno diskriminira sopstvene korisnike, potrebno je dokazati da se na taj način krajnji korisnici Telekom Srbija grupe dovode u neravnopravan i nepovoljan konkurentski položaj. Međutim, krajni korisnici ne mogu biti dovedeni u neravnopravan i nepovoljan konkurentski položaj imajući u vidu da ne obavljaju privrednu djelatnost, odnosno između sebe ne predstavljaju konkurente.
- Članom 2. Zakona propisano je da se isti primjenjuje na sva pravna i fizička lica koja se posredno ili neposredno bave proizvodnjom, prodajom roba i pružanjem usluga sudjeluju u prometu roba i usluga i koja mogu svojim delovanjem sprječavati, ograničavati ili narušavati tržišnu konkurenciju. Dakle, Zakon se primjenjuje na subjekte koji se bave komercijalnim aktivnostima, i samo oni mogu biti predmet diskriminacije, odnosno dovedeni u nepovoljan i neravnopravan konkurentski položaj, jer predstavljaju međusobne konkurente.

- S druge strane, Zakon prepoznaje krajnje korisnike kao potrošače. Naime, u članu 10. stav (2) tačka b) Zakona eksplicitno je navedeno da se zloupotreba dominantnog položaja odnosi na ograničavanje proizvodnje, tržišta ili tehničkog razvoja na štetu potrošača.
- Zakonodavac je za ovaj oblik zloupotrebe dominantnog položaja predvidio da se interesi krajnjih korisnika, odnosno potrošača mogu uzeti u obzir, ali nikako u slučaju diskriminacije iz člana 10. stav (2) tačka c) Zakona. Također, članom 17. stav (1) tačka i) Zakona propisano je da Konkurencijsko vijeće uzima u obzir i interese potrošača kada procenjuje efekte namjeravane koncentracije.
- Prethodna praksa Konkurencijskog vijeća govori u prilog ovome, te zaista začuđuje da Podnosilac zahtjeva nije bio upoznat sa tim imajući u vidu da je, preko povezanog lica, bio učesnik u postupku kojim je privredni subjekt IKO Balkan S.R.L., direktno i/ili putem svog zastupnika privrednog subjekta Sport Klub d.o.o. zloupotrijebio dominantan položaj tako što je primjenio različite uslove u Ugovorima za distribuciju sportskog kanala Sport Klub sa CATV/IPTV/DTH operatorima u Bosni i Hercegovini čime ih je doveo u neravnopravan i nepovoljan konkurentski položaj u smislu člana 10. stav (2) Zakona. Dakle, u neravnopravan i nepovoljan položaj mogu biti dovedeni operatori kao privredni subjekti na koje se primenjuje Zakon. a ne krajnji korisnici.
- Podnosilac zahtjeva se opet poziva na paragraf 130. odluke Evropske komisije u predmetu Deutsche Post AG-Interception of cross-border mail kako bi bezuspješno dokazao svoju tvrdnju da se diskriminacija odnosi na krajnje potrošače direktno. U tom smislu navodi da: „Usljed postupaka Deutsche post AG na jednom geografskom tržištu (Njemačka) se proizvode direktne posljedice na komercijalne aktivnosti pošiljalaca sa drugog geografskog tržišta (Ujedinjeno Kraljevstvo). Na osnovu navedenog, takvi pošiljaoci, odnosno korisnici poštanskih usluga su se smatrali trgovinskim partnerima Deutsche post AG u smislu člana 82. stav (c), sto je ekvivalent članu 10. stav (2) tačka c) Zakona".
- Međutim, prinuđeni smo da ponovo istaknemo da je Podnosilac zahtjeva pogrešno protumačio navedenu odluku Evropske komisije imajući u vidu da su pošiljaoci pošte iz Velike Britanije (engl. UK senders) diskriminirani kao privredni subjekti, odnosno kao učesnici na tržištu od strane njemačkog poštanskog operatora. U navedenom paragrafu je, između ostalog, istaknuto da radnje njemačkog poštanskog operatora direktno utiču na komercijalne aktivnosti pošiljalaca pošte iz Velike Britanije. U paragrafu 131. navedene odluke je također navedeno da pošiljaoci pošte iz Velike Britanije, koji su diskriminirani od njemačkog poštanskog operatora, predstavljaju međusobne konkurente na tržištu. Drugim riječima, predmet na koji se poziva Podnosilac zahtjeva se odnosi na diskriminaciju učesnika na tržištu, a ne krajnjih korisnika.
- Podnosilac zahtjeva, svjestan činjenice nedostatka argumentacije da je diskriminacija moguća prema potrošačima, pokušava da inputira navedenu vrstu zloupotrebe dominantnog položaja na način da Telekom Srbija grupa diskriminiše pravna lica kao svoje korisnike. Međutim, pravna lica koji su korisnici usluga Telekom Srbija grupe nastupaju isključivo kao potrošači predmetnih usluga i ni u čemu ne razlikuju od fizičkih lica koji su također potrošači.
- Da bi se pravna lica koji su korisnici usluga Telekom Srbija grupe smatrali učesnicima na tržištu, potrebno bi bilo dokazati isti predstavljaju učesnike na tržištu. U tom smislu, članom 2. Odluke o grupnom izuzeću sporazuma između privrednih subjekata koji djeluju na različitim nivoima proizvodnje odnosno distribucije (vertikalni sporazumi) („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 18/06) propisano je da: „Vertikalni sporazumi obuhvaćaju sporazume ili zajedničko djelovanje između dva i više privrednih subjekata koji djeluju na različitim nivoima proizvodnje odnosno distribucije, a odnose se na uslove pod kojima privredni subjekti mogu kupovati, prodavati ili preprodavati određene proizvode ili usluge.“

- U konkretnom slučaju, pravna lica korisnici usluga Telekom Srbija grupe uopšte ne djeluju na relevantnom tržištu, jer usluge koje nabavljaju ne pretprodaju, već isključivo koriste za sopstvene potrebe.
- Opreza radi, ovim putem koristimo priliku da dodatno ukažemo na praksu Evropskog suda pravde i Evropske komisije u smislu da se zloupotreba dominantnog položaja iz člana 10. stav (2) tačka c) Zakona ne odnosi na potrošače. Napominjemo da je članom 43. stav (7) Zakona propisano: „Konkurencijsko vijeće, radi ocjene datog slučaja, koristiti se sudskom praksom Evropskog suda pravde i odlukama Evropske komisije”.
- Ukazujemo, Obavještenje Komisije-Smjernice o prioritetima Komisije u primjeni člana 82. Ugovora o osnivanju Evropske zajednice na postupanja učesnika na tržištu koji imaju dominantan položaj koja za posljedicu mogu imati zloupotrebu u smislu isključivanja konkurenata s tržišta, a što se može odnositi i na kupce.
- Dalje, ukazujemo na odluke u predmetima Tetra Pak protiv Evropske komisije (Evropska komisija, Tetra Pak predmet br. T-83/81 od 6. oktobra 1994. godine) i Deutsche Bahn AG protiv Evropske komisije (Evropska komisija, Deutsche Bahn AG predmet br. T-229/94 od 21. oktobra 1997. godine). Naime, u paragrafu 160 prve odluke, odnosno paragrafu 78 druge odluke je navedeno: „Konkretno, [dominantan učesnik na tržištu] ne može primjeniti vještački razlike u cijenama u različitim državama članicama, tako da svoje kupce stavlja u nepovoljan položaj i da narušava konkurenciju u kontekstu vještačke podjele nacionalnih tržišta”.
- Iz navedenih slučajeva proizlazi da se biće zloupotrebe dominantnog položaja, koji nastaje diskriminacijom, sastoji u tome da dominantan učesnik primjenjuje različite uslove za istu ili sličnu vrstu poslova sa svojim kupcima, odnosno privrednim subjektima koji učestvuju u različitom nivou proizvodnje ili distribucije, čime te subjekte dovode u neravno pravan i nepovoljan konkurentski položaj.
- Telemach je u tački 3. podneska naveo da je Telekom Srbija grupa vršila unakrsno subvencioniranje, tj. da se gubici ostvareni takvim nelojalnim cijenama nadoknađuju raspodjelom takvih troškova na druga tržišta gdje Telekom Srbija grupa ostvaruje pozitivne prihodovne marže, kao što su gradovi i opštine u Republici Srpskoj.
- Na prvom mjestu ponavljamo da na relevantnom tržištu na teritoriji Bosni i Hercegovini, određenom prema bogatoj praksi Evropske komisije i Konkurencijskog vijeća, Telekom Srbija grupa nema dominantan položaj.
- Telekom Srbija grupa je u odgovoru na Zahtjev navela da Telemach nije utvrdio da su troškovi pružanja usluga operatera Logosoft u toj mjeri veliki da je potrebno da budu pokriveni tj. subvencionirani od strane Mtela.
- Također, uzimajući u obzir kvalitet i sadržaj ponude Mtela u poređenju sa ponudom Logosofta, jasno je da razlika između stvarno nastalih troškova i stvarno naplaćenih cijena Mtela nije značajna i podobna za subvencioniranje drugog subjekta, a da su sa druge strane, troškovi Logosofta značajno niži, zbog čega može ekonomski opravdano da ponudi nižu cijenu bez potrebe da bude subvencionirani od strane Telekom Srbija grupe.
- Mtel ne određuje prekomjerne cijene kojima bi generisao značajan višak kojim bi mogao da pokrije troškove drugih subjekata. U odgovoru na Zahtjev Mtela je detaljno navedeno na koji način Mtel zapravo nije određivao prekomjerne cijene, tj. da se, prema utemeljenoj praksi Evropske unije, postojanje nelojalnih cijena jedino može dokazati primjenom testa ustanovljenog u predmetu United Brands vs Commission. Ovim dvofaznim testom utvrđuje se da li je cijena nelojalna odgovorom na pitanja da li je razlika između stvarno nastalih

troškova i stvarno naplaćenih cijena značajna, kao i na pitanje da li je cijena koja je nametnuta nepravična sama po sebi, ili u odnosu na konkurentske proizvode.

- Telemach ponovo nije dostavio analizu gore navedenog testa, a ne postoji ni analiza cijena koje naplaćuje Mtel i cijena konkurenata (Telemach, BH Telekom i HT Eronet).
- Podnosilac zahtjeva ni u jednom dijelu podneska nije argumentovao i jasno dostavio dokaze o poslovanju operatera Logosoft na osnovu kojih je zasnovao tvrdnju da Logosoft posluje sa gubicima.
- Telemach uporno insistira na činjenici da postoje dva relevantna geografska tržišta iako iz prethodne prakse Konkurencijskog vijeća u 12 postupaka utvrđivanja zloupotrebe dominantnog položaja ili zabranjenog sporazuma relevantno geografsko tržište definisalo kao teritoriju Bosne i Hercegovine i iz odgovora na Zahtjev Mtela potpuno je jasno da je za potrebe predmetnog postupka relevantno geografsko tržište potrebno definisati kao teritoriju Bosne i Hercegovine. Na taj način, utvrđivanje zloupotrebe dominantnog položaja koja nastaje unakrsnim subvencioniranjem nije moguće utvrditi imajući u vidu da postoji samo jedno relevantno geografsko tržište.
- U tom smislu, možemo ponovo konstatovati da se Telemach pogrešno na strani 4. podneska poziva na praksu u predmetu Tetra Pak protiv Evropske komisije. Naime, punomoćnici Telemacha su, shodno svojoj prepoznatljivoj praksi, citirali samo dio paragrafa 186. odluke Opšteg suda Evropske unije sa ciljem prikazivanja konteksta za koji smatraju da Telemachu ide u korist. S tim u vezi, u paragrafu 186. odluke Tetra Pak protiv Evropske komisije je navedeno: „Štaviše, imajući u vidu globalne razmjere Tetra Pak grupe, argumenti tužioca da nije bio u mogućnosti da koristi unakrsno finansiranje između aseptičnog i neaseptičnog sektora u Ujedinjenom Kraljevstvu zbog neznatne potrošnje UHT mlijeka moraju biti odbačeni. Dalje, taj argument je u svakom slučaju irelevantan pošto je Sud već utvrdio [...] da je vodeća pozicija tužioca u neaseptičnom sektoru u sadejstvu s vezom između tog sektora i aseptičnog sektora bila dovoljna da se član 102. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije primjenjuje. Primjena člana 102. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na ne-aseptične tržišta stoga ne zavisi od dokaza da je postojalo unakrsno finansiranje između dva sektora”.
- Dakle, svjesno je izostavljen dio paragrafa koji govori o tome da je za zloupotrebu dominantnog položaja koja nastaje unakrsnim subvencioniranjem potrebno utvrditi postojanje dva relevantna tržišta, kako geografskog, tako i tržišta proizvoda, odnosno da je dominantan učesnik na jednom tržištu zloupotrijebio svoj položaj sa ciljem da sebi obezbjedi nezakonite prednosti na drugom relevantnom tržištu.
- U skladu sa navedenim, ističemo da Telemach nije dokazao da je postojalo unakrsno subvencioniranje u okviru Telekom Srbija grupe, tj. da je Mtel putem prekomjernih cijena subvencionirao gubitke Logosofta što je bio dužan u skladu sa članom 36. stav (1) Zakona.
- Mtel ne pruža nekvalitetniju uslugu svojim korisnicima na području Republike Srpske u odnosu na ponudu koju Logosoft pruža korisnicima putem bilo kog odabira komponenti LoGO! Slagalica paketa. Naprotiv, usluge Mtel-a, a posebno Mtel L+ paket, predstavlja najkvalitetniji paket u svim aspektima 4-play usluga i takva ponuda ne može biti okarakterisana kao sadržajno i kvalitativno siromašnija od bilo koje varijacije LoGO! Slagalica ponude.
- Kao što smo naveli u prvom odjeljku ovog podneska, Mtelovi paketi u pogledu svih segmenata 4-play usluga predstavljaju neuporedivo kvalitetniju ponudu sadržaja nego paketi konstruisani putem LoGO! Slagalica paketa.

- Također, ne stoji navodi Telemacha da Mtel ograničava tržište na štetu svojih korisnika time što korisnici preko Mtela nisu u mogućnosti da biraju pojedinačno komponente 4-play usluga, kao što tu mogućnost imaju korisnici LoGO! Slagalica paketa. Naime, Telemach ovim sebi dozvoljava da ulazi u poslovnu politiku i Mtela i Logosofta, te da postavlja kao problem postojanje ili nepostojanje određenih usluga svakog od ovih operatora.
- Pored toga, ukazujemo da je nejasno na osnovu čega je u podnesku Telemacha na strani 5. navedeno da je platežna moć stanovništva na području Republike Srpske manja u odnosu na Grad Sarajevo, niti kakve to veze ima sa predmetnim postupkom.
- Konačno, kako smo navodili u ranijim podnescima, Telemach nije aktivno legitimisan za pokretanje postupka, budući da nema pravni i ekonomski interes iz člana 27. stav (3) Zakona, te samim tim ne bi trebalo da bude u poziciji da dovodi u pitanje način poslovanja, kao i poslovne modele članova Telekom Srbija grupe.

Punomoćnik Podnosioca zahtjeva se u podnesku zaprimljenom dana 24.01.2022. godine pod brojem: UP-04-26-2-014-47/21 izjasnio na navode Protivne strane iz podneska od dana 10.01.2022. godine, te naveo slijedeće:

- U prvom dijelu svog odgovora Telekom Srbija grupa ističe kako Telemach nije prisutan na relevantnom tržištu pružanja paketiranih (multiple-play) telekomunikacijskih usluga krajnjih korisnicima (maloprodajni nivo), odnosno tržištu pružanja usluga pristupa internetu korporativnim korisnicima. Navedenu tvrdnju Telekom Srbija grupa temelji na navodu da Telemach nudi tri od četiri usluge koje se paketiraju, odnosno da ne nudi uslugu mobilne telefonije. Tako se izvodi i zaključak da Telemach nema aktivnu legitimaciju tj. pravni i ekonomski interes za vodenjem predmetnog postupka pred Konkurencijskim vijećem.
- Prije svega ističemo da je ovaj prigovor neblagovremen, jer je Konkurencijsko vijeće već otvorilo postupak Zaključkom, te Konkurencijsko vijeće sada vodi ovaj postupak protiv Telekom Srbija grupe, u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima, te to više nema nikakve veze sa Telemachom (koji samo ima prava sudjelovanja u postupku predviđena Zakonom). Konkurencijsko vijeće je svakako prije donošenja Zaključka moralo ispitati pravni interes Telemacha za podnošenje Zahtjeva, te donošenje Zaključka podrazumijeva da je taj interes već utvrđen, te je time i prigovor istaknut nakon usmene rasprave neblagovremen.
- Dodatno, istaknuti navodi Telekom Srbija grupe su neutemeljeni i pogrešni. Najprije, relevantno tržište se odnosi na pružanje „paketiranih usluga“, što znači dvije ili više telekomunikacijske komponente koje se korisnicima nude u paketima. Telemach svojim korisnicima zaista nudi „paketirane usluge“ i to 2-play i 3-play usluge, koje uključuju komponente IPTV, interneta i fiksne telefonske usluge.
- Stoga, jasno je da Telekom Srbija grupe pruža istovrsne usluge (te dodatno 4-play pakete) i konkuriše Telemachu, te je posljedično neupitno postojanje pravnog i ekonomskog interesa za podnošenje zahtjeva za pokretanje ovog postupka.
- Dalje, irelevantni su navodi Telekom Srbija grupe o geografskoj dimenziji relevantnog tržišta, i to jer sama činjenica da je dozvola izdata za šire geografsko područje ne pretpostavlja automatski da nosilac dozvole zapravo tržišno djeluje na tom širem području. Upravo parametar tržišnog djelovanja je relevantan sa aspekta prava konkurencije i iz tih razloga je Podnosilac zahtjeva odredio relevantno tržište u ovom postupku.
- Stavovi Telekom Srbija grupe o tome da postoje operateri koji zakupljuju mrežnu infrastrukturu Mtela ni na koji način ne demantuju (kako to nastoji prikazati) navode Podnosioca zahtjeva koji je istakao da „incumbent operatori o dominantnom dijelu međusobno ne konkurišu u dijelovima gdje je prisutna fiksna telekomunikacijska infrastruktura drugog operatora“. Ovo

u konačnici uopće nije samostalni stav Podnosioca zahtjeva, nego stav sektorskog regulatora u cijelom nizu analiza relevantnih tržišta, vidjeti primjerice Analizu tržišta pristupa infrastrukturi mreže na nivou veleprodaje (uključujući zajednički ili potpuno razvezani pristup na utvrđenoj lokaciji)-vleprodajni nivo sačinjen od stručnih službi RAK-a tokom juna 2020. godine.

- Ukoliko Telekom Srbija grupa demantuje ove navode, onda treba pojasniti i Podnosiocu zahtjeva i Konkurencijskom vijeću na kojim to tržištima kod pružanja paketiranih usluga konkurišu preostala dva incumbent operatora (izuzimajući Grad Sarajevo za koje je Podnosilac zahtjeva već pojasnio specifičnosti i učešće Logosofta).
- U skladu sa navedenim, Telekom Srbija grupa nije u svom podnesku uspjela osporiti navode Podnosioca zahtjeva o valjano određenom relevantnom tržištu, pa Podnosilac zahtjeva ostaje u potpunosti pri ranije izrečenim stavovima vezanim za određivanje relevantnog tržišta.
- U drugom dijelu podneska Telekom Srbija grupa se očituje na navode iznesene na usmenoj raspravi o spriječenosti razvoja telekomunikacione mreže alternativnog operatora Trion Tel, iako rad ovog operatora nije predmet ovog postupka, obzirom da je Telekom Srbija grupa detaljnije elaborirala navodne neregularnosti u radu Trion Tel operatora, Podnosilac zahtjeva ovdje ističe da je, prema dostupnim informacijama, operator Trion Tel u postupku legalizacije telekomunikacione mreže na način i u skladu sa pozitivnim propisima na koji reguliraju tu oblast (a prema kojima svoju mrežu grade i legaliziraju i operatori u sastavu Telekom Srbija grupe), no da to nije spriječilo Telekom Srbija grupu da poduzme najšire moguće aktivnosti da eliminiranju Trion Tel kao potencijalnog konkurenta u nastanku i to sve putem aktivnosti pred RAK.
- Uz navedeno, sve što Telekom Srbija grupa u svom podnesku pripisuje gore navedenom alternativnom operatoru u potpunosti se može primijeniti i na dijelove mreže Telekom Srbija grupe, za koje ne postoje izdate građevinske i upotrebne dozvole, a putem kojih se distribuira usluga korisnicima i ostvaruju prihodi.
- U nastavku podneska Telekom Srbija grupa navodi kako nema dominantan položaj na relevantnom tržištu i za takav zaključak ističe podatke iz Pregleda stanja tržišta telekomunikacija u Bosni i Hercegovini za 2020. godinu. Međutim, ti podaci se odnose na cjelokupno geografsko područje Bosne i Hercegovine, a u odnosu na u ovom postupku predloženo relevantno geografsko tržište važno je istaći da podaci iz Pregleda stanja tržišta telekomunikacija u Bosni i Hercegovini za 2020. godinu ukazuju na činjenicu da Telekom Srbija grupa uživa čak super-dominantni položaj. Naime, operatori Telemach, BH Telecom i HT Eronet navedeni u slikama 39 i 40 Pregleda stanja tržišta telekomunikacija u Bosni i Hercegovini za 2020. godinu ne pružaju usluge na teritoriji općina u Republici Srpskoj koje predstavljaju relevantno tržište, pa je stoga njihov tržišni udio nepostojeći, dok Telekom Srbija grupa djeluje kao monopolist.
- Telekom Srbija Grupa u četvrtom dijelu podneska ističe da ne postupa protivno propisima o zaštiti konkurencije i to da ne postoje prekomjerne cijene u ponudi operatora Mtel, već da se distribuira premium sadržaj zbog čega Mtel ima najveće cijene u okviru Telekom Srbija grupe. Ipak, ovaj navod se ne može uzeti kao istinit ima li se u vidu da i drugi operatori iz Telekom Srbija grupe (npr. Logosoft) nude svojim korisnicima sve ili većinu istih premium sadržaja, pa tako korisnici ovog operatora također mogu pratiti i kanale: Arena Sport, Eurosport. Fox, Cinestar, Pink. itd.
- Međutim, bez obzira na uporedive i/ili jednake ponude prema korisnicima, cijene su ipak značajno skuplje kod operatora Mtel, iako da se argumentacija Telekom Srbija Grupe ne može smatrati utemeljenom.

- Dalje, u tački 26. podneska, Telekom Srbija grupa tvrdi kako su navodi Podnosioca zahtjeva o neloyalnim cijenama apsolutno neistiniti pod argumentacijom da je RAK kao sektorski regulator, odobrila nove cjenovnike pa se ne može tvrditi da Telekom Srbija grupa na bilo koji način zloupotrebljava dominantni položaj.
- Prije svega ističemo da sektorski regulator daje saglasnosti samo na pojedine ponude paketa usluga i to isključivo operatora sa značajnom tržišnom snagom (dakle većina operatora u sastavu Telekom Srbija grupe ne dostavlja svoje ponude sektorskom regulatoru uopće).
- Ipak, ni kada mu se dostavljaju ponude, sektorski regulator nije nadležni organ za ex post provjeru usklađenosti tržišnih postupaka sa pravilima konkurencije, već je jedini nadležni organ za odlučivanje po tom pitanju Konkurencijsko vijeće. Navedeno je nesporno i u praksi Evropske komisije (v. predmet Deutsche Telekom), gdje je potvrđeno da cijene na koje je izdata saglasnost telekomunikacijskog sektorskog regulatora nisu zaštićene od provjere usklađenosti po pravilima konkurencije i njihove eventualne nezakonitosti po istom osnovu.
- Dalje, navodi Telekom Srbija grupe da je neodgovorno pokretanje postupka radi prekomjernih cijena na osnovu cjenovnika, a bez uvida u troškove Telekom Srbija grupe su očito neosnovani. Naime, Podnosiocu zahtjeva nije poznata troškovna struktura usluga koje pruža Telekom Srbija grupa i to iz razloga jer se radi o internim podacima druge strane, ali i jer sektorski regulator nije okončao proceduru kako bi se unificirala troškovna metodologija i mogao vršiti validan ex ante nadzor nad primijenjenim cijenama. Sve to, ipak ne može predstavljati osnov da se pokretanje postupka radi prekomjernih cijena smatra neodgovornim, jer bi, prihvatanjem navedenih okolnosti, to praktično značilo da Telekom Srbija grupa može primjenjivati nezakonite cijene u smislu Zakona putem svojih cjenovnika, bez da imaju utemeljenost u troškovima i na taj način direktno oštetiti potrošače na relevantnim tržištima.
- U dijelu podneska koje se tiče diskriminacije korisnika. Telekom Srbija grupa ističe kako su neistiniti navodi Podnosioca zahtjeva da Telekom Srbija grupa korisnicima na području na kojem ima monopolni sadržaj ne nudi one pakete ni po sadržaju ni po cijenama koje nudi korisnicima na područjima gdje ima konkurente. Navedeno se demantuje činjenicom da Mtel (dakle ne grupa) ima jedinstvenu ponudu za sva geografska područja. Dakle, ovdje je očito da Protivna strana, svjesno ili nesvjesno, potpuno ignoriše činjenicu da se na usmenoj raspravi istaknuti navod odnosi na cijene cjelokupne grupe (koja u smislu prava konkurencije predstavlja jednog učesnika na tržištu), pa odgovara da samo jedan operater iz grupe - Mtel ima jedinstvenu ponudu na svim tržištima. Na ovaj način Telekom Srbija grupa i priznaje da unutar jedinstvene grupe se primjenjuju različiti paketi i sadržaji sa različitim cijenama, u odnosu na geografsko područje i stepen konkurentnosti na tom području.
- U trećem dijelu podneska koje se tiče postupanja protivno pravilima prava konkurencije Telekom Srbija grupa ističe kako ne postoji unakrsno subvencioniranje unutar grupe, te da su paketi 4-play usluga koje je Podnosilac zahtjeva dostavio Konkurencijskom vijeću (174,90 KM/mj - Paket L+) kod Mtela i 77,62 KM/mj (LoGO! Slagalice primjer - kod Logosofta) značajno različiti, pa se ne može govoriti o unakrsnom subvencioniranju. Dalje su u podnesku date osnovne razlike između navedenih paketa. Ipak, istaknute razlike nisu tačne, i to:
  - Logosoftov paket uključuje slijedeće pakete: Nice paket (246 kanala), Very Nice paket (39 kanala) i Filmbox paket (10 kanala) HD, koji u zbiru imaju 295 kanala koji uključuju Filmbox kanale. Dakle, netačan je podatak o 252 TV kanala.
  - Logosoftov paket uključuje brzinu interneta do 120/10 Mbps, a ne kako je to Telekom Srbija grupa istakla 60/6 Mbps.
  - Logosoftov paket uključuje mobilni internet ukupnog kapaciteta od 4 GB, a ne 2 GB kako iznosi Telekom Srbija grupa.

- Dalje, na cijenu uopće ne utiču određeni benefiti koje je Telekom Srbija grupa dodijelila Mtel-ovom paketu, poput mogućnosti kupovine široke lepeze hardvera i to jer takva mogućnost sama po sebi ne povećava troškove usluge, već isključivo ukoliko određeni pretplatnik odabere kupovinu nekog uređaja i zaključi novi ugovor sa Mtelom.
- Iz svega navedenog je razumljivo da uopće nisu značajne razlike između Mtelovog i Logosoftovog paketa, a razlika u cijeni iznosi 225,32%. Ovako značajna razlika u cijeni za usluge koje su uporedive se može opravdati isključivo poslovnom praksom primjene prekomjernih cijena, kako bi se kompenzirali gubici ostvareni od usluga koje se pružaju po predatorskim cijenama, što Telemach i tvrdi da Telekom Srbija Grupa primjenjuje. Konkurencijsko vijeće je upoznato i sa analizama drugih, još sličnijih paketa sa značajnim razlikama u cijeni i to uprkos čmjenici da čak određene komponente paketirane usluge su bogatijeg sadržaja na strani Logosofta.

Konkurencijsko vijeće je dana 04.02.2022. godine pod brojem: UP-04-26-2-014-51/21 zaprimilo podnesak u kojem je Protivna strana dostavila podatke o broju korisnika paketiranih multiple-play telekomunikacionih usluga (2-play, 3-play i 4-play usluge) po općinama na području Republike Srpske, kao i broj korporativnih korisnika kojim pruža usluge pristupa internetu po općinama na području Republike Srpske. Također, dostavljeni su podaci o broju korisnika privrednog subjekta Logosoft za gore pomenute usluge u Gradu Sarajevu.

Punomoćnik Protivne strane se u podnesku zaprimljenom dana 08.03.2022. godine pod brojem: UP-04-26-2-014-65/21 izjasnio na navode Podnosioca zahtjeva iz podneska od dana 24.01.2022. godine, te naveo slijedeće:

- Podnosilac zahtjeva nema aktivnu legitimaciju u ovom postupku, imajući u vidu da ne nudi pun obim paketiranih multi-play usluga i iz tog razloga Telekom Srbija grupa zahtjeva od Konkurencijskog vijeća da bez odlaganja obustavi ovaj postupak.
- Na osnovu dosadašnje prakse Konkurencijskog vijeća i u skladu zaključcima RAK iz 2020. godine povodom analize tržišta distribucije audiovizuelnih medijskih usluga („AVM usluge“) i medijskih usluga radija i tržišta maloprodajnog širokopojasnog pristupa internetu, jasno je da relevantno geografsko tržište mora biti određeno kao teritorija cijele Bosne i Hercegovine.
- Telekom Srbija grupa ne sprječava ulazak konkurencije na tržište i ne posjeduje dominantan položaj na relevantnom tržištu kao tržištu pružanja paketiranih (multiple-play) telekomunikacionih usluga krajnjim korisnicima (maloprodajni nivo), odnosno tržištu pružanja usluga pristupa internetu korporativnim korisnicima na teritoriji Bosne i Hercegovine.
- Telekom Srbija grupa ne postupa protivno propisima o zaštiti konkurencije, a također ni ne posjeduje dominantan položaj na gore navedenom relevantnom tržištu, pa samim tim isti ne može ni zloupotrijebiti.
- Telekom Srbija grupa ostaje pri dosadašnjim navodima iz ranijih podnesaka da Telemach nema aktivnu legitimaciju za pokretanje postupka na relevantnom tržištu proizvoda koje je definisano kao tržište pružanja paketiranih (multiple-play) telekomunikacionih usluga krajnjim korisnicima (maloprodajni nivo), odnosno tržištu pružanja usluga pristupa internetu korporativnim korisnicima.
- U Zahtjevu je navedeno da je Telemach kompanija koja posluje kao operator digitalne i analogne kablovske televizije, kao pružalac usluge širokopojasnog interneta i kao operator fiksne telefonije.
- Iz ovoga jasno slijedi da Telemach nije prisutan na ovako određenom relevantnom tržištu proizvoda, jer nudi tri od četiri usluge (bez mobilne telefonije) i da na njega ne mogu da utiču

dešavanja na ovako određenom relevantnom tržištu proizvoda, što samim tim znači da Telemach nema aktivnu legitimaciju, tj. pravni i ekonomski interes za pokretanje postupka pred Konkurencijskim vijećem iz člana 27. stav (3) tačka a) Zakona.

- Sama konstatacija u Zahtjevu da Telemach pokreće postupak radi zaštite korisnika Telekom Srbija grupe potvrđuje da isti nema aktivnu legitimaciju, jer ne daje nijedan argument kojim zaštita korisnika Protivne strane može da se podvede pod pravni i ekonomski interes predviđen Zakonom.
- U vezi sa konstatacijom da je prigovor Telekom Srbija grupe o nepostojanju aktivne legitimacije Telemach neblagovremen, Protivna strana smatra nejasnim ovaj navod Telemacha, s obzirom da ne postoje zakonski rokovi za podnošenje prigovora aktivne legitimacije.
- Također, po praksi Telemacha iz drugih postupaka, sa čim je Konkurencijsko vijeće upoznato, može se utvrditi da je prigovor aktivne legitimacije dozvoljen i moguć, jer je upravo Telemach, kao suprotna strana, isti isticao nakon pokretanja postupka od strane Konkurencijskog vijeća. Protivna strana još jednom naglašava da predmetni postupak nije ni mogao biti pokrenut i još jednom apeluje na Konkurencijsko vijeće da bez odlaganja obustavi postupak, a Telemach obaveže da Telekom Srbija grupi nadoknadi troškove postupka.
- Protivna strana navodi da je RAK nakon sprovedenih javnih konsultacija iz 2020. godine, u smislu analize tržišta distribucije AVM usluga i medijskih usluga radija i tržišta maloprodajnog širokopojasnog pristupa internetu, izvela slijedeće zaključke u pogledu relevantnog geografskog tržišta, i to:
  - a) kao relevantno geografsko tržište treba posmatrati teritoriju Bosne i Hercegovine, imajući u vidu da je pravni i regulatorni okvir relevantan za pružanje usluge distribucije AVM usluga i distribucije usluga radija, kao i usluga pristupa internetu isti na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine, odnosno da ne postoje različite normativne, pravne i regulatorne okolnosti u pružanju navedenih usluga na teritoriji Bosne i Hercegovine,
  - b) u pogledu tržišta distribucije AVM usluga, analiza pokrivenosti operatora po administrativnim jedinicama ukazuje da na velikom dijelu teritorije Bosne i Hercegovine postoji preklapanje mreža operatora, te da u tom smislu geografsko tržište ne može biti segmentirano na nivou regija, odnosno opština: „Na temelju svega navedenog, bilo bi pogrešno tražiti regionalna kao i lokalna tržišta jer nema jedinica koje bi bile u smislu pomenutih kriterija dovoljno homogene i dovoljno velike kako bi se izbjegla mikro analiza. S druge strane, na bazi prisustva KDS mreža, kao i ponude IPTV operatora i DTH na čitavoj teritoriji Bosne i Hercegovine prema sličnim cjenovnim uslovima može se zaključiti da je relevantno geografsko tržište teritorija Bosne i Hercegovine“,
  - c) u pogledu tržišta maloprodajnog širokopojasnog pristupa internetu: „Operatori usluge pružaju pod istim uslovima i cijenama na cijelom području na kojem pružaju usluge, ali se kod nekih operatora područja ne preklapaju, dok Telemach pruža usluge na područjima više drugih operatora, te na područjima sva tri tradicionalna operatora, a što pokazuje da im konkuriše na nivou koji je širi od pojedinačne pokrivenosti mrežama sva tri tradicionalna operatora, a to krajnji korisnici mogu imati na umu pri odabiru usluge“.
- Telemach se u podnesku poziva na analizu tržišta pristupa infrastrukturi mreže na nivou veleprodaje koja u konkretnom slučaju nije relevantna imajući u vidu da se ista ne odnosi na tržišta pružanja paketiranih (multiple-play) telekomunikacionih usluga krajnjim korisnicima (maloprodajni nivo) i pružanja usluga pristupa internetu korporativnim korisnicima, koja su predmet ovog postupka.

- Telekom Srbija grupa naglašava da ni na koji način ne sprječava ulazak konkurencije na tržište već samo postupa po propisima RAK. Naime, tvrdnje Telemacha da je Telekom Srbija grupa prijavila Trion Tel RAK-u radi sprječavanja njihovog ulaska na tržište su u potpunosti neosnovane.
- Radi izbjegavanja sumnje, ponovo ćemo detaljno izneti svoj stav. Telekom Srbija grupa je došla u posjed 29 pravnosnažnih rješenja kojima su inspekcijski organi jedinica lokalne samouprave Grada Banja Luke (Odjeljenje za inspekcijske poslove, urbanističko-građevinska inspekcija) naložili Trion Telu uklanjanje telekomunikacione mreže (kablova) koji su postavljeni bez pribavljene građevinske dozvole (samim tim i upotrebne dozvole). Riječ o rješenjima koja su donijeta tokom 2019. i 2020. godine i po kojima Trion Tel nije postupio, odnosno nije uklonio nelegalno izgrađenu mrežu u ostavljenom roku, povodom čega je Mtel dana 20.04. 2021. godine podnio prijavu RAK.
- Dodatno, Telemach u svom podnesku navodi da je na osnovu dostupnih informacija Trion Tel u postupku legalizacije telekomunikacione mreže i ovim navodima pokušava da dovede Konkurencijsko vijeće u zabludu, s obzirom da je za predmetni postupak irelevantno to što je Trion Tel u međuvremenu pokrenuo postupak legalizacije, te da je Mtel u datom trenutku podnio prijavu u skladu sa svim propisima.
- Kako je Protivna strana već naglasila, prijava je podnesena na osnovu pravnosnažnih rješenja inspekcijskih organa po kojima Trion Tel nije uklonio nelegalno izgrađenu mrežu u ostavljenom roku i iz tog razloga podnošenje prijave RAK-u je u potpunosti u skladu sa propisima.
- Iz ovoga jasno slijedi da je na osnovu dostupnih informacija, Mtel podnio prijavu protiv Trion Tel jer je isti postupao suprotno propisima RAK, a da je osnovni cilj Mtela bio da zaštiti sopstvena prava i poslovne interese, a ne da eliminiše i sprječava ulazak konkurencije na tržište.
- Naime, paketi Mtela u pogledu svih segmenata 4-play usluga predstavljaju neuporedivo kvalitetniju ponudu sadržaja nego paketi konstruisani putem LoGO! Slagalice paketa, što je Protivna strana detaljno obrazložila u podnesku od 10.01.2022. godine.
- Također, Telemach navodi razliku u cijeni od 225,32%, pritom poredeći neuporedive pakete po kvalitetu i kvantitetu sadržaja. Ove navode Protivna strana je opovrgnula u prvom odjeljku u paragrafima 1-5. podneska Telekom Srbija grupe od 10.02.2022. godine.
- Protivna strana još jednom ističe značajnu razliku između Mtel L+ paketa i najsadržajnije kombinacije komponenata putem Logo!Slagalice usluge. U pogledu ovog poređenja, neophodno je istaći da je usluga Mtela u značajnoj mjeri kvalitetnija u pogledu sadržaja usluga od pomenute kombinacije komponenata Logo! Slagalice usluga, što je lako utvrditi uvidom u kvalitet i količinu televizijskog sadržaja, razlike u brzini interneta, u količini mobilnog interneta, besplatnih SMS i besplatnih minuta, te je samim tim opravdana cijena od 174,90 KM za Mtel L+ paket.
- Kada je u pitanju Logo! Slagalice usluga, koja bi se mogla smatrati najpribližnijom Mtel L+ paketu, cijena od 127,09 KM bi predstavljala adekvatan odnos cijene i kvaliteta usluge, odnosno ponuda primjera Logo!Slagalice paketa predstavlja cjenovnu i sadržajno slabiju ponudu uzimajući svaku od četiri komponente ponude, kako usluga fiksne i mobilne telefonije, tako i usluga televizije i interneta.
- Također, ukoliko bi se u obzir uzela najkvalitetnija paketirana 4-play usluga Logosoft operatera Quadro +, može se nedvosmisleno utvrditi da je cijena pomenutog paketa proporcionalna kvalitetu usluge, istovremeno uzimajući u obzir cijenu i kvalitet Mtel paketa, te da razlika u cijenama ne predstavlja navodno kompenzovanje gubitaka operatera Logosoft, kako neutemeljeno tvrdi Telemach, već isključivo tržišne cijene za kvalitet ponuđenih usluga.

- Telemach je zatim nepotpuno naveo da Protivna strana tvrdnju o nelojalnim cijenama pobila jedino time što je pribavila saglasnost RAK, te je Telemach izostavio cijeli jedan segment koji je Protivna strana posvetila navodnim pritužbama korisnika na cijene u paragrafima 27. i 28. odgovora na Zahtjev Telekom Srbija grupe.
- Konkretno, u svim priloženim pritužbama, RAK je utvrdio da su Blicnet i Mtel ispunili sve svoje obaveze u skladu sa važećim propisima, tako što su krajnjim korisnicima dostavili obavještenje o izmjenama i dopunama cjenovnika, objavili sve izmjene na internet stranici, objavili izmjene u dnevnim novinama i ponudili promjenu paketa ili raskid ugovora bez plaćanja ikakve nadoknade u periodu do primjene izmjenjenih uslova pružanja paketa usluga, te da su u svemu postupali u skladu sa propisima.
- U pogledu pozivanja suprotne strane na praksu Evropske komisije Telekom Srbija grupa prije svega ističe praksu institucija Evropske unije da se postojanje nelojalnih cijena ne može prosto pretpostaviti, već da je isto potrebno dokazati primjenom testa ustanovljenog u predmetu United Brands protiv Evropske komisije.
- Postojanje prekomjernih cijena se jedino može utvrditi primjenom dvofaznog testa da li je razlika između stvarno nastalih troškova i stvarno naplaćenih cijena značajna i da li je cijena koja je nametnuta nepravična sama po sebi, ili u odnosu na konkurentske proizvode.
- U pogledu navoda Telemacha o postojanju unakrsnog subvencioniranja unutar grupe, Protivna strana je i u ranijim podnescima pojasnila da isto nije slučaj, tj. da unakrsno subvencioniranje unutar Telekom Srbija grupe ne postoji.
- Naime, Telemach, kao dokaz tvrdnji da postoji unakrsno subvencionisanje, navodi i tendere na kojima je Logosoft izabran kao najpovoljniji ponuđač. U tom smislu bitno je navesti da član 66. stav (1) Zakona o javnim nabavkama reguliše obavezu ugovornog organa da zatraži pismeno obrazloženje cijene od ponuđača ukoliko ocijeni da je ponuda ponuđača neprirodno niska. Na ovaj način zakonom su zaštićena prava svih učesnika u postupku, te je nedvosmisleno da su navodi Telemacha paušalni i neosnovani.
- Telekom Srbija grupa podsjeća da je postupak javne nabavke poseban upravni postupak, regulisan posebnim zakonom u skladu sa kojim je isključivo ugovorni organ nadležan da cijeni postojanje „neprirodno niskih ponuđenih cijena" u navedenom postupku. Samim tim što je Logosoft zaključio ugovore o pružanju usluga sa ugovornim organima, te ispunio sve uslove u postupku javne nabavke, jasno je da ponude Logosofta nisu bile „neprirodno niske" i da kao takve, cijene u postupcima javnih nabavki ne mogu biti predmet ispitivanja pred Konkurencijskim vijećem.
- Dodatno, Telekom Srbija grupa je u podnesku od 22.10.2022. godine navela da Telemach nije utvrdio da su troškovi pružanja usluga operatora Logosoft u toj mjeri veliki da je potrebno da budu pokriveni tj. subvencionirani od strane Mtela. Takođe, uzimajući u obzir kvalitet i sadržaj ponude Mtela u poređenju sa ponudom Logosofta, jasno je da razlika između stvarno nastalih troškova i stvarno naplaćenih cijena Mtela nije značajna i podobna za subvencioniranje drugog subjekta, a da su, s druge strane, troškovi Logosofta značajno niži, zbog čega može ekonomski opravdano da ponudi nižu cijenu bez potrebe da bude subvencioniran od strane Telekom Srbija grupe.
- Također, ističemo da Telemach ni u jednom dijelu podneska nije argumentovao i jasno dostavio dokaze o poslovanju operatora Logosoft na osnovu kojih je zasnovao tvrdnju da Logosoft posluje sa gubicima.

- Na kraju, napominjemo i da je u skladu sa članom 36. Zakona teret dokazivanja postojanja i zloupotrebe dominantnog položaja na Podnosiocu zahtjeva, a što u konkretnom slučaju Telemach nije uspio da dokaže.
- Na strani Podnosioca zahtjeva očigledna je manipulacija dostupnim podacima i cijenama i u skladu sa tim konstruisanje činjeničnog stanja koje njemu ide u prilog. Tako u toku čitavog postupka, a i na samoj usmenoj raspravi, Telemach upoređuje sadržajno neuporedive pakete, nastojeći da postojeću razliku u cijeni predstavi kao navodnu zloupotrebu dominantnog položaja, iako se u stvarnosti radi o više nego očiglednim razlikama u strukturi ponude tih paketa. Da bi se govorilo o zloupotrebi, Podnosilac zahtjeva je morao prvo da dokaže postojanje dominantnog položaja, a što iz dostavljenih dokaza ni u najmanjoj mjeri nije dokazano. Nasuprot tome, Telemach daje svoju definiciju relevantnog geografskog tržišta prilagođavajući istu svojim potrebama, da bi kroz prizmu suženog relevantnog tržišta predstavio postojanje dominantnog položaja i njegovu navodnu zloupotrebu.
- U skladu sa svim navedenim, Protivna strana još jednom ističe da nije, niti može biti utvrđeno da Telekom Srbija grupa ima dominantan položaj na relevantnom tržištu određenom kao tržište pružanja paketiranih (multiple-play) telekomunikacionih usluga krajnjim korisnicima (maloprodajni nivo), odnosno tržište pružanja usluga pristupa internetu korporativnim korisnicima na teritoriji Bosne i Hercegovine, pa samim tim ne može postojati ni zloupotreba dominantnog položaja.

Konkurencijsko vijeće je aktom broj: UP-04-26-2-014-63/21 od 07.03.2022. godine uputilo zahtjev punomoćniku Protivne strani da dostavi finansijske izvještaje za operatore u okviru Telekom Srbija grupe za 2016., 2017., 2018., 2019., 2020. i 2021. godinu i podatke o broju poslovnih korisnika kojim pružaju uslugu pristupa internetu. Protivna strana je u podnesku od 16.03.2022. godine dostavila finansijske izvještaje i tražene podatke.

5. Prikupljanje podataka od trećih osoba

Tokom postupka, Konkurencijsko vijeće je zbog utvrđivanja svih relevantnih činjenica u smislu odredbi člana 35. stav (1) tačke a) i c) Zakona prikupljalo podatke i dokumentaciju od trećih osoba koje nisu stranke u postupku.

Konkurencijsko vijeće se u smislu člana 35. stav (1) tačke a) i c) Zakona obratilo RAK-u aktom broj: UP-04-26-2-014-46/21 od 18.01.2022. godine u kojem je tražilo slijedeće podatke: broj korisnika operatera Telekom Srbija grupe za paketirane multiple-play telekomunikacione usluge (2-play, 3-play i 4-play usluge) i njegovih konkurenata po općinama i gradovima na području Republike Srpske za 2016., 2017., 2018., 2019., 2020. i 2021. godinu, broj korisnika operatera Logosoft za paketirane multiple-play telekomunikacione usluga (2-play, 3-play i 4-play usluge) njegovih konkurenata na području Grada Sarajeva za 2016., 2017., 2018., 2019., 2020. i 2021. godinu. Također, traženi su podaci o broju korisnika operatera Telekom Srbija grupe i njegovih konkurenata za uslugu pristupa internetu korporativnim korisnicima-privrednim društvima po općinama i gradovima na području Republike Srpske za 2016., 2017., 2018., 2019., 2020. i 2021. godinu, te podaci o broju korisnika Logosofta i njegovih konkurenata za iste usluge na području Grada Sarajeva.

Dana 07.02.2022. godine, pod brojem: UP-04-26-2-014-52/21, Konkurencijsko vijeće je zaprimilo odgovor RAK u kojem navodi slijedeće:

- RAK ističe da ne prikuplja podatke po općinama i gradovima na području Republike Srpske, nego ukupne podatke po operatorima.
- Blicnet posjeduje vlastitu mrežu i pruža usluge fiksne telefonije, širokopojasnog pristupa internetu i televizije u Unsko-sanskom kantonu (opštine: Bosanska Krupa, Cazin, Sanski Most i Velika Kladaša), te u slijedećim općinama u Republici Srpskoj: Čelinac, Foča, Banja Luka,

Gradiška, Han Pijesak, Kneževo, Kotor Varoš, Laktaši, Milići, Modriča, Pale, Prijedor, Rogatica, Srbac, Novo Goražde, Vlasenica, Vukosavlje i Višegrad.

- Elta Kabel posjeduje vlastitu mrežu putem koje pruža usluge krajnjim korisnicima (ili putem iznajmljene mreže u slijedećim opštinama u Republici Srpskoj: Bileća, Bratunac, Čajniče, Derventa, Doboj, Gacko, Banja Luka, Istočna Ilidža, Istočno Novo Sarajevo, Kozarska Dubica, Ljubinje, Mrkonjić Grad, Nevesinje, Novi Grad, Osmaci, Petrovo, Prijedor, Sokolac, Stanari, Šekovići, Šipovo, Teslić, Trebinje i Zvornik.
- Telrad Net posjeduje vlastitu mrežu putem koje pruža usluge krajnjim korisnicima u slijedećim opštinama u Republici Srpskoj: Bijeljina, Brod, Donji Žabar, Lopare, Šamac i Ugljevik, te u Brčko Distriktu.
- RAK napominje da Logosoft ne posjeduje vlastitu mrežu, niti pruža usluge na području Republike Srpske.
- Paket usluga se odnosi na uslugu kada operator pruža privatnim ili poslovnim krajnjim korisnicima zajedno dvije (2D), tri (3D) ili četiri (4D) telekomunikacijske usluge po jedinstvenoj cijeni.
- U slijedećoj tabeli su dati podaci (broj priključaka) po operatorima za pakete usluga (2D - dual play, 3D - triple play, 4D - quadra play):

Tabela 19.

Paketi usluga-Broj priključaka po godinama								
Operatori		2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Mtel	2D	42.863	45.274	47.953	50.670	55.108	60.172	63.739
	3D	29.360	32.332	39.541	47.454	51.430	53.199	53.095
	4D	5.638	6.685	9.442	11.265	12.077	12.790	13.452
	Ukupno	77.861	84.291	96.936	109.389	118.615	126.161	130.286
Blicnet	2D	12.617	13.287	14.328	10.987	8.739	7.922	7.968
	3D	6.575	7.149	7.185	11.080	11.729	12.181	12.046
	4D	674	430	225	495	355	0	0
	Ukupno	19.866	20.866	21.738	22.562	20.823	20.103	20.014
Elta Kabel	2D	1.098	808	683	237	2.762	3.728	8.446
	3D	3.020	4.755	6.946	6.536	6.090	5.981	5.600
	4D	0	0	44	106	0	0	0
	Ukupno	4.118	5.563	7.673	6.879	8.852	9.709	14.046
Logosoft	2D	1.562	1.836	1.820	1.768	2.012	2.336	2.329
	3D	2.689	2.865	2.545	2.290	2.212	1.984	1.818
	4D	475	528	448	387	420	460	447
	Ukupno	4.726	5.229	4.813	4.445	4.644	4.780	4.594
Telrad Net	2D	0	0	121	1.114	1.686	5.084	6.737
	3D	5.793	5.963	6.142	6.019	6.087	6.478	6.456
	4D	0	0	0	0	0	0	0
	Ukupno	5.793	5.963	6.263	7.133	7.773	11.562	13.193

- Kada su u pitanju korisnici usluga pristupa internetu, RAK prepoznaje slijedeće vrste korisnika:
  - a) Privatni korisnik je fizičko lice koje koristi javno dostupne usluge elektronskih komunikacija, isključujući nezavisne preduzetnike – pojedince i
  - b) Poslovni korisnik je pravno lice ili nezavisni preduzetnik-pojedinac koji koristi javno dostupne usluge elektronskih komunikacija bez upotrebe istih za pružanje vlastitih elektronskih komunikacijskih usluga i mreža.
- U slijedećoj tabeli su dati podaci (broj priključaka) po operatorima za uslugu pristupa internetu poslovnih korisnika:

Tabela 20.

Usluga pristupa internetu- Broj priključaka po godinama							
Operator	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Mtel	13.102	13.990	14.731	15.303	15.561	16.323	17.154
Blicnet	1.787	1.751	1.674	1.624	1.159	1.056	982
Elta Kabel	1.639	2.101	2.457	3.488	1.689	2.034	1.699
Logosoft	473	508	499	482	496	488	505
Telrad Net*	11.757	12.282	12.560	13.067	13.244	15.848	15.775

*Za Telrad Net je dat ukupan broj priključaka (uključuje privatne i poslovne korisnike).

- Pored operatora Telekom Srbija Grupe, Dasto Semtel pruža usluge pristupa internetu i TV u svim opštinama Republike Srpske, Elnet RS pruža usluge fiksne telefonije, pristupa internetu i TV u opštinama: Banja Luka, Gradiška, Laktaši i Lopare, Telesky pruža usluge pristupa internetu i TV u opštini Šama i Terc Trade pruža usluge pristupa internetu i TV u opštini Prnjavor.
- U Gradu Sarajevu pored Logosofta pakete usluge pružaju: BH Telecom, Telemach, HKB Net, KATV HS i M&H Company, uz napomenu da RAK ne posjeduje podatke o broju korisnika za Grad Sarajevo.
- Privredni subjekat Elta Kabel redovno obavještava RAK o namjeri izmjene i dopune cjenovnika, te objavljuje cjenovnike 30 dana prije početka primjene. Elta Kabel je 03.12.2020. godine obavijestio RAK o izmjenama i dopunama cjenovnika, koji je stupio na snagu 18.01.2021. godine. Cjenovnik je dopunjen ponudom novih paketa.
- Zbog uvođenja novih paketa i redizajna postojećih paketa teško je direktno porediti cijene i izričito odgovoriti da li je cijena usluge povećana.
- Kada se radi o paketima dvije usluge (TV i fiksna telefonija) moglo bi se zaključiti da su cijene povećane, odnosno mjesečna pretplata paketa eBOX TV+TEL je bila 27,50 KM, a u novom cjenovniku se uvodi paket eBOX TV+TEL start čija je mjesečna pretplata 34,90 KM bez vremenskog vezivanja (31,90 KM uz ugovor od 24 mjeseca) i paket eBOX TV+TEL max (nudi više TV programa) sa mjesečnom pretplatom 39,90 KM (36,90 KM uz ugovor od 24 mjeseca).
- U slučaju paketa sa dvije usluge (TV i pristupa internetu), mjesečna pretplata za paket eBOX TV+NET start je povećana, odnosno bila je 44,90 KM, a od 18.01.2021. godine pretplata je 51,90 KM bez vremenskog vezivanja (46,90 KM za ugovore na 24 mjeseca), ali istovremeno paket je redizajniran na način da je pristupna brzina internetu povećana sa 15/1 Mbps na 30/1 Mbps, a mjesečna pretplata za paket eBOX TV+NET max je bila 56,80 KM, a nova cijena je 59,90, odnosno 53,90 KM uz ugovor od 24 mjeseca.
- Kada se radi o paketima tri uskuge (TV, fiksna telefonija i pristup internetu) može se zaključiti da su cijene smanjene. Na primjer mjesečna pretplata za paket Etv+NET+TEL je bila 60,90 KM, a pretplata za novi paket eBOX start je 59,90 KM (53,90 KM uz ugovor od 24 mjeseca), uz napomenu da novi paket ima veće brzine pristupa internetu.
- RAK navodi da operatori koji nisu sa značajnom tržišnom snagom, u skladu sa Zakonom o komunikacijama dostavljaju svoje cjenovnike prije početka primjene radi obavještenja, ali RAK ne daje saglasnot na cjenovnike. Operatori imaju obavezu objaviti cjenovnike 30 dana prije početka primjene.
- U narednoj tabeli prikazan je tabelarni prikaz promjene programskih šema za operatore:

Tabela 21.

Operator	Godina	Ukupan broj izmjena
Mtel	2019.	35
	2020.	41
	2021.	26
Blicnet	2019.	23
	2020.	26
	2021.	21
Elta Kabel	2019.	1
	2020.	6
	2021.	3
Logosoft	2019.	13
	2020.	22
	2021.	8
Telrad Net	2019.	2
	2020.	7
	2021.	11

- Mtel je u 2019. godini zatražio i dobio saglasnost na izmjenu Posebnih uslova pružanja integriranih tri puta. Dva puta je povećao cijene mjesečne pretplate za pakete integriranih usluga (paketi koji uključuju usluge pristupa internetu, fiksne telefonije i TV). Također treba napomenute da su povećane pristupne brzine za uslugu pristupa internetu u okviru paketa integriranih usluga. Pored povećanja cijena za postojeće pakete, Mtel je u 2019. godini u ponudu uveo i nove pakete integriranih usluga.
- U 2020. godini Mtel je jednom zatražio i dobio saglasnost na izmjenu Posebnih uslova pružanja integriranih usluga prilikom koje je uveo novi paket usluga, koji uključuje uslugu TV i pristupa internetu, što nije uključivalo povećanje cijena u odnosu na prethodnu ponudu.
- Mtel je u 2021. godini dva puta dobio saglasnost na izmjene Posebnih uslova pružanja integriranih usluga. U cilju unapređenja ponude integriranih usluga za rezidencijalne korisnike Mtel je u ponudu uveo nove pakete usluga koji uključuju usluge fiksne telefonije, pristupa internetu, TV i mobilne telefonije. Cijene paketa nisu povećane u odnosu na prethodnu ponudu.
- Operatori Blicnet, Elta Kabel, Logosoft i Telrad Net dostavljaju RAK-u svoje cjenovnike prije početka primjene radi obavještenja, ali RAK ne daje saglasnost na cjenovnike. Navedeni operatori su u periodu 2019. - 2021. godina obavještavali RAK o svim promjenama i dopunama cjenovnika.

Konkurencijsko vijeće je aktom broj: UP-04-26-2-014-54/21 tražilo dodatne podatke od RAK-a i to: broj korisnika svih konkurenata operatera Telekom Srbija grupe za paketirane multiple-play telekomunikacione usluge (2-play, 3-play i 4-play usluge) po općinama i gradovima na području Republike Srpske za 2016., 2017., 2018., 2019., 2020. i 2021. godinu, broj korisnika konkurenata operatera Blicnet za paketirane multiple-play telekomunikacione usluga (2-play, 3-play i 4-play usluge) njegovih konkurenata na području Unsko-sanskog kantona za 2016., 2017., 2018., 2019., 2020. i 2021. godinu, broj korisnika svih konkurenata operatera Telrad Net grupe za paketirane multiple-play telekomunikacione usluge (2-play, 3-play i 4-play usluge) po općinama i gradovima na području Brčko Distrikta za 2016., 2017., 2018., 2019., 2020. i 2021. godinu. Također, traženi su podaci o broju korisnika konkurenata operatera Logosoft na području Kantona Sarajevo, Tuzlanskog kanton i Zeničko-dobojskog kanton za paketirane multiple-play telekomunikacione usluge (2-play, 3-play i 4-play usluge) i za uslugu pristupa internetu korporativnim korisnicima-privrednim društvima za 2016., 2017., 2018., 2019., 2020. i 2021. godinu. Pomenutim aktom Konkurencijsko vijeće je tražilo broj korisnika svih konkurenata operatera Telekom Srbija grupe za uslugu pristupa internetu korporativnim korisnicima-privrednim društvima po općinama i gradovima na području Republike Srpske za 2016., 2017., 2018., 2019., 2020. i 2021. godinu, broj korisnika svih konkurenata operatera Blicnet za uslugu pristupa internetu korporativnim korisnicima-privrednim društvima po općinama i gradovima na području

Unsko-sanskog kantona za 2016., 2017., 2018., 2019., 2020. i 2021. godinu, broj korisnika svih konkurenata operatera Telrad Net za uslugu pristupa internetu korporativnim korisnicima-privrednim društvima po općinama i gradovima na području Brčko Distrikta za 2016., 2017., 2018., 2019., 2020. i 2021. godinu.

RAK je u aktu koji je Konkurencijsko vijeće zaprimilo dana 08.03.2022. godine pod brojem: UP-04-26-2-014-64/21 dostavio odgovor na zahtjev za dostavu podataka u kojem je navedeno da na raspoložive traženim podacima, jer ne prikuplja podatke od operatera prema administrativnim jedinicama u Bosni i Hercegovini.

Konkurencijsko vijeće je dana 09.03.2022. godine uputilo dopis RAK-u u kojem su traženi podaci o broju korisnika svih konkurenata operatera Telekom Srbija grupe za paketerane multiple-play telekomunikacione usluge (2-play, 3-play i 4-play usluge) i uslugu pristupa internetu korporativnim korisnicima-privrednim društvima na nivou Bosne i Hercegovine, te je dana 18.03.2022. godine zaprimilo odgovora RAK-a sa traženim podacima.

6. Izvođenje dokaza vještačenjem u predmetnom postupku

Na osnovu Zaključak o finansijskom vještačenju broj: UP-04-26-2-014-57/21, sudski vještak ekonomske struke Aida Soko, dana 22.03.2022. godine sačinila je „Nalaz i mišljenje vještaka“ zaprimljen od strane Konkurencijskog vijeća dana 22.03.2022. godine koji je poslan strankama dana 22.03.2019. godine, aktima broj: UP-04-26-2-014-74/21 i UP-04-26-2-014-75/21.

U dostavljenom Nalazu sudskog vještaka sačinjenjenog na predložene okolnosti, utvrđeno je slijedeće:

- U ekonomsko-finansijskom smislu analiza i identifikiranje prekomjernih cijena predstavlja kompleksnu materiju, obzirom na moguće načine izračuna i raspoložive podatke. Po samom konceptu zloupotrebe dominantnog položaja primjenom prekomjernih cijena, sa tržišnog aspekta, samo postojanje dominantnog položaja onemogućava uporedne analize sa tržišnom cijenom.
- U tom kontekstu pravila struke se formiraju na bazi prakse pri relevantnoj analizi. Vještak se u ovakvim slučajevima nepostojanja propisane metodologije koristi praksom na uporedivim tržištima i metodologijom koja se primjenjuje u sličnim slučajevima. Ocjena prekomjernosti cijena je kompleksan proces, posebno u telekomunikacijskoj industriji, obzirom na specifičnost potrebne infrastrukture, liberalizaciju tržišta, te nedostatak uporedivih cijena. Po Evropskom sudu pravde, cijene su prekomjerne ako su „prekomjerne u odnosu na ekonomsku vrijednost usluge koja se pruža“ pri čemu je jedna od metoda za utvrđivanje prekomjernosti uporedba cijene i troškova vezanih za pružanje usluge, odnosno da se objektivno prekomjernost može odrediti ako je moguće uporediti prodajnu cijenu i troškove proizvodnje. Obzirom da postoje praktična ograničenja pri primjeni ovog metoda, posebno u dijelu priznavanja troškova, a obzirom da je veliki broj dominantnih operatera bio u javnom sektoru, ili je infrastruktura bila javna, sud je također prihvatao i praksu primjene drugačijih metoda, kao što su na primjer cijene za isti proizvod ili uslugu na drugim geografskim tržištima, a kako bi se odredilo da li su cijene koje formira subjekt sa dominantnim položajem fer ili su prekomjerne. U tržišnoj ekonomiji jasno je da jedino tržište može odrediti fer cijenu, ali samo u slučajevima gdje postoji tržišna konkurencija. Za određivanje prekomjernih cijena u uslovima ograničene ili nepostojeće konkurencije, koristi se pristup troškovi- prodajna cijena, a u slučaju da ne postoje adekvatni podaci ili ih nije moguće izračunati, primjenjuje se komparativna tržišna analiza.
- Pri određivanju metodologije primjerene za okolnosti vještačenja u skladu sa pravilima struke, u obzir su uzeta oba metoda.
- Za izračune po metodi uporedbe troškova proizvoda/usluge sa prodajnom cijenom, od privrednih subjekata protiv kojih je pokrenut zahtjev zatražen je podatak o maržama i ARPU,

odnosno prosječnoj zaradi po korisniku. U odgovoru privrednih subjekata protiv kojih je pokrenut Zahtjev navedeno je da ne raspolažu podacima, „budući da metodologija računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva sa jasno definisanim smjernicama za alokaciju troškova, prihoda, imovine i obaveza na pojedine aktivnosti i usluge još uvijek nije donesena od strane regulatornog tijela u Bosni i Hercegovini i, Protivna strana, u ovom trenutku, nije u mogućnosti da vrši izračunavanje marži za usluge koje pruža i ne posjeduje informacije o istim ”.

- Slijedom navedenog, vještak nije u mogućnosti primijeniti metodu troškovne analize, te je u Nalazu mišljenju primjenjena metoda komparativne analize tržišta. Obzirom da su u okolnostima vještačenja precizirani konkretni paketi čija je uporedba tražena, kao i tržišta za koja je analizu potrebno uraditi, to je ocjenjeno da postoje preduslovi za primjenu metode tržišne uporedbe.
- Potrebno je naglasiti i da postoje ograničenja vezano za određivanje praga prekomjernosti cijena, odnosno jasnih smjernica kada se cijena smatra prekomjernom, a kada su varijacije u cijeni odraz tržišnih uslova i specifičnosti. U idealnim uslovima, odnosno mogućnosti primjene oba metoda, i troškovnog i komparativnih cijena, bilo bi moguće preciznije utvrditi troškovnu opravdanost cijena i odstupanja od uobičajenih marži. Stoga je u skladu sa raspoloživim podacima, vještak u mogućnosti uraditi analizu i prezentirati podatke sa procjenom eventualne prekomjernosti, obzirom da ne postoji niti praksa, niti metodologija specifična za Bosnu i Hercegovinu kojom bi se mogla potvrditi prekomjernost.
- Nadalje, ograničenja pri izračunu i interpretaciji rezultata analize su prisutna i u dijelu odgovora na četvrtu okolnost, odnosno izračun procenta stanovništva u Republici Srpskoj, koji bi svojim primanjima bilo zainteresovano za povoljnije pakete usluga. Obzirom na ograničenost podataka o elastičnosti tražnje u Bosni i Hercegovini, na bazi raspoloživih podataka, moguća je samo primjena okvirne analize elastičnosti tražnje.
- Ograničenje vezano za obirn vještačenja odnosi se i zadani period od posljednjih pet godina. Obzirom da podaci nisu bili raspoloživi za prethodni period, odnosno nisu dostavljeni vještaku uz objašnjenje da se radi o obimnom poslu, te da bi i u slučaju dostave bili irelevantni, obzirom da je ponuda LoGo! Slagalice u ponudi od 11.04.2019. godine, i da su se dešavale promjene u sadržaju paketa, tako da nisu u potpunosti uporedivi.
- Također, pri analizi u okviru nalaza, te u davanju mišljenja vještak je pri uporedbi paketa koristi osnovne cijene, a ne akcijske. Navedeno iz razloga što se radi o aktualnim podacima, gdje je moguće da neki od operator ima trenutno posebne akcije, odnosno da je cijena značajno niža, te bi se upotrebom akcijskih cijena onemogućila tržišna analiza u skladu sa pravilima struke.
- Konačno, pri odabiru uporednih paketa, bitno je napomenuti da ne postoje identični paketi za uporedbu, što je značajka tržišne ekonomije, gdje je potpuna uporedivost rijetko prisutna. Uvažavajući tu činjenicu, u nalazu i mišljenju su korišteni paketi sa maksimalnom mogućom uporedivošću, a pri analizi konkurencije, konkurenti koji imaju sličan obim poslovanja, odnosno slične tržišne strategije pristupa kupcima.
- Uvidom u strukturu ponude na web stranicama operatera Logosoft i Mtel, kojima je vještak pristupio u periodu 15.03.2022 - 20.03.2022. godine, kao i uvidom u dokumentaciju koja je dostavljena od Podnosioca zahtjeva, i strana protiv kojih je zahtjev podnesen, konstatujem da je analiza u okviru zadane okolnosti moguća samo za aktuelnu ponudu, obzirom da podaci za prethodni petogodišnji period nisu dostavljeni, uz obrazloženje da je LoGo! Slagalica kao paket u primjeni od 2019. godine, a da se i od tada sadržajno mijenjala, što onemogućava usporedbu. Podaci dostavljeni od strane Podnosioca zahtjeva nisu dostatni za punu analizu, a obzirom da su zastupnici Protivne strane naveli da ne raspolažu podacima, nije bilo moguće uraditi istorijsku analizu.

- Analizom sadržaja paketa Mtel-a i elemenata LoGo! Slagalice za 4-play utvrđeno je da ne postoje potpuno uporedivi paketi, prvenstveno zbog razlike u ponudi za mobilnu telefoniju. Razlika u cijeni između paketa je 19,55% , koliko je skuplji Mtel paket, s tim da s paketi nisu u potpunosti uporedivi zbog razlike u ponudi mobilne telefonije. Mtelova ponuda sadrži neograničene razgovore prema svim mrežama u Bosni i Hercegovini i romingu Zapadnog Balkana, dok Logosoftova ponuda Mobilna 3- uključuje najveći broj minuta u ponudi.
- Analizom sadržaja paketa Mtel-a i elemenata LoGo! Slagalice za 4-play utvrđeno je da ne postoje potpuno uporedivi paketi, prvenstveno zbog razlike u ponudi za mobilnu telefoniju. Razlika u cijeni između paketa je 61,84% , koliko je skuplji Mtel paket, s tim da s paketi nisu u potpunosti uporedivi zbog razlike u ponudi mobilne telefonije.
- Paketi 3-play: Paket S u ponudi Mtela i i paket LoGo! Slagalice u ponudi Logosofta nisu u potpunosti uporedivi, zbog razlike u ponudi fiksne telefonije, a Logosoftov paket LoGo! Slagalice je 12,48% skuplji od Mtelovog Paketa S.
- Za 4-play uslugu nisu pronađeni paketi konkurenata na području Republike Srpske, dok su za 3- play uslugu identifikovani paketi koji su po sadržaju uporedivi sa paketom Mtel-a S, dok za pakete M i L nisu pronađeni sadržajno uporedivi paketi. Paketi BH Telecoma, u okviru usluge Moj izbor koji bi se eventualno mogli koristiti i na tržištu Republike Srpske, nisu mogli biti koršteni u analizi, obzirom na ograničenja vezano za ponude Moj izbor paketa (nije moguće on line formirati pakete, nego isključivo uz zahtjev, i to već za postojeće korisnike usluga.
- Analizom ponude na području Republike Srpske nisu identifikovane ponude 4-play usluge, a koje bi se mogle usporediti sa ponudom Mtel paketa, kako je naloženo okolnostima vještačenja.
- Kada je u pitanju 3-play usluga po raspoloživim podacima konkurenti na području Republike Srpske su članice Telekom Srbija grupe i u svojoj ponudi imaju standardizirani paket.
- Analizirajući raspoložive podatke neovisnih pružaoca usluge koje bi se mogle koristiti u Republici Srpskoj pronađeni su paketi BH Telecoma, koje bi mogle predstavljati uporednu alternativu, iako nisu u potpunosti uporedive po sadržaju.
- Iako prikupljeni podaci nisu u potpunosti uporedivi, analiza cijena po paketima, može dati okvirnu analizu o statusu cijena. Cijena paketa 3-play Mtela je veća od ostalih operatera Telekom Srbija Grupe između 6% (Telrad) i 15% (Elta kabel), dok je 3% veća od paketa BH Telecoma. Potrebno je naglasiti da ne postoji potpuna uporedivost paketa. Međutim, na tržištu je rijetko moguće naći identične proizvode konkurenata, te su korišteni sadržajno uporedivi paketi sa najsličnijim karakteristikama.
- Obzirom na strukturu pružaoca usluga na tržištu Republike Srpske, koja ne omogućava potpunu primjenu metoda tržišne uporedbe, adekvatniji metod utvrđivanja prekomjernih cijena, po mišljenju vještaka bio bi troškovni pristup, odnosno uporedba primjenjenih marži pružaoca usluga u okviru Telekom Srbija grupe sa maržama na uporedivim tržištima, od strane operatora sa sličnom tržišnom pozicijom.
- Međutim, za primjenu troškovnog metoda, vještaku nisu dostupni podaci o maržama i prosječnom prihodu po korisniku, a kako je navedeno u poglavlju stručni okvir vještačenja
- Za analizu postojanja prekomjernih cijena ekonomskom analizom sadržajno uporedivih paketa 4-play i 3-play operatera Logosoft sa paketima konkurenata koji djeluju na području Grada Sarajeva izvršen je uvid u pakete i ponude Logosofta i konkurenata na području Grada Sarajeva, uzimajući u obzir elemente uporedivosti tržišnih konkurenata.

- Analizom prethodno navedenih paketa u skladu sa okolnostim vještačenja utvrđeno je da je na osnovu raspoloživih podataka, analizu moguće uraditi samo za 3-play pakete, i to za dva paketa LoGo! Trio i LoGo! Trio+, gdje se uporedba može izvršiti sa više od jednog konkurenta. Za preostale pakete sa uključenom mobilnom telefonijom (LoGo! Trio Mobile, LoGo! Quadro i LoGo! Quadro+ moguće je uraditi uporednu analizu do određenog nivoa sa ponudom BH Telecoma, odnosno paketima Moj izbor. Obzirom da se konačna cijena formira na zahtjev korisnika, za analizu u okviru vještačenja su dostupni primjeri navedeni na web stranici BH Telecoma. Međutim, primjeri ne sadrže adekvatne uporedne pakete, kako bi su uradila adekvatna analiza. Paketi Moj izbor su dostupni za postojeće korisnike i na zahtjev, te nije bilo moguće uraditi simulaciju sadržajno uporedivih paketa BH Telecoma.
- Uporedbom paketa Logosoft Trio sa konkurentima BH Telecomom (paket Moja TV Full 2) i Telemachom (paket Telemach EON Light) za pakete sličnog, uporedivog sadržaja, pokazuje da je cijena Logosoft paketa niža za 17% (Telemach) do 30% (BH Telecom).
- Kako je ranije navedeno, ne postoji mogućnost uporedbe identičnih paketa, niti je takav koncept uobičajeno prisutan u tržišnim uslovima poslovanja. Tako i u okviru navedenih paketa postoje razlike u sadržaju, ali se paketi mogu smatrati uporedivim, zbog značajne sadržajne sličnosti usluga: besplatni pozivi u fiksnoj telefoniji, približan broj kanala u paketu, web TV, uz odstupanje u brzini interneta koja je prisutna kod Telemach paketa, ali je istovremeno najniža ponuđena brzina.
- Analizom paketa Logosoft LoGo Trio +, Moja TV Full 5, Telemach EON Light utvrđeno je da postoji materijalno značajna razlika kod Logosoft paketa, a koja se odnosi na pozive prema mobilnim mrežama. U paketu Telemacha postoje minute prema fiksnoj ino mreži, ali ne postoje parametri kojima bi se moglo potvrditi da se radi o sličnoj vrijednosti usluge u paketu.
- U ponudi Logosofta, osim navedenih nalaze se i paketi 3-play LoGo! Trio Mobile, dok su za 4-play pakete u ponudi LoGo! Quadro i LoGo! Quadro plus. U nastavku je dat pregled značajki ovih paketa, dok kod konkurenata nisu pronađeni paketi koji bi bili uporedivi sa navedenim.
- U nastavku su prezentirani i paketi Logosofta za koje nije bilo moguće naći sadržajno uporedive pakete konkurenata: LoGo! Trio Mobile, LoGo! Quadro i LoGo! Quadro+.
- Izuzetno dinamičan razvoj usluga u oblasti telekomunikacija ograničava mogućnost izrade i dostupnost recentnih studija vezanih za cjenovnu elastičnost. Dostupne studije, za „tradicionalne“ telekomunikacijske usluge kao što su telefonski pozivi pokazuju da je cjenovna elastičnost u razvijenim zemljama za usluge nižeg cjenovnog ranga (lokalni pozivi) -0.1 do -0.5, srednjeg cjenovnog ranga (pozivi u druge zone) -0.2 do -0.5, a za skuplje usluge (međunarodni pozivi -0.2 do-1.5).
- Cjenovna elastičnost predstavlja odnos između procenta rasta cijene i procenta pada obima ili tražnje (broja korisnika, npr.). Ukoliko je cjenovna elastičnost na primjer -0,5% to znači da će na primjer rast cijena od 10% dovesti do pada broja korisnika/interesa novih korisnika za 5%. I obrnuto, niže cijene dovode do porasta tražnje.
- Za analizu u konkretnom slučaju, potrebni su podaci o cjenovnoj elastičnosti kupaca u Republici Srpskoj, o čemu ne postoje studije koje bi se mogle koristiti, ni domaće ni međunarodne, gdje bi se mogli upotrijebiti podaci iz zvaničnih izvora, kako je to traženo okolostima.
- Uzimajući u obzir navedene rangove cjenovne elastičnosti koji impliciraju veću osjetljivost potražnje na skuplje usluge (-0.2.do -1.5.) i razliku između cijena za 4-play pakete od 19.55%, efekat na potražnju bi se kretao u rasponu od 3,9% do 29,3%, za koliko bi potražnja bila veća da su cijene niže.

- Po zvaničnim statističkim podacima Republičkog zavoda za statistiku, iz zadnje dostupne Ankete o potrošnji domaćinstva izdaci za komunikacije u potrošnji stanovništva čine 4,8% ukupnih izdataka, a postoji razlika u strukturi potrošnje gdje je u urbanim područjima procenat potrošnje na komunikacije 5,5%, dok je u ruralnim područjima 4,3%.
- Nadalje, u strukturi potrošnje dominiraju bazične potrebe, što je vidljivo iz ilustracije u nastavku.
- Naime, po podacima iz Ankete o potrošnji domaćinstava, polovicu cjelokupne potrošnje čine osnovne potrebe, kao što su hrana, piće i stanovanje. Hranu, piće, stanovanje, prevoz i režije, čine dvije trećine ukupne potrošnje.
- Imajući u vidu ovakvu strukturu potrošnje, koja odražava nisku kupovnu moć i fokus na zadovoljenje osnovnih potreba, može se primjeniti pretpostavka visoke cjenovne elastičnosti na ne-osnovne životne potrebe. Slijedom navedenog, u rasponu cjenovne elastičnosti od 0.2. do 1.5, može se razumno pretpostaviti da je cjenovna elastičnost u Republici Srpskoj, za ne-osnovne potrebe (komunikacija) u gornjem dijelu raspona.
- Imajući u vidu ograničenja pristupa i nedostupnost podataka za Republiku Srpsku, o cjenovnoj elastičnosti potražnje, u vezi sa navedenim može se zaključiti da bi se smanjenjem cijena postigli efekti veće tražnje za paketima, a koja se po određenim studijama kreće u rasponu 3.9% do 29.3%, koristeći raspon elastičnosti za zemlje u razvoju iz raspoloživih studija. Uz podake o kupovnoj moći i učešće potrošnje na osnovne životne potrebe od dvije trećine, razumno je pretpostaviti da bi se smanjenjem cijena od na primjer 19.55% koliko je utvrđeno kod odgovora na prvu okolnost tačka a) postigao efekat povećanja tražnje.
- Analiza podatka o paketima navedenim u okolnostima pokazuje da ne postoje potpuno uporedivi paketi, što je značajka tržišne ekonomije te se za usporedbu mogu koristiti i sadržajno slični paketi.
- Mtel 4-play S+ paket i sadržajno uporediva LoGo! Slagalice. Uz ograničenje razlika vezano za ponudu mobilne telefonije, u smislu sadržaja paketa, paket Mtela je 19.55% skuplji u odnosu na LoGo! Slagalice paket.
- Mtel 4-play L+ paket i sadržajno uporediva LoGo! Slagalice. Uz ograničenje razlika vezano za ponudu mobilne telefonije, u smislu sadržaja paketa, paket Mtela je 61.84% skuplji u odnosu na LoGo! Slagalice paket.
- Mtel 3-play S paket i sadržajno uporediva LoGo! Slagalice. Uz ograničenje razlika vezano za ponudu fiksne telefonije, u smislu sadržaja paketa, paket Mtel-a je 12.4% jeftiniji u odnosu na LoGo!-Slagalice paket.
- Analiza raspoloživih podataka o paketima operatera na području Republike Srpske, pokazuje limitiranu ponudu van Telekom Srbija grupe, uz moguće korištenje drugih operatera kroz alternativne usluge, kao na primjer paketi BH Telecoma Moja TV Full Go ili Moj Izbor. Puna uporedba sa ovim paketima nije moguća zbog ograničenih podataka. U konkretnom slučaju ograničene konkurencije, primjeren metod za utvrđivanje prekomjernosti cijena po pravilima struke bi bio troškovni metod. Na zahtjev vještaka za dostavu ovih podataka, Mtel grupa je odgovorila da istima ne raspoložu, obzirom da nije utvrđena metodologija od strane regulatora, te isti nije bilo moguće primjeniti u analizi.
- Za 4-play uslugu nisu dostupni podaci za uporednu analizu, dok je za 3-play uradjena analiza i uporedba sa paketima članica grupe, te BH Telecom Moja TV Full Go. U odnosu na analizirane pakete cijene Mtela su veće za: Telrad 6%, Blicnet 12%, Elta Kabel 15%, BH Telecom 3%.

- Analizom podataka za Logosoft pakete u odnosu na konkurente na području Sarajeva, urađena je uvidom u sadržaj i cijene paketa konkurenata Telemach i BH Telecom. Obzirom da 4-play paketi uključuju mobilnu telefoniju koju osim Logosoft-a nudi i BH Telecom, analizirani su raspoloživi podaci i zaključeno da analiza za 4-play nije moguća zbog ograničenja vezanih za korištenje opcije Moj izbor kod BH Telecoma.
- Analiza za 3-play usluge, sadržajno uporedivih paketa Logosoft-a LoGo! Trio i LoGo!Trio+ sa paketima Telemach i BH Telecom pokazala je da su za paket LoGo! Trio cijene Logosofta manje za 17% u odnosu na Telemach paket, odnosno 30% u odnosu na BH Telecom paket. Za LoGo! Trio+ paket cijene konkurenata su niže za 12% (BH Telecom), odnosno 14% (Telemach), s tim što paket nije u potpunosti uporediv obzirom da paket LoGo! Trio+ sadrži i 100 minuta mobilne telefonije, koji Telemach i BH Telecom paket ne sadrže.
- Imajući u vidu ograničenja pristupa i nedostupnost podataka za Republiku Srpsku o cjenovnoj elastičnosti potražnje, u odgovoru na ovu okolnost analizirani su podaci o potrošnji stanovništva u Republici Srpskoj, te raspoložive studije o generalnoj elastičnosti tražnje u telekomunikacijama u zemljama u razvoju. Osnovne životne potrebe čine dvije trećine potrošnje stanovništva u Republici Srpskoj, radi čega je utemeljena pretpostavka visoke cjenovne elastičnosti za neosnovne potrebe. Koristeći podatak o 19,55% razlike u cijeni paketa Mtel i LoGo Slagalice (prva okolnost), razumno je pretpostaviti da bi se smanjenjem cijena od Mtel paketa postigao efekat povećanja tražnje. Kada je u pitanju raspon povećanja broja korisnika, radi nižih cijena, pretpostavljeni raspon na bazi podataka iz studije je 3,9% do 29,3%, s tim da se u konkretnom slučaju može pretpostaviti veća cjenovna elastičnost, odnosno osjetljivost stanovništva na visinu cijene, obzirom na strukturu potrošnje.

Punomoćnik Podnosioca zahtjeva je u podnesku od 25.03.2022. godine iznio niz primjedbi na postupanje Protivne strane, jer na zahtjev vještaka Aide Soko nisu dostavljeni podaci o ostvarenim maržama, ARPU i dokumentacija za sadržajno uporedive pakete operatora iz Telekom Srbija grupe. Također, uz podnesak je priložena presuda Suda Bosne i Hercegovine broj: S1 3 U 028820 18 U iz predmeta Konkurencijskog vijeće broj: UP-01-26-2-018-67/17 u kojoj je naloženo Konkurencijskom vijeću da ponovo provede postupak, jer vještačenje nije provedeno zbog nepostojanja sektorske regulative. Nadalje, Podnosilac zahtjeva je predložio da Konkurencijsko vijeće kazni Protivnu stranu na osnovu člana 49. stav (1) Zakona zbog nedostavljanja podataka i dokumentacije.

Konkurencijsko vijeće je dana 28.03.2022. godine pod brojem: UP-04-26-2-014-79/21 zaprimilo podnesak punomoćnika Protivne strane u kojem u potpunosti osporava zaključke iz Nalaza i mišljenja vještaka Aide Soko od 22.03.2022. godine. U podnesku se navodi da Nalaza i mišljenje vještaka Aide Soko ne sadrži konkretan zaključak u pogledu utvrđivanja prekomjernih cijena paketa Telekom Srbija grupe. Također, Protivna strana ističe da paketi koji su bili predmet vještačenja nisu u potpunosti sadržajno uporedivi, te da razlike u cijenama utvrđene vještačenjem provedenim na ovaj način ne mogu biti osnov za utvrđivanje zloupotrebe dominantnog položaja primjenom prekomjernih cijena.

Punomoćnik Protivne strane je dana 01.04.2022. godine dostavio dopunu izjašnjenja na Nalaz i mišljenje vještaka Aide Soko od 22.03.2022. godine uz koji je zbog postojanja sumnje u objektivnost i nepristrasnost vještaka Aide Soko, priložio Nalaz i mišljene vještaka ekonomske struke Dragana Pekića na identične okolnosti na koje je rađeno vještačenje od strane Aide Soko.

7. Relevantno tržište

Relevantno tržište u smislu člana 3. Zakona, te čl. 4. i 5. Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta čini tržište određenih proizvoda/usluga koji su predmet obavljanja djelatnosti na određenom geografskom tržištu.

Prema odredbi člana 4. Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta, mjerodavno tržište proizvoda obuhvata sve proizvode i/ili usluge koje potrošači smatraju međusobno zamjenjivim s obzirom na njihove bitne značajke, kvalitetu, namjenu, cijenu ili način upotrebe.

Uvidom u Zahtjev i analizom svih elemenata postupka, Konkurencijsko vijeće je diferenciralo relevantno tržište na dva segmenta, kako slijedi.

Naime, imajući u vidu specifičnost i značajke usluga koji su predmet ovog postupka, analizirajući navode stranaka, relevantno tržište u predmetnom postupku je tržište pružanja paketiranih multiple-play telekomunikacijskih usluga na maloprodajnom nivou u Bosni i Hercegovini.

Zatim, analizirajući djelovanje, odnosno poslovne aktivnosti Podnositelja zahtjeva i Protivne strane, Konkurencijsko vijeće je definiralo tržište kao tržište pružanja usluga interneta poslovnim korisnicima u Bosni i Hercegovini.

7.1. Analiza relevantnog tržišta

Imajući u vidu svojstva, cijene i namjenu paketiranih multiple-play telekomunikacijskih usluga, Konkurencijsko vijeće je analiziralo tržište usluga 2D paketa, koje obuhvata kombinacije usluga TV i fiksne telefonije, usluga interneta i fiksne telefonije i usluga TV i interneta. Analizirano je tržište usluga 3D paketa koje obuhvata kombinacija usluga TV, interneta i fiksne telefonije, kao i tržište usluge 4D paketa koji obuhvata kombinaciju usluga TV, interneta, fiksne telefonije i mobilne telefonije.

Član 14. stav (1) Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta predviđa da se tržišni udio privrednog subjekta koji djeluje na relevantnom tržištu, izračunava na osnovu tržišnog udjela proizvodnje ili prodaje relevantnog proizvoda (proizvodi i/ili usluge) na relevantnom tržištu u određenom vremenskom periodu. Nadalje, članom 14. stav (5) Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta preciziran je period prikupljanja podataka o tržišnim udjelima, na način da ne može biti duži od pet godina.

Obzirom na karakteristike i cijene usluga paketiranih multiple-play telekomunikacijskih usluga, Konkurencijsko vijeće je segmentiralo tržište i zasebno analiziralo pakete usluga 2D, 3D i 4D, a na temelju podataka o broju priljučaka kojim raspolaže RAK.

Na osnovu podataka RAK-a dat je prikaz tržišnih udjela učesnika na tržištu paketiranih multiple-play telekomunikacijskih usluga 2D u Bosni i Hercegovini (maloprodajni nivo) za period 2017.-2021. godina, kako slijedi:

Tabela 22.

Operatori	2017. godina	Tržišni udjel	2018. godina	Tržišni udjel	2019. godina	Tržišni udjel	2020. godina	Tržišni udjel	2021. godina	Tržišni udjel
BH TELECOM d.d. Sarajevo	68.849	28,05%	70.035	27,47%	96.542	33,13%	97.130	31,68%	99.273	32,25%
MTEL**	47.953	19,54%	50.670	19,87%	55.108	18,91%	60.173	19,62%	63.739	20,71%
TELRAD NET**	121	0,05%	1.114	0,44%	1.686	0,58%	5.084	1,66%	6.737	2,19%
HT Mostar	21.925	8,93%	22.803	8,94%	23.021	7,90%	22.843	7,45%	21.027	6,83%
TELEMACH	57.507	23,43%	61.696	24,20%	61.044	20,95%	62.572	20,41%	65.089	21,15%
ELTA KABEL**	683	0,28%	237	0,09%	2.762	0,95%	3.728	1,22%	8.446	2,74%
BLICNET**	14.328	5,84%	10.987	4,31%	8.739	3,00%	7.922	2,58%	7.968	2,59%
LOGOSOFT**	1.820	0,74%	1.768	0,69%	2.012	0,69%	2.336	0,76%	2.329	0,76%
M&H COMPANY d.o.o. Sarajevo*	1.256	0,51%	990	0,39%	460	0,16%	439	0,14%	336	0,11%
TX TV d.o.o. Tuzla	8.484	3,46%	10.154	3,98%	11.659	4,00%	13.094	4,27%	13.853	4,50%

HKB net d.o.o. Sarajevo*	8.554	3,48%	9.963	3,91%	9.500	3,26%	10.131	3,30%	10.724	3,48%
KABLOVSKA TELEVIZIJA HS d.o.o. Sarajevo*	4.823	1,96%	5.893	2,31%	5.421	1,86%	7.530	2,46%	5.942	1,93%
Ostali	9.156	3,73%	8.684	3,41%	13.449	4,62%	13.639	4,45%	2.347	0,76%
Ukupno	245.459	100%	254.994	100%	291.403	100%	306.621	100%	307.810	100%

Izvor: Podaci RAK-a * M&H COMPANY d.o.o. Sarajevo, HKB net d.o.o. Sarajevo, KABLOVSKA TELEVIZIJA HS d.o.o. Sarajevo akvizirani od strane Telemacha.

** Logosoft (od 2014. godine u vlasništvu Mtela), Telrad Net (od 2018. godine u vlasništvu Mtela), Blicnet (od 2018. godine u vlasništvu Mtela, Elta Kabel (od 2019. godine u vlasništvu Mtela).

Prema podacima iz Tabele broj 22., evidentno je da je tržišni udjel privrednih subjekata Mtel i Logosoft u 2017. godini iznosio ukupno 20,28% na tržištu paketiranih multiple-play telekomunikacijskih usluga 2D u Bosni i Hercegovini. Privredni subjekat Mtel je 2018. godine stekao kontrolu nad privrednim subjektima Telrad Net i Blicnet, pa je njihov tržišni udjel uz Logosoft na tržištu paketiranih multiple-play telekomunikacijskih usluga 2D u Bosni i Hercegovini u 2018. godini iznosio ukupno 25,31%. U 2019. godini, Mtel je stekao kontrolu nad privrednim subjektom Elta Kabel, pa je ukupni tržišni udjel operatera Mtel, Telrad Net, Blicnet, Elta Kabel i Logosofta (Telekom Srbija grupa) na tržištu paketiranih multiple-play telekomunikacijskih usluga 2D u Bosni i Hercegovini iznosio 24,13%. Telekom Srbija grupa je na tržištu paketiranih multiple-play telekomunikacijskih usluga 2D u Bosni i Hercegovini u 2020. godini imala tržišni udjel 25,87%. U 2021. godini Telekom Srbija grupa je na tržištu paketiranih multiple-play telekomunikacijskih usluga 2D u Bosni i Hercegovini imala tržišni udjel 30,99%.

Na osnovu podataka RAK-a dat je prikaz tržišnih udjela učesnika na tržištu usluga paketiranih multiple-play telekomunikacijskih usluga 3D u Bosni i Hercegovini (maloprodajni nivo) za period 2017.-2021. godina, kako slijedi:

Tabela 23.

Operatori	2017. godina	Tržišni udjel	2018. godina	Tržišni udjel	2019. godina	Tržišni udjel	2020. godina	Tržišni udjel	2021. godina	Tržišni udjel
BH TELECOM d.d. Sarajevo	87.575	34,84%	94.539	33,46%	96.243	32,55%	94.845	31,29%	92.611	30,57%
MTEL**	39.541	15,73%	47.454	16,80%	51.430	17,39%	53.199	17,55%	53.095	17,52%
TELRAD NET**	6.142	2,44%	6.019	2,13%	6.087	2,06%	6.478	2,14%	6.456	2,13%
HT Mostar	28.839	11,47%	33.553	11,88%	35.515	12,01%	36.658	12,09%	37.726	12,45%
TELEMACH	58.702	23,36%	64.581	22,86%	67.756	22,92%	71.903	23,72%	73.502	24,26%
ELTA KABEL**	6.946	2,76%	6.536	2,31%	6.090	2,06%	5.981	1,97%	5.600	1,85%
BLICNET**	7.185	2,86%	11.080	3,92%	11.729	3,97%	12.181	4,02%	12.046	3,98%
LOGOSOFT**	2.545	1,01%	2.290	0,81%	2.212	0,75%	1.984	0,65%	1.818	0,60%
M&H COMPANY d.o.o. Sarajevo*	9	0,003%	94	0,03%	32	0,01%	219	0,07%	0	0%
TX TV d.o.o. Tuzla	1.226	0,49%	1.494	0,53%	1.570	0,53%	1.702	0,56%	1.725	0,57%
HKB net d.o.o. Sarajevo*	8.873	3,53%	10.383	3,68%	11.772	3,98%	12.463	4,11%	12.637	4,17%
KABLOVSKA TELEVIZIJA HS d.o.o. Sarajevo*	3.711	1,48%	4.420	1,56%	5.160	1,75%	5.455	1,80%	5.612	1,85%
Trion Tel	0	0%	0	0,00%	0	0,00%	44	0,01%	150	0,05%
KT SARA	44	0,02%	67	0,02%	81	0,03%	0	0,00%	0	0%
Ukupno	251.338	100%	282.510	100%	295.677	100%	303.112	100%	302.978	100%

Izvor: Podaci RAK-a, *M&H COMPANY d.o.o. Sarajevo, HKB net d.o.o. Sarajevo, KABLOVSKA TELEVIZIJA HS d.o.o. Sarajevo akvizirani od strane Telemacha,

** Logosoft (od 2014. godine u vlasništvu Mtela), Telrad Net (od 2018. godine u vlasništvu Mtela), Blicnet (od 2018. godine u vlasništvu Mtela, Elta Kabel (od 2019. godine u vlasništvu Mtela).

Prema podacima iz Tabele broj 23., evidentno je da je tržišni udjel privrednih subjekata Mtel i Logosoft u 2017. godini iznosio ukupno 16,74% na tržištu paketiranih multiple-play telekomunikacijskih usluga 3D u Bosni i Hercegovini. Privredni subjekat Mtel je 2018. godine stekao kontrolu nad privrednim subjektima Telrad Net i Blicnet, pa je njihov tržišni udjel uz Logosoft na tržištu paketiranih multiple-play telekomunikacijskih usluga 3D u Bosni i Hercegovini u 2018. godini iznosio ukupno 23,66%. U 2019. godini, Mtel je stekao kontrolu nad privrednim subjektom Elta Kabel, pa je ukupni tržišni udjel operatora Mtel, Telrad Net, Blicnet, Elta Kabel i Logosofta (Telekom Srbija grupa) na tržištu paketiranih multiple-play telekomunikacijskih usluga 3D u Bosni i Hercegovini iznosio 26,23%. Telekom Srbija grupa je na tržištu paketiranih multiple-play telekomunikacijskih usluga 3D u Bosni i Hercegovini u 2020. godini imala tržišni udjel 26,35%. U 2021. godini Telekom Srbija grupa je na tržištu paketiranih multiple-play telekomunikacijskih usluga 3D u Bosni i Hercegovini imala tržišni udjel 26,08%.

Na osnovu podataka RAK-a dat je prikaz tržišnih udjela učesnika na tržištu paketiranih multiple-play telekomunikacijskih usluga 4D u Bosni i Hercegovini (maloprodajni nivo) za period 2017.-2021. godina, kako slijedi:

Tabela 24.

Operatori	2017. godina	Tržišni udjel	2018. godina	Tržišni udjel	2019. godina	Tržišni udjel	2020. godina	Tržišni udjel	2021. godina	Tržišni udjel
BH TELECOM d.d. Sarajevo	113	1,10%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
MTEL**	9.442	91,65%	11.265	91,93%	12.077	93,97%	12.790	96,53%	13.452	96,78%
TELRAD NET**	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
ELTA KABEL**	44	0,43%	106	0,87%	0	0%	0	0%	0	0%
BLICNET**	255	2,48%	495	4,04%	355	2,76%	0	0%	0	0%
LOGOSOFT**	448	4,35%	387	3,16%	420	3,27%	460	3,47%	447	3,22%
Ukupno	10.302	100%	12.253	100%	12.852	100%	13.250	100%	13.899	100%

Izvor: Podaci RAK-a ** Logosoft (od 2014. godine u vlasništvu Mtela), Telrad Net (od 2018. godine u vlasništvu Mtela), Blicnet (od 2018. godine u vlasništvu Mtela, Elta Kabel (od 2019. godine u vlasništvu Mtela).

Prema podacima iz Tabele broj 24., evidentno je da je tržišni udjel privrednih subjekata Mtel i Logosoft u 2017. godini iznosio ukupno 96% na tržištu paketiranih multiple-play telekomunikacijskih usluga 4D u Bosni i Hercegovini. Privredni subjekat Mtel je 2018. godine stekao kontrolu nad privrednim subjektima Telrad Net i Blicnet, pa je njihov tržišni udjel uz Logosoft na tržištu paketiranih multiple-play telekomunikacijskih usluga 4D u Bosni i Hercegovini u 2018. godini iznosio ukupno 99,13%. U 2019. godini, Mtel je stekao kontrolu nad privrednim subjektom Elta Kabel, pa je ukupni tržišni udjel operatora Mtel, Telrad Net, Blicnet, Elta Kabel i Logosofta (Telekom Srbija grupa) na tržištu paketiranih multiple-play telekomunikacijskih usluga 4D u Bosni i Hercegovini iznosio 100%. Telekom Srbija grupa je na tržištu paketiranih multiple-play telekomunikacijskih usluga 4D u Bosni i Hercegovini u 2020. godini imala tržišni udjel 100%. U 2021. godini Telekom Srbija grupa je na tržištu paketiranih multiple-play telekomunikacijskih usluga 4D u Bosni i Hercegovini imala tržišni udjel 100%.

Na osnovu podataka RAK-a i Protivne strane dat je prikaz tržišnih udjela učesnika na pružanja usluga interneta poslovnim korisnicima u Bosni i Hercegovini za perioda 2017.-2021.godine, prema broju priljučaka, kako slijedi:

Tabela 25.

Operatori	2017. godina	Tržišni udjel	2018. godina	Tržišni udjel	2019. godina	Tržišni udjel	2020. godina	Tržišni udjel	2021. godina	Tržišni udjel
BH TELECOM d.d. Sarajevo	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
MTEL**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
TELRAD NET**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
HT Mostar	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
TELEMACH	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
EUROPONET	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
ELTA KABEL**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
BLICNET**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
DASTO SEMTEL d.o.o	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
LOGOSOFT**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
M&H COMPANY d.o.o. Sarajevo*	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
TX TV d.o.o. Tuzla	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
HKB net d.o.o. Sarajevo*	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
MISS.NET d.o.o. Bihać	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
KABLOVSKA TELEVIZIJA HS d.o.o. Sarajevo*	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
KTV E-G-E d.o.o.	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
MEDIA SKY d.o.o. Živinice	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
TERC TRADE COMPANY d.o.o. Prnjavor	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
WIRAC.NET d.o.o. Gračanica	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
OSTALI	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
Ukupno	(..)**	100%	(..)**	100%	(..)**	100%	(..)**	100%	(..)**	100%

Izvor: Podaci RAK-a i Protivne strane, *M&H COMPANY d.o.o. Sarajevo, HKB net d.o.o. Sarajevo, KABLOVSKA TELEVIZIJA HS d.o.o. Sarajevo akvizirani su od strane Telemacha.

** Logosoft (od 2014. godine u vlasništvu Mtela), Telrad Net (od 2018. godine u vlasništvu Mtela), Blicnet (od 2018. godine u vlasništvu Mtela, Elta Kabel (od 2019. godine u vlasništvu Mtela).

Prema podacima iz Tabele broj 25., evidentno je da je tržišni udjel privrednih subjekata Mtel i Logosoft u 2017. godini iznosio ukupno 26,19% na tržištu pružanja usluga interneta poslovnim korisnicima u Bosni i Hercegovini. Privredni subjekat Mtel je 2018. godine stekao kontrolu nad privrednim subjektima Telrad Net i Blicnet, pa je njihov tržišni udjel uz Logosoft na tržištu pružanja usluga interneta poslovnim korisnicima u Bosni i Hercegovini u 2018. godini iznosio ukupno 23,66%. U 2019. godini, Mtel je stekao kontrolu nad privrednim subjektom Elta Kabel, pa je ukupni tržišni udjel operatora Mtel, Telrad Net, Blicnet, Elta Kabel i Logosofta (Telekom Srbija grupa) na tržištu pružanja usluga interneta poslovnim korisnicima u Bosni i Hercegovini 26,23%. Telekom Srbija grupa je na tržištu pružanja usluga interneta poslovnim korisnicima u Bosni i Hercegovini u 2020. godini imala tržišni udjel 36,25%. U 2021. godini Telekom Srbija grupa je na tržištu pružanja usluga interneta poslovnim korisnicima u Bosni i Hercegovini imala tržišni udjel 36,66%.

8. Dominantan položaj

Član 9. stav (1) Zakona propisuje da privredni subjekt ima dominantan položaj na relevantnom tržištu roba ili usluga, ako se zbog svoje tržišne snage može ponašati u značajnoj mjeri nezavisno od stvarnih ili mogućih konkurenata, kupaca, potrošača ili dobavljača, također uzimajući u obzir udio tog privrednog subjekta na tržištu, učešće koje na tom tržištu imaju njegovi konkurenti, kao i pravne i druge zapreke za ulazak drugih privrednih subjekata na tržište.

Član 9. stav (2) Zakona pretpostavlja da privredni subjekat ima dominantan položaj na tržištu roba ili usluga ako na relevantnom tržištu ima udjel veći od 40,0%.

Član 2. Odluke o definisanju kategorije dominantnog položaja dalje razrađuje pojam dominantnog položaja, te određuje da privredni subjekt na relevantnom tržištu proizvoda ili usluga ima dominantan položaj, kada se zbog svoje tržišne snage može ponašati i djelovati u značajnoj mjeri nezavisno od stvarnih ili mogućih konkurenata, kupaca, potrošača ili dobavljača, i na taj način ograničava ili sprječava efikasnu konkurenciju.

Nadalje, u članu 6. Odluke o definisanju kategorije dominantnog položaja se navodi da privredni subjekat može ima dominantan položaj i ako ima tržišni udio manji od 40% pod uslovom da drugi pokazatelji (slaba pozicija i tržišni udio konkurencije, postojanje ozbiljnih prepreka ulasku novih privrednih subjekata na to relevantno tržište) potvrđuje dominantan položaj.

Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da je privredni subjekat Mtel u periodu 2017.-2021. godine u smislu člana 9. stav (2) Zakona nije imao dominantan položaj na tržištu na tržištu paketiranih multiple-play telekomunikacijskih usluga 2D u Bosni i Hercegovini, te da je na navedenom tržištu bio izložen konkurentskom pritisku što je vidljivo u Tabeli 22.

Analizirajući tržište paketiranih multiple-play telekomunikacijskih usluga 3D u Bosni i Hercegovini (Tabela 23.), Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da privredni subjekat Mtel u periodu 2017.-2021.godine u smislu člana 9. stav (2) Zakona nije imao dominantan položaj.

Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da je privredni subjekat Mtel periodu u 2017.-2021. godine na tržištu paketiranih multiple-play telekomunikacijskih usluga 4D u Bosni i Hercegovini imao dominantan položaj na temelju broja priključaka u smisli člana člana 9. stav (2) Zakona što je vidljivo iz Tabele 24.

Analizirajući tržište pružanja usluga interneta poslovnim korisnicima u Bosni i Hercegovini (Tabela 25.), Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da privredni subjekat Mtel u periodu 2017.-2021.godine u smislu člana 9. stav (2) Zakona nije imao dominantan položaj, te da je na navedenom tržištu bio izložen konkurentskom pritisku.

9. Utvrđeno činjenično stanje i ocjena dokaza

Nakon sagledavanja mjerodavnih činjenica, dokaza i dokumentacije dostavljene od stranaka u postupku, Konkurencijsko vijeće je shodno Zahtjevu, utvrdilo slijedeće:

- Privredni subjekat Mtel u svojoj ponudi ima Paket S (TV/fiksna telefonija) koji podrazumijeva Osnovni paket+Pink Plus i mogućnost neograničenih razgovora unutar Mtel fiksne mreže sa cijenom od 39,90 KM mjesečno.
- Telrad Net u svojoj ponudi ima paket 2P DTV+Fiksni koji podrazumijeva Standardni TV paket i neograničene razgovore u Telrad Net fiksnoj mreži sa mjesečnom cijenom od 23,85 KM.
- Blicnet u svojoj ponudi ima paket DUO DTV+Tel koji podrazumijeva Standardni TV paket i Arena Sport paket+ i mogućnost neograničenih razgovora u Blicnet fiksnoj mreži sa mjesečnom cijenom od 29,50 KM.

- Privredni subjekat Elta Kabel u svojoj ponudi ima eBoX TV + TEL start (TV/fiksna telefonija) koji podrazumijeva Osnovni paket+Pink Plus+HD paket i mogućnost 700 besplatnih minuta razgovora mjesečno prema svim mrežama fiksne telefonije u Bosni i Hercegovini uz uspostavu poziva od 0,04 KM, sa cijenom od 31,90 KM mjesečno.
- Elta Kabel u svojoj ponudi ima eBoX TV + TEL max (TV/fiksna telefonija) koji podrazumijeva Osnovni paket+Pink Plus+HD paket+Filmski paket i mogućnost 700 besplatnih minuta razgovora mjesečno prema svim mrežama fiksne telefonije u Bosni i Hercegovini uz uspostavu poziva od 0,04 KM, sa cijenom od 31,90 KM mjesečno.
- Privredni subjekat Logosoft nema u ponudi 2-play paket (TV/fiksna telefonija).
- Mtel u svojoj ponudi ima Paket S+ koji podrazumijeva uslugu interneta do 50/25 Mbps i mogućnost neograničenih razgovora u Mtel fiksnoj mreži sa cijenom od 47,90 KM mjesečno.
- Telrad Net u svojoj ponudi ima paket Internet/fiksna telefonija koji podrazumijeva uslugu interneta do 20/2 Mbps i mogućnost neograničenih razgovora u Telrad Net fiksnoj mreži sa cijenom od 31,59 KM mjesečno.
- Blicnet u svojoj ponudi ima paket DUO Net+Tel (Internet/fiksna telefonija) koji podrazumijeva uslugu interneta 75/25 Mbps i mogućnost neograničenih razgovora u Blicnet fiksnoj mreži sa mjesečnom cijenom od 30,42 KM.
- Elta Kabel u svojoj ponudi nudi paket eBOX TV + NET start koji podrazumijeva Osnovni paket+Pink Plus+HD paket i uslugu pristupa internetu sa brzinom do 30/1 ili 30/10 Mbps sa cijenom od 46,90 KM mjesečno.
- Elta Kabel u svojoj ponudi nudi paket eBOX TV + NET max koji podrazumijeva Osnovni paket+Pink Plus+HD paket+flimski paket i uslugu pristupa internetu sa brzinom do 70/3,5 ili 70/35 Mbps sa cijenom od 46,90 KM mjesečno.
- Privredni subjekat Logosoft nema u ponudi 2-play paket koji se sastoji od usluga pristupa internetu i fiksne telefonije.
- Kada je u pitanju paket 3-play usluga (TV/ Internet/fiksna telefonija), operator Mtel nudi Paket S koji podrazumijeva 255 + Osnovni TV paket+Pink Plus ili HD, TV To GO, uslugu pristupa internetu sa brzinom do 150/75 Mbps i mogućnost neograničenih razgovora u Mtel fiksnoj mreži, te odabir jednog prijatelj broja u Mtel mobilnoj mreži, sa mjesečnom cijenom od 63,60 KM.
- Mtel u svojoj ponudi nudi Paket L koji podrazumijeva osnovni paket+Plus+Pink Plus+HD+HBO Premium HD+HBO, uslugu interneta brzine do 200/100 Mbps, mogućnost neograničenih razgovora u Mtel fiksnoj mreži i 50 minuta razgovora prema Mtel mobilnoj mreži sa mjesečnom cijenom od 98,60 KM.
- Mtel u svojoj ponudi ima Paket M+ koji podrazumijeva osnovni paket+Plus+Pink Plus+HD, uslugu internet do 200/100 Mbps, mogućnost neograničenih razgovora u Mtel fiksnoj mreži i 30 minuta razgovora prema korisnicima Mtel mobilne mreže sa mjesečnom cijenom od 71,90 KM.
- Kada je u pitanju ponuda paketa usluga, Logosoft nudi mogućnost LoGO! Slagalica paketa što pruža opcije kombinacija usluga u sklopu paketa za krajnje korisnike.

- Logosoft svojoj ponudi ima paket LoGO! Slagalice koji podrazumijeva Osnovni paket, uslugu interneta sa brzinom 60/3 Mbps, mogućnost neograničenih razgovora u Logosoft fiksnoj mreži i 1000 minuta prema svim fiksnim telefonskim mrežama u Bosni i Hercegovini na fer osnovi sa mjesečnom cijenom od 42,12 KM.
- Također, Logosoft svojoj ponudi nudi paket LoGO! Slagalice koji podrazumijeva Super Tv Nice paket preko 200 kanala + very nice paket (53 kanala), uslugu interneta sa brzinom do 120 Mbps, mogućnost neograničenih razgovora u Logosoft fiksnoj mreži i 1000 minuta prema svim fiksnim telefonskim mrežama u Bosni i Hercegovini sa mjesečnom cijenom od 72,19 KM.
- Logosoft svojoj ponudi ima paket LoGO! Trio koji podrazumijeva Nice paket TV kanala, osnovni paket super web TV, uslugu interneta sa brzinom do 50/3 Mbps, mogućnost neograničenih razgovora u Logosoft fiksnoj mreži i besplatni pozivi prema svim fiksnim telefonskim mrežama u Bosni i Hercegovini na fer osnovi sa mjesečnom cijenom od 49,14 KM.
- Logosoft svojoj ponudi ima paket LoGO! Trio+ koji podrazumijeva Nice paket + very nice paket Tv kanala, osnovni paket super web TV, uslugu interneta brzine do 80/6 Mbps, mogućnost neograničenih razgovora u Logosoft fiksnoj mreži i besplatnih pozivi prema svim fiksnim telefonskim mrežama u Bosni i Hercegovini na fer osnovi, 100 minuta razgovora prema svim mobilnim mrežama u Bosni i Hercegovini sa cijenom od 78,39 KM mjesečno.
- Logosoft svojoj ponudi ima paket LoGO! Trio Mobile koji podrazumijeva Nice paket + very nice paket Tv kanala, osnovni paket super web TV, uslugu interneta brzine do 50/3 Mbps. Usluga mobilne telefonije obuhvata: 50 besplatnih minuta za pozive prema svim mobilnim mrežama u Bosni i Hercegovini i u roamingu u zemljama Zapadnog Balkana, 100 besplatnih SMS poruka prema svim mobilnim mrežama u Bosni i Hercegovini i u roamingu u zemljama Zapadnog Balkana i neograničen mobilni internet na fer osnovi, 2GB po maksimalnoj brzini prenosa podataka u Bosni i Hercegovini i 400 MB isključivo u roamingu u zemljama Zapadnog Balkana. Cijena paketa LoGO! Trio Mobile iznosi 60,84 KM.
- Telrad Net u svojoj ponudi ima paket 3P Start-DTV koji podrazumijeva standardni TV paket, uslugu internet sa brzinom 20/2 Mbps i mogućnost neograničenih razgovora u Telrad Net fiksnoj mreži sa mjesečnom cijenom od 45,00 KM.
- Telrad Net u svojoj ponudi ima paket 3P Standard – DTV koji podrazumijeva standardni TV paket, uslugu internet sa brzinom do 60/6 Mbps i mogućnost neograničenih razgovora u Telrad Net fiksnoj mreži sa mjesečnom cijenom od 60,00 KM.
- Blicnet u svojoj ponudi ima paket TRIO Start koji podrazumijeva Standardni TV paket i Arena Sport paket, uslugu interneta sa brzinom 20/2 Mbps, mogućnost neograničenih razgovora u Blicnet fiksnoj mreži sa cijenom od 42,12 KM mjesečno.
- Blicnet u svojoj ponudi nudi paket Trio Standard/Optic koji podrazumijeva Standardni TV paket i Arena Sport paket, pružanje usluge internet brzine 40/4 Mbps (100/25 Mbps u TRIO Optic ukoliko dozvoljavaju tehničke mogućnosti), mogućnost neograničenih razgovora prema svim fiksnim mrežama u Bosni i Hercegovini sa cijenom od 56,50 KM mjesečno.
- Blicnet u svojoj ponudi nudi paket Trio Extra koji podrazumijeva premium TV paket i Arena Sport paket, uslugu interneta brzine do 40/4 Mbps i mogućnost neograničenih razgovora prema svim fiksnim mrežama u Bosni i Hercegovini sa cijenom 73,50 KM mjesečno.
- Blicnet u svojoj ponudi nudi paket Trio Premium koji podrazumijeva premium TV paket i Arena Sport paket i HD paket, uslugu interneta brzine do 50/5 Mbps i mogućnost neograničenih razgovora prema svim fiksnim mrežama u Bosni i Hercegovini sa cijenom 78,50 KM mjesečno.

- Elta Kabel u svojoj ponudi nudi paket eBOX start koji podrazumijeva osnovni TV paket+Pink Paket+HD Paket, uslugu interneta sa brzinom 60/3 Mbps ili 60/30 Mbps i 700 minuta prema svim fiksnim mrežama u Bosni i Hercegovini sa cijenom od 53,90 KM mjesečno.
- Elta Kabel u svojoj ponudi ima paket eBOX max koji podrazumijeva Osnovni TV paket+Pink Paket+HD Paket+Filmski paket, uslugu interneta brzine 100/4 Mbps ili 100/400 Mbps i 700 minuta prema svim fiksnim mrežama u Bosni i Hercegovini sa cijenom od 61,90 KM mjesečno.
- Mtel u svojoj ponudi ima Paket S+ (TV/Internet/fiksna telefonija/mobilna telefonija) koji podrazumijeva 255+kanala osnovni TV paket+Plus ili HD ili Pink Plus, TV To Go, uslugu interneta brzine do 150/75 Mbps, mogućnost neograničenih razgovora u Mtel fiksnoj mreži i dva prijatelj broja u Mtel mobilnoj mreži, mogućnost neograničenih razgovora prema svim mobilnim mrežama u Bosni i Hercegovini i roamingu Zapadnog Balkana, 5 GB mobilnog interneta sa cijenom od 91,90 KM mjesečno.
- Mtel u svojoj ponudi ima Paket Top koji podrazumijeva 275+kanala osnovni TV paket+Plus+Pink Plus+HD, TV To Go, uslugu interneta brzine do 200/100 Mbps, mogućnosti neograničenih razgovora u Mtel fiksnoj mreži i neograničenih razgovora prema svim mrežama u Bosni i Hercegovini i roamingu Zapadnog Balkana, 25 GB mobilnog interneta, sa cijenom od 103,90 KM mjesečno.
- Mtel u svojoj ponudi nudi Paket L+ koji podrazumijeva 285+kanala osnovni TV paket+Plus+Pink Plus+HD+HBO Premium HD+HBO, Filmbox, TV To Go, uslugu interneta brzine do 200/100 Mbps, mogućnosti neograničenih razgovora u Mtel fiksnoj mreži, 100 minuta prema Mtel mobilnoj mreži, 1000 minuta fiksnim i mobilnim mrežama u Evropi i svijetu, te dva prijatelj broja u Mtel mobilnoj mreži. Paket obuhvata mogućnost neograničenih razgovora prema svim mrežama u Bosni i Hercegovini i roamingu Zapadnog Balkana i 50GB mobilnog interneta. Cijena Paketa L+ je 174,90 KM mjesečno.
- Logosoft svojoj ponudi nudi paket LoGO! Slagalice 1 koji podrazumijeva Osnovni paket+Plus paket, uslugu interneta brzine do 120/10 Mbps, mogućnost neograničenih razgovora u Logosoft fiksnoj mreži i 1000 minuta razgovora prema svim fiksnim telefonskim mrežama u Bosni i Hercegovini na fer osnovi, 50 minuta razgovora prema svim mobilnim mrežama i 2GB saobraćaja, sa mjesečnom cijenom od 67,08 KM.
- Logosoft svojoj ponudi nudi paket LoGO! Slagalice 2 koji podrazumijeva Super TV Nice paket preko 200 kanala + very nice paket (53) kanala, uslugu interneta brzine do 120 Mbps, mogućnost neograničenih razgovora u Logosoft fiksnoj mreži i 1000 minuta razgovora prema svim fiksnim telefonskim mrežama u Bosni i Hercegovini Usluga mobilne telefonije obuhvata 150 besplatnih minuta, 250 besplatnih SMS poruka i 6GB mobilnog interneta. Cijena paket LoGO! Slagalice 2 je 76,87 KM.
- Logosoft svojoj ponudi nudi paket LoGO! Slagalice koji podrazumijeva Super TV Nice paket preko 200 kanala + great paket (70) kanala, uslugu interneta brzine do 120 Mbps, mogućnost neograničenih razgovora u Logosoft fiksnoj mreži i 2000 minuta razgovora prema svim fiksnim telefonskim mrežama u Bosni i Hercegovini, 100 besplatnih minuta razgovora prema svim mobilnim mrežama. Usluga mobilne telefonije obuhvata 150 besplatnih minuta, 250 besplatnih SMS poruka i 6GB mobilnog interneta. Cijena paket LoGO! Slagalice je 108,07 KM.
- Logosoft svojoj ponudi ima paket Logosoft Quadro koji podrazumijeva Nice paket + very nice paket Tv kanala, osnovni paket super web TV, uslugu interneta brzine do 60/6 Mbps, mogućnost neograničenih razgovora u Logosoft fiksnoj mreži i besplatnih pozivi prema svim fiksnim telefonskim mrežama u Bosni i Hercegovini na fer osnovi. Usluga mobilne telefonije obuhvata: 100 besplatnih minuta za pozive prema svim mobilnim mrežama u Bosni i Hercegovini i u roamingu u zemljama Zapadnog Balkana, 100 besplatnih SMS poruka prema svim mobilnim

mrežama u Bosni i Hercegovini i u roamingu u zemljama Zapadnog Balkana, neograničeni mobilni internet na fer osnovi: 2 GB po maksimalnoj brzini prenosa podataka u Bosni i Hercegovini i 600 MB isključivo u roamingu u zemljama Zapadnog Balkana. Cijena paket Logosoft Quadro je 78,39 KM mjesečno.

- Logosoft svojoj ponudi ima paket Logosoft Quadro+ koji podrazumijeva Nice paket + very nice paket Tv kanala+Cinema HD paket+HBO HD paket, osnovni paket super web TV, uslugu interneta brzine do 120/10 Mbps, mogućnost neograničenih razgovora u Logosoft fiksnoj mreži i besplatnih pozivi prema svim fiksnim telefonskim mrežama u Bosni i Hercegovini na fer osnovi i 100 besplatnih minuta za pozive prema svim mobilnim mrežama u Bosni i Heregovini. Usluga mobilne telefonije obuhvata: 150 besplatnih minuta za pozive prema svim mobilnim mrežama u Bosni i Hercegovini i u roamingu u zemljama Zapadnog Balkana, 250 besplatnih SMS poruka prema svim mobilnim mrežama u Bosni i Hercegovini i 100 bespaltnih SMS poruka u roamingu u zemljama Zapadnog Balkana, Neograničen mobilni internet na fer osnovi: 4 GB po maksimalnoj brzini prenosa podataka u BiH i 700 MB isključivo u roamingu u zemljama Zapadnog Balkana. Cijena paket Logosoft Quadro je 78,39 KM mjesečno.
- Privredni subjekat BH Telecom u ponudi ima paket usluga TV i fiksne telefonije Moja TV BH Phone sa cijenom od 20,00 KM mjesečno.
- HT Eronet u ponudi ima paket usluga TV i fiksne telefonije Duo Home sa cijenom od 28,08 KM mjesečno.
- HT Eronet u ponudi nudi pakete usluga interneta i fiksne telefonije i to: DUO BASIC 1 sa cijenom 33,93 KM, DUO BASIC 2 sa cijenom 45,63 KM mjesečno, DUO BASIC 3 sa cijenom 47,97KM mjesečno i DUO BASIC 4 sa cijenom 2,65 KM mjesečno.
- Privredni subjekat Telemach nudi pakete usluga TV i interneta i to: EON LIGHT DUO sa cijenom 47,50 KM mjesečno, EON FULL DUO sa cijenom 59,50 KM mjesečno, EON PREMIUM DUO sa cijenom 74,50 KM mjesečno, TRION LIGHT EON + NET sa cijenom 47,50 KM mjesečno, TRION FULL EON + NET sa cijenom 59,50 KM mjesečno i TRION PREMIUM + NET sa cijenom 74,50 KM mjesečno.
- BH Telecom u ponudi nudi pakete usluga TV i interneta i to: Moja TV Net 1 sa cijenom 40,90 KM mjesečno, Moja TV Net 2 sa cijenom 50,90 KM mjesečno, Moja TV Net 3 sa cijenom 70,90 KM mjesečno, Moja TV Net 4 sa cijenom 45,90 KM mjesečno, Moja TV Net 5 sa cijenom 55,90 KM mjesečno, Moja TV Net 6 sa cijenom 110,90 KM mjesečno i Moja TV Net sa cijenom 7 160,90 KM mjesečno.
- Telemach u ponudi ima pakete usluga Tv, interneta i fiksne telefonije i to: TRION LIGHT EON + NET +TEL sa cijenom od 57,50 KM mjesečno, TRION FULL EON + NET +TEL sa cijenom 67,50 KM mjesečno, TRION PREMIUM EON + NET +TEL sa cijenom 81,50 KM mjesečno, EON LIGHT sa cijenom 57,50 KM mjesečno, EON LIGHT sa cijenom 57,50 KM mjesečno, EON FULL sa cijenom 67,50 KM mjesečno i EON PREMIUM sa cijenom 81,50 KM mjesečno.
- BH Telecom u ponudi ima pakete usluga Tv, interneta i fiksne telefonije i to: Moja TV Full 1 sa cijenom 53,90 KM mjesečno, Moja TV Full 2 sa cijenom 63,90 KM mjesečno, Moja TV Full 3 sa cijenom 83,90 KM mjesečno, Moja TV Full 3 sa cijenom 83,90 KM mjesečno, Moja TV Full 4 sa cijenom 58,90 KM mjesečno, Moja TV Full 5 sa cijenom 68,90 KM mjesečno, Moja TV Full 6 sa cijenom 123,90 KM mjesečno i Moja TV Full 7 sa cijenom 173,90 KM mjesečno.
- Kada je u pitanju ponuda paketa usluga, BH Telecom nudi mogućnost Moj izbora paketa što pruža opcije kombinacija usluga u sklopu paketa za krajnje korisnike.

- Paket Moj izbor kombinacija 1 BH Telecoma se sastoji od slijedećih usluga: Moja TV Net 1 paket, mobilnog paketa Extra S, Moj izbor bonus i 500 MB mobilnog interneta. Cijena paketa usluga Moj izbor kombinacija 1 iznosi 62,90 KM mjesečno.
- Paket Moj izbor kombinacija 2 BH Telecoma se sastoji od slijedećih usluga: Moja TV Full 1 paket, mobilni paket Extra S, mobilni paket Extra M, Moj izbor bonus, 1 GB mobilnog interneta i 3.000 besplatnih minuta za razgovore između članova grupe. Cijena paketa usluga Moj izbor kombinacija 2 iznosi 108,90 KM mjesečno.
- Paket Moj izbor kombinacija 3 BH Telecoma se sastoji od slijedećih usluga: Moja TV Full 2 paket, mobilni paket Extra S, mobilni paket Extra M, 2 Ultra priključka po 5 KM (10 KM ukupno), Moj izbor bonus, 2 GB mobilnog interneta i 5.000 besplatnih minuta za razgovore između članova grupe. Cijena paketa usluga Moj izbor kombinacija 3 iznosi 128,90 KM mjesečno
- Privredni subjekat Elta Kabel redovno obaviještava RAK o namjeri izmjene i dopune cjenovnika.
- Elta Kabel je dana 03.12.2020. godine obavijestio RAK o izmjenama i dopunama cjenovnika koji je stupio na snagu 18.01.2021. godine, a cjenovnik je dopunjen ponudom novih paketa.
- Za paket usluga Elta Kabela TV-a i fiksne telefonije, evidentno je da su cijene povećane, mjesečna pretplata paketa eBOX TV+TEL je bila 27,50 KM, a u novom cjenovniku se uvodi paket eBOX TV+TEL start čija je mjesečna pretplata 34,90 KM bez vremenskog vezivanja (31,90 KM uz ugovor od 24 mjeseca) i paket eBOX TV+TEL max (nudi više TV programa) sa mjesečnom pretplatom 39,90 KM (36,90 KM uz ugovor od 24 mjeseca).
- Mjesečna pretplata za paket Elta Kabela eBOX TV+NET start je povećana, iznosila je 44,90 KM, a od 18.01.2021. godine pretplata je 51,90 KM bez vremenskog vezivanja (46,90 KM za ugovore na 24 mjeseca), ali istovremeno paket je redizajniran na način da je pristupna brzina internetu povećana sa 15/1 Mbps na 30/1 Mbps, a mjesečna pretplata za paket eBOX TV+NET max je bila 56,80 KM, a nova cijena je 59,90, odnosno 53,90 KM uz ugovor od 24 mjeseca.
- Kada se analiziraju paketi Elta Kabela sa tri uskuge (TV, fiksna telefonija i pristup internetu) može se utvrditi da su cijene smanjene. Mjesečna pretplata za paket Etv+NET+TEL je bila 60,90 KM, a pretplata za novi paket eBOX start je 59,90 KM (53,90 KM uz ugovor od 24 mjeseca), uz napomenu da novi paket ima veće brzine pristupa internetu.
- Mtel je u 2019. godini imao 35 promjena u programskim šemama, u 2020. godini je imao 41 promjena u programskim šemama i u 2021. godini je imao 26 promjena u programskim šemama.
- Blicnet je u 2019. godini imao 23 promjene u programskim šemama, u 2020. godini je imao 26 promjena u programskim šemama i u 2021. godini je imao 21 promjenu u programskim šemama.
- Elta Kabel je u 2019. godini imao 1 promjenu u programskim šemama, u 2020. godini je imao 6 promjena u programskim šemama i u 2021. godini je imao 3 promjene u programskim šemama.
- Logosoft je u 2019. godini imao 13 promjena u programskim šemama, u 2020. godini je imao 22 promjene u programskim šemama i u 2021. godini je imao 8 promjena u programskim šemama.

- Telrad Net je u 2019. godini imao 2 promjene u programskim šemama, u 2020. godini je imao 7 promjena u programskim šemama i u 2021. godini je imao 11 promjena u programskim šemama.
- Mtel je od RAK-a u 2019. godini dobio saglasnost na izmjenu Posebnih uslova pružanja integrisanih tri puta. Mtel je dva puta povećavao cijene mjesečne pretplate za pakete integrisanih usluga (paketi koji uključuju usluge pristupa internetu, fiksne telefonije i TV). Povećane su pristupne brzine za uslugu pristupa internetu u okviru paketa integrisanih usluga.
- U 2020. godini Mtel je dobio suglasnost od RAK na izmjenu Posebnih uslova pružanja integrisanih usluga prilikom koje je uveo novi paket usluga, koji uključuje uslugu TV i pristupa internetu, što nije uključivalo povećanje cijena u odnosu na prethodnu ponudu.
- Mtel je u 2021. godini dva puta dobio suglasnost od RAK na izmjene Posebnih uslova pružanja integrisanih usluga. Mtel je za rezidencijalne korisnike u ponudu uveo nove pakete usluga koji uključuju usluge fiksne telefonije, pristupa internetu, TV i mobilne telefonije. Cijene paketa nisu povećane u odnosu na prethodnu ponudu.
- Logosoft je zaključio ugovor broj: 099-02-SA/16 sa Ministarstvom finansija i trezora Bosne i Hercegovine za pružanje usluga interneta sa ukupnom vrijednošću od 9.111,96 KM sa uključenim PDV-om.
- Logosoft je zaključio ugovor o pružanju usluga broj: 022-02-8A/16 sa Visokim sudskim i tužilačkim vijećem Bosne i Hercegovine za pružanje usluga interneta sa ukupnom vrijednošću od 4.776,00 KM sa uključenim PDV-om.
- Logosoft je zaključio ugovor o pružanju usluga broj: 01-1239/16 sa JP „Televizija Kantona Sarajevo“ d.o.o. Sarajevo za pružanje usluga interneta sa ukupnom vrijednošću od 11.232, 00 KM sa uključenim PDV-om.
- Mtel je zaključio ugovor o nabavci broj: 1304/21 sa JZU Bolnicom „Sveti Vračevi“ Bijeljina za uslugu uvođenja optičkog interneta sa ukupnom vrijednošću od 11.232,00 KM sa uključenim PDV-om.
- Mtel je zaključio ugovor o nabavci usluga broj: 1-04-74-8537/20 sa Ministarstvom unutrašnjih poslova Republike Srpske za pružanje usluga interneta sa ukupnom vrijednošću od 60.463,26 KM sa uključenim PDV-om.

Protivna strana je u predmetnom postupku iznijela prigovor aktivne legitimacije, navodeći da Podnosilac zahtjeva u skladu sa članom 27. stav (3) tačka a) Zakona ne može uopće pokrenuti postupak pred Konkurencijskim vijećem, jer nema opravdan pravni, ni ekonomski interes. Konkurencijsko vijeće izneseni prigovor smatra u potpunosti neosnovanim, jer je Podnosilac zahtjeva učesnik na tržištu paketiranih multiple-play telekomunikacijskih usluga u Bosni i Hercegovini, kao i na tržištu pružanja usluga interneta poslovnim korisnicima u Bosni i Hercegovini, pa je nesporno postojanje ekonomskog interesa Podnosioca zahtjeva.

Nakon sagledavanja svih mjerodavnih činjenica i dokaza stranaka u postupku, pojedinačno i zajedno, te na temelju izvedenih dokaza Konkurencijsko vijeće je utvrdilo slijedeće:

Član 10. stav (2) tačka a) Zakona propisuje da je zabranjena zloupotreba dominantnog položaja na relevantnom tržištu koja se odnosi na direktno nametanje nelojalnih prodajnih cijena, odnosno nametanje prekomjerno visokih cijena na mjerodavnom tržištu.

Provođenjem postupka i utvrđivanjem činjeničnog stanja, kao i ocjenom svih dostavljenih dokaza i dokumentacije, Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da Protivna strana u periodu 2017.-2021. godina, nije

imala tržišni udjel od 40% na relevantnim tržištima paketiranih multiple-play telekomunikacijskih usluga 2D i 3D u Bosni i Hercegovini Hercegovini, iz čega proizilazi da nije ni mogla počinuti radnju zloupotrebe dominantnog položaja u smislu člana 10. stav (2) tačka a) Zakona, jer nije imala dominantan položaj u navedenom periodu. Kada je u pitanju tržište paketiranih multiple-play telekomunikacijskih usluga 4D u Bosni i Hercegovini, Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da je Protivna strana u periodu periodu 2017.-2021. godina imala dominantan položaj na tržištu paketiranih multiple-play telekomunikacijskih usluga 4D u Bosni i Hercegovini.

Koristeći ovlasti iz člana 43. stav (7) Zakona, Konkurencijsko vijeće u predmetnom postupku primijenilo predmet United Brands u kojem je korišten dvostepeni test za određivanje prekomjerno visokih cijena na relevantnom tržištu. Kao najefikasnija metoda za dokazivanje postojanja prekomjerno visokih cijena se pokazala metoda kojom se analizira odnos troškova proizvoda i finalne prodajne cijene proizvoda, što je vidljivo iz predmeta United Brands. Evropski sud pravde je na osnovu analize troškova razvio dvostepeni test koji bi trebao poslužiti za utvrđivanje prekomjerno visokih cijena. U prvom stepenu se komparira iznos prodajne cijene proizvoda sa troškovima vezanim za nastanak proizvoda. Ukoliko se ustanovi da je ostvarena previsoka profitna marža, u drugom stepenu testa se utvrđuje da li je cijena datog proizvoda previsoka u odnosu na cijene konkurentskih proizvoda. Imajući u vidu navedeno, te da je u skladu sa članom 36. Zakona teret dokazivanja na Podnosiocu zahtjeva, na njegov zahtjev, vještak ekonomske struke Aida Soko sačinila je Nalaz i mišljenje na okolnosti utvrđivanja prekomjernosti cijena paketa 3D i 4D telekomunikacijskih usluga Mtele i Logosofta, te njihovih konkurenata. Cijeneći Nalaz i mišljenje, Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da vještak Aida Soko nije mogla analizirati odnos troškova paketa 3D i 4D koje u ponudi imaju Mtel i Logosoft sa finalnom cijenom navedenih usluga, jer Protivna strana ne raspolaže podacima o maržama i prosječnoj zaradi po korisniku za navedene pakete. Protivna strana je obrazložila da ne raspolaže sa traženim podacima „budući da metodologija računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva sa jasno definisanim smjernicama za alokaciju troškova, prihoda, imovine i obaveza za pojedine aktivnosti i usluge još uvijek nije donesena od strane regulatornog tijela“. Na osnovu navedenog, Nalaz i mišljenje vještaka Aida Soko se ne može smatrati referentnim za utvrđivanje prekomjerno visoke cijene. Komparacija uporedivih paketa 3D i 4D iz Nalaza i mišljenja je irelevantna, jer nije urađena analiza iz prvog stepena testa utvrđenog u predmetu United Brands. Pored navedenog, u Nalazu i mišljenju je konstatovano da se radi o uporedivim paketima, pri čemu postoje razlike u programskoj šemi kanala, brzini interneta i usluzi mobilne telefonije. Uvidom u dokument „Analiza tržišnih odnosa Mtele i povezanih društava“ od 01.04.2021. godine koju je priložio Podnosilac zahtjeva u spis, Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da se ista ne može smatrati referentnom, jer ne sadrži analizu odnosa troškova paketa koje u ponudi imaju Mtel i Logosoft sa finalnom cijenom navedenih usluga, kao i komparaciju cijena paketa operatera Telekom Srbija grupe sa konkurentima.

Vezano za navode Podnosioca zahtjeva iz podneska od 25.03.2022. godine u kojem sugerira da Konkurencijsko vijeće kazni Protivnu stranu zbog nedostavljanja podataka i dokumentacije vještaku Aida Soko, Konkurencijsko vijeće ističe da novčanu kaznu može izreći u slučaju da stranka odbija dostaviti podatke Konkurencijskom vijeću sukladno članu 35. Zakona, a ne trećim licima, u ovom slučaju vještaku. Vještak Aida Soko u toku vještačenja nije dostavila informaciju da Protivna stranka ne dostavlja dokumentaciju na njeno traženje.

Na osnovu navedenog, Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da Protivna strana nije izvršila povredu člana 10. stav (2) tačka a) Zakona.

Slijedom navedenog, Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u tački 1. dispozitiva Rješenja.

Član 10. stav (2) tačka b) Zakona propisuje da je zabranjena zloupotreba dominantnog položaja na relevantnom tržištu koja se odnosi na ograničavanje proizvodnje, tržišta i tehničkog razvitka na štetu potrošača.

Kao što je ranije navedeno, Protivna strana u smislu člana 9. stav (2) Zakona nema tržišni udjel preko 40% na relevantnim tržištima paketiranih multiple-play telekomunikacijskih usluga 2D i 3D u Bosni i Hercegovini, što znači da nije imala dominantan položaj u periodu za koji je rađena analiza, pa nije ni

mogla učiniti radnju zloupotrebe dominantnog položaja. Sa druge strane Protivna strana se na tržištu paketiranih multiple-play telekomunikacijskih usluga 2D i 3D u Bosni i Hercegovini suočava sa konkurentskim pritiskom ostalih učesnika, pa sukladno članu 6. stav (2) Odluke o definiranju kategorija dominantnog položaja ne postoje uslovi da koji bi sugerirali da Protivna strana ima dominantan položaj. Kada je u pitanju postupanje Protivne strane na tržištu paketiranih multiple-play telekomunikacijskih usluga 4D u Bosni i Hercegovini, Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da oblik zloupotrebe dominantnog položaja, opisan u članu 10. stav (2) tačka b) Zakona nije ispunjen, jer tokom postupka Podnosilac zahtjeva nije dokazao, niti su iznesene činjenice koje ukazuju da je Protivna strana svojim djelovanjem dovela do štetnih posljedica za potrošače na navedenom relevantno tržištu. Iz dokumentacije priložene u spisu i dopisa RAK evidentno je da su operatori Telekom Srbija Grupe mijenjali cijene paketa, pri čemu se poboljšavala kvaliteta novih paketa kroz proširivanje ponude TV kanala ili brzine interneta. Navedeno je vidljivo kod Paketa Elta Kabela eBOX TV+TEL povećanjem broja TV programa u paketu, kao i eBOX TV+NET start povećanjem brzine interneta sa 15/1 Mbps na 30/1 Mbps.

U dijelu postupka koji je vođen na osnovu člana 10. stav (2) tačka b) Zakona, Konkurencijsko vijeće je analiziralo relevantne činjenice i vršilo ocjenu svih materijalnih dokaza iz spisa, te smatra da Protivna strana svojim djelovanjem nije vršila radnje ograničavanja proizvodnje, tržišta, tehničkog razvoja na štetu potrošača, te nije izvršila povredu člana 10. stav (2) tačka b) Zakona.

U Zahtjevu je iznesena sumnja Podnosioca zahtjeva da Mtel unakrsnim subvencioniranjem prema Logosoftu u pružanju paketiranih multiple-play telekomunikacijskih usluga, što je protivno odredbama člana 10. stav (2) tačke a) i b) Zakona. Podnosilac zahtjeva navodi da primjenom prekomjernih cijena kod paketiranih telekomunikacijskih usluga subvencionira Logosoft koji ima niže cijene paketiranih multi-play telekomunikacijskih usluga, što nije dokazao tokom postupka. Podnosilac zahtjeva nije dokazao da Logosoft trpi gubitak zbog nižih cijena u odnosu na druge operatore Telekom Srbija Grupe, također nije dokazao postojanje prekomjerno visokih cijena na tržištu multi-play telekomunikacijskih usluga u sklopu paketa koje nude Mtel i Logosoft i samim time postojanje unakrsnog subvencioniranja.

Član 10. stav (2) tačka c) Zakona propisuje da je zabranjena zloupotreba dominantnog položaja primjenom različitih uslova za istu ili sličnu vrstu poslova s ostalim stranama, čime se dovode u neravnopravan i nepovoljan konkurentski položaj. Razmatrajući Zahtjev odnosno tvrdnju Podnosioca zahtjeva da Protivna strana primjenom uslova i cijena u paketima telekomunikacijskih usluga 4D čini povredu član 10. stav (2) tačka c) Zakona, Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da se radi o paketima usluga koje se razlikuju u svojim karakteristikama, te da u djelovanju Protivne strane ne postoje obilježlja zloupotrebe dominantnog položaja iz navedene odredbe Zakona. Mtelov Paket S+ (cijena 91,90 KM mjesečno) se razlikuje od Logosoftovog paketa LoGo! Slagalice (cijena 76,87 KM mjesečno) jer Paket S+ sadrži mogućnost neograničenih razgovora prema svim mobilnim mrežama u Bosni i Hercegovini i roamingu Zapadnog Balkana, dok je u paketu LoGo! Slagalice ograničen broj besplatnih minuta na 150. Također, Mtelov Paket L+ (cijena 174,90 KM mjesečno) se razlikuje od Logosoftovog paketa LoGo! Slagalice (cijena 108,07 KM mjesečno), jer Paket L+ sadrži mogućnost neograničenih razgovora prema svim mobilnim mrežama u Bosni i Hercegovini i roamingu Zapadnog Balkana, dok je u paketu LoGo! Slagalice ograničen broj besplatnih minuta na 150. Veće su i brzine interneta u navedenim Mtelovim paketima u odnosu na Logosoftove pakete. Podnosilac zahtjeva cijene navedenih paketa je u zahtjevu pokušao okarakterizirati kao postupanje protivno članu 9. stav (1) tačka a) Odluke o definiranju kategorija dominantnog položaja. Član 9. stav (1) tačka a) Odluke o definiranju kategorija dominantnog položaja zabranjuje diskriminaciju u visini cijena određenog proizvoda ili usluge na različitim geografskim tržištima, što implicira da u konkretnom slučaju Protivna strana nije izvršila diskriminaciju korisnika, jer u pomenutim paketima Mtela i Logosofta postoje razlike u cijenama zbog činjenice da se ne radi se o identičnim paketima 4D usluga. Paketi Mtela S+ i L+ se dosta razlikuju od paketa Logosofta LoGo! Slagalice, jer pružaju mogućnost mogućnost neograničenih razgovora prema svim mobilnim mrežama u Bosni i Hercegovini i roamingu Zapadnog Balkana, dok je u paketima Logosofta ograničen broj minuta razgovora.

Sljedom navedenog, Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u tački 2.i 3. dispozitiva Rješenja.

Član 10. stav (2) tačka b) Zakona propisuje da je zabranjena zloupotreba dominantnog položaja na relevantnom tržištu koja se odnosi na ograničavanje proizvodnje, tržišta i tehničkog razvoja na štetu potrošača.

Na osnovu analize tržišta pružanja usluga interneta poslovnim korisnicima u Bosni i Hercegovini (Tabela 25.), Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da Protivna strana u periodu 2017.-2021. godine u smislu člana 9. stav (2) Zakona nije imala dominantan položaj, pa nije ni mogla učiniti radnju zloupotrebe dominantnog položaja. Pored navedenog, Podnosilac zahtjeva na kojem je bio teret dokazivanja na osnovu člana 36. stav (1) Zakona nije dokazao da je Protivna strana kroz zaključivanje ugovora sa poslovnim subjektima vršila radnje zloupotrebe dominantnog položaja iz člana 10. stav (2) tačka b) Zakona. Uvidom u ugovore o pružanju usluga interneta koje je Logosoft zaključio sa Visokim sudskim i tužilačkim vijećem Bosne i Hercegovine, Ministarstvom finansija i trezora Bosne i Hercegovine i JP „Televizija Kantona Sarajevo“ d.o.o. Sarajevo, te ugovore o pružanju usluga interneta koje je Mtel zaključio sa Ministarstvom unutrašnjih poslova Republike Srpske i JZU Bolnicom „Sveti Vračevi“ Bijeljina Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da ne sadrže obilježja zloupotrebe dominantnog položaja iz člana 10. stav (2) tačka b) Zakona.

Član 10. stav (2) tačka c) Zakona propisuje da je zabranjena zloupotreba dominantnog položaja primjenom različitih uslova za istu ili sličnu vrstu poslova s ostalim stranama, čime se dovode u neravnopravan i nepovoljan konkurencijski položaj. Iz zaključenih ugovora Mtela i Logosofta sa gore navedenim subjektima, Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da se po bitnim elementima razlikuju, jer su različite potrebe gore navedenih subjekata koji su korisnici usluge pristupa internetu, budući da su različite brzine interneta, što se ne može okarakterizirati kao primjena različitih uslova za istu ili sličnu vrstu poslova sa ostalim stranama. Imajući u vidu navedeno, Protivna strana nije postupala učinila povredu člana 10. stav (2) tačka c) Zakona.

U Zahtjevu je iznesena sumnja Podnosioca zahtjeva da Mtel unakrsnim subvencioniranjem prema Logosoftu u pružanju usluga interneta poslovnim korisnicima u Bosni i Hercegovini, što je protivno odredbama člana 10. stav (2) tačke a) i b) Zakona. Podnosilac zahtjeva navodi da primjenom prekomjernih cijena kod pružanja usluga interneta poslovnim korisnicima subvencionira Logosoft koji ima niže cijene pružanja usluga interneta poslovnim korisnicima, što nije dokazao tokom postupka. Podnosilac zahtjeva nije dokazao da Logosoft trpi gubitak zbog nižih cijena u odnosu na druge operatore Telekom Srbija Grupe, također nije dokazao postojanje prekomjerno visokih cijena za pružanje usluga interneta poslovnim korisnicima u sklopu ugovora Mtel i Logosofta sa poslovnim korisnicima i samim time postojanje unakrsnog subvencioniranja.

Slijedom navedenog, Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u tački 4.i 5. dispozitiva Rješenja

10. Troškovi postupka

Punomoćnici Protivne strane advokati Emin Olovčić i Đorđe Jugović iz Advokatske kancelarije Đorđe Jugović dostavili su dana 14.12.2021. godine u zakonom predviđenom roku troškovnik, koji je zaprimljen pod brojem: UP-04-26-2-014-39/21. Punomoćnik Protivne strana advokat Ezmana Turković iz Marić & Co Advokatskog društva d.o.o. nije dostavila zahtjev za nadoknadu troškova postupka.

Punomoćnik Podnosioca zahtjeva advokat Amina Đugum dostavila je dana 24.01.2022. godine u zakonom predviđenom roku troškovnik, koji je zaprimljen pod brojem: UP-04-26-2-014-47/21

Članom 105. stav (1) Zakona o upravnom postupku je propisano da u pravilu svaka stranka snosi svoje troškove postupka (koji uključuju i troškove za pravno zastupanje), a članom 105. stav (2) istog Zakona je propisano da kada u postupku učestvuju dvije ili više strana sa suprotnim interesima, strana koja je izazvala postupak, a na čiju je štetu postupak okončan, dužna je protivnoj stranci nadoknaditi opravdane troškove koji su nastali u postupku. Ako je u takvom slučaju koja od stranaka djelimično uspjela sa svojim zahtjevom, ona je dužna nadoknaditi protivnoj stranci troškove srazmjerno dijelu svog zahtjeva s kojim nije uspjela.

U skladu sa odlukom navedenoj u dispozitivu ovog Rješenja Podnosilac zahtjeva nije uspio u svom Zahtjevu, pa je dužan nadoknaditi troškove postupka Protivnoj strani.

Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da punomoćnici Protivne strane advokati Emin Olovčić i Đorđe Jugović iz Advokatske kancelarije Đorđe, u skladu sa odredbama člana 18. tačke 2. i 5. Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata Federacije Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik FBiH“, br. 22/04 i 24/04), imaju pravo na nadoknadu troškova. Obzirom da su punomoćnici Protivne strane obveznici poreza na dodatnu vrijednost (PDV), obračunati troškovi se uvećavaju za iznos PDV-a.

Punomoćnik Protivne strana advokat Ezmane Turković iz Marić & Co Advokatskog društva d.o.o. nije dostavila zahtjev za nadoknadu troškova postupka u zakonskom roku, shodno tome Konkurencijsko vijeće nije ni odlučivalo o istim.

U skladu sa odredbama člana 18. tačke 2. i 5. Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata Federacije Bosne i Hercegovine, obračunati troškovi punomoćnika Protivne strane advokata Emina Olovčića i Đorđa Jugovića iz Advokatske kancelarije Đorđe za zastupanje na usmenoj raspravi iznose 300,00 KM, uvećano za PDV 351,00 KM.

Slijedom navedenog, Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u tački 6. dispozitiva Rješenja

11. Administrativna taksa

Podnosilac zahtjeva na ovo Rješenje u skladu sa članom 2. tarifni broj 107. stav (1) tačka f) Odluke o visini administrativnih taksi u vezi sa procesnim radnjama pred Konkurencijskim vijećem („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 30/06, 18/11 i 75/18) je obavezan platiti administrativnu taksu u iznosu od 1.500,00 KM u korist Budžeta institucija Bosne i Hercegovine.

U skladu sa odredbom člana 3. stav 2. tačka b) Odluke o visini administrativnih taksi u vezi s procesnim radnjama pred Konkurencijskim vijećem, Podnosilac zahtjeva nakon izvršene uplate je dužan uplatnicu kao dokaz o izvršenoj uplati administrativne takse dostaviti Konkurencijskom vijeću, prije dostavljanja Rješenja.

Ukoliko Podnosilac zahtjeva ne izvrši uplatu administrativne tekse, Konkurencijsko vijeće će pokrenuti postupak prinudne naplate po proceduri koja je propisana članom 18. Zakona o administrativnim pristojbama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj 16/02, 19/02, 43/04, 8/06, 76/06, 76/07 i 3/10).

Imajući u vidu navedeno, Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u tački 7. dispozitiva ovog Rješenja.

12. Pouka o pravnom lijeku

Protiv ovog Rješenja nije dozvoljena žalba.

Nezadovoljna strana može pokrenuti upravni spor pred Sudom Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema, odnosno objavljivanja ovog Rješenja.

Predsjednik

Dr.sc. Amir Karalić